

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Representantskapsmøte
9.—10. oktober 1967

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapsmøte
9.—10. oktober
1967

*Redigert av LO's
presse- og informasjonskontor*

Talerliste.

Ahlsen, Egil	14
Andersen, Alf	14, 63, 70, 88
Andersen, Per	25, 47
Aspengren, Tor	62
Bye, Ronald	26
Bårdsen, Bjarne	55
Dahl, Henning	49
Enger, Sverre	62
Eriksen, Erik	15, 61
Eriksen, Rudolf	54
Flesvig, Ole	23
Flå, Kåre	62
Frotjold, Alf	50, 80
Frydenlund, Knut	80
Grimstad, Bertin	14, 27, 63, 69
Hannestad, Fritz W.	77
Hansen, Ingvald	51, 88
Haraldsson, Per	12, 30
Haugness, Lage	42, 58
Højdahl, Odd	58
Karling, Olaf	13, 25
Karlsen, Thv.	30
Kristiansen, Willard	14, 53
Lien, Kjell	15
Løken, Arne	53, 62
Mentsen, P.	5, 8, 11, 13, 19, 31, 32, 55, 87, 89
Olsen, Arne	31
Olsen, Rolf	13
Strand, Einar	28
Strømmen, Eivind	22
Thorbjørnsen, Ivar	24
Totland, Otto	21, 69
Westerlund, Fredrik	13
Ødegaard, Ivar	29

Sakregister.

Formannens minnetale	5
Navneoppprop	8
Dagsorden	11
Forretningsorden	12
Valg av dirigenter	12
Beretning 1966	13
Regnskapet 1966	15
Samorganisasjonenes vedtekter	15
Medlemsbevegelsen	19, 25
Besøk på LO-skolen, Sørmarka	24
Den faglige situasjon	32
Ordsiftet om den faglige situasjon	42
Pensjonskassens vedtekter	63
Administrative saker	77
Suppleringsvalg til Sekretariatet	79
Redegjørelse om markedssituasjonen	80
Ordsiftet om markedssituasjonen	87
Avslutning	89

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

holdt representantskapsmøte mandag 9. og tirsdag 10. oktober 1967.

Møtet ble satt kl. 11 mandag 9. oktober i Samfunnshuset, Oslo, og innledet med LO-formannen *P. Mentsens* minnetale over organisasjonskamerater som er gått bort siden representantskapet sist var samlet:

Tidligere formann og hovedkasserer i Norsk Gullsmedarbeiderforbund, *Nils Heggland*, døde i november i fjor, 76 år gammel. Han var født i Os ved Bergen, og ble der utdannet i gullsmedfaget og fagorganisert. I 1915 flyttet han til Oslo, og hadde en rekke tillitsverv innenfor forbundets Oslo-avdeling og i forbundet. Han var både sekretær og formann i Oslo-foreningen, og ble i 1920 nestformann i forbundet og formann i 1935. Han gikk av som formann i 1948, men fortsatte som hovedkasserer til 1955. Heggland var medlem av LO's sekretariat under krigen, og ble arrestert i 1941. Han var aktiv både på det faglige og politiske område innenfor bevegelsen.

Nestformannen i Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund, *Sigurd Johansen*, døde 6. januar i år. Han var servitør av yrke, og arbeidet flere steder i Oslo, på ulike passasjerskip og på Grand Hotell i Drammen. Han var meget aktiv innenfor sin forening, både i Drammen og Oslo. Han hadde vært formann i Oslo-foreningen siden 1957. I 1951 ble han sekretær i forbundet, der han hadde vært medlem av landsstyret siden 1945, og i 1955 ble han valgt til nestformann. Johansen var medlem av LO's representantskap, og representerte sitt forbund i flere styrer og råd både her hjemme og internasjonalt.

Edvard Stenklev, tidligere formann i Norsk Papirindustriarbeiderforbund, døde 18. januar, vel 80 år gammel. Stenklev kom tidlig ut i arbeidslivet, allerede som 14-åring. I 1906 ble han fagorganisert, og arbeidet ved Greåker Cellulosefabrikk. Her ble han

bl. a. formann i fagforeningen, og kom med i kommunestyret som representant for Arbeiderpartiet. I 1925 ble han sekretær i Norsk Papirindustriarbeiderforbund. Tre år senere ble han nestformann i forbundet, og ble valgt til formann i 1937. Stenklev var medlem av Representantskapet i LO fra 1919, og var også en tid medlem av Sekretariatet. Han hadde ellers flere tillitsverv, både faglig og politisk.

Gunnar Ousland døde 29. januar, 89 år gammel. Han var født i Mandal, og kom som nyutlært typografsvenn til Kristiania i 1897. Han ble straks medlem av Den typografiske forening og i avholdsbevegelsen. I 1903 ble han valgt inn i hovedstyret i sitt forbund. I 1905 overtok han redigeringen av «Typografiske Meddelelser», og i 1907 avløste han Ole O. Lian som forretningsfører i Norsk Centralforening for Boktrykkere — nå Norsk Typografforbund. I 1911 ble han tilsatt som faglig medarbeider i «Socialdemokraten» («Arbeiderbladet»). Han ble omtrent på samme tid formann i Oslo Arbeiderparti. Han skrev også prologer, sanger og kantater. Hans ry som taler gikk landet over. Det var han som i 1913 talte ved baren til fagforeningssekretæren Marius Folstad i Buvika ved Trondheim. Folstad ble som kjent skutt av en streikebryter under konflikten i Buvika.

I 1926 reiste Ousland til Bergen som redaktør av sosialdemokratenes lille ukeavis der, og ble i januar 1927 redaktør av «Bergens Arbeiderblad». Høsten 1939 fikk han permisjon fra bladet, og fikk kontor i LO for å fullføre Landsorganisasjonens historie. Han deltok aktivt i det illegale motstandsarbeid under krigen, og var også en tid redaktør av den illegale «Fri Fagbevegelse». Etter at han hadde passert de 80 år skrev han i FF sine glitrende portretter av foregangsmennene og -kvinnene i norsk arbeiderbevegelse.

Arnfinn Olsen, tidligere sekretær i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, døde 6. juni, 86 år gammel. Arnfinn Olsen vil først og fremst bli husket for sitt banebrytende arbeid når det gjelder yrkesopplæring og vernearbeid på arbeidsplassene. Han var i sin tid aktiv i den sosialdemokratiske ungdomsbevegelsen og siden i fagbevegelsen. I 1916 ble han sekretær i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, og hadde denne jobben til 1947. Han hadde dessuten en rekke tillitsverv ellers som fagbevegelsen påla ham.

Journalist *Arne Hjelm Nilsen* i «Arbeiderbladet» døde 7. juli, 41 år gammel.

Hjelm Nilsen sluttet seg til Arbeidernes Ungdomsfylking i 1945, og ble her medarbeider i og redaktør av «Arbeiderungdommen»

som Fylkingens avis het den gang. I 1951 kom han til «Arbeiderbladet», hvor han gjorde stor nytte for seg som faglig medarbeider. De siste årene hadde han ansvaret for den faglige reportasjen i bladet. Han var til sin død ansatt i «Arbeiderbladet» med unntak av en kort tid i «Tidens Krav» i Kristiansund. Han deltok ellers aktivt på mange områder i bevegelsen.

Lederskikkelsen kanskje framfor noen annen i norsk arbeiderbevegelse, *Martin Tranmæl*, døde 11. juli, 88 år gammel. Det er nesten 70 år siden han sluttet seg til fagorganisasjonen og Arbeiderpartiet. Nå når han er gått bort, er det som et kapittel i bevegelsens historie er avsluttet. Han var aktiv på alle områder, og var også med på stiftelsen av Arbeidernes Avholdslandslag. Han deltok i sin tid litt i kommunalpolitikken i Trondheim, og han var også en periode stortingsrepresentant. Først og fremst var han imidlertid organisasjonsmann og agitator både i tale og skrift. Han var redaktør av «Arbeiderbladet» fra 1921 til han sluttet i 1949, 70 år gammel. Tranmæl var medlem av LO's sekretariat fra 1920 til 1946. Under okkupasjonen var han i Stockholm. Hans kontor der var et sentrum for alle norske parti- og fagforeningsfolk som kom dit. Tranmæl holdt hele tiden kontakt hjemover og til London.

Tidligere distriktssekretær i LO, *Elof Strand*, Sarpsborg, døde 13. juli, 55 år gammel. Han var sekretær ved distriktskontoret i Sarpsborg fra det ble opprettet 1. januar 1963 til han måtte slutte på grunn av sykdom. Strand hadde en lang praksis bak seg som tillitsmann. Han ble aktiv alt i 16-årsalderen. Han ble klubbformann og formann i forbundets lokale avdeling, og kom med i forbundets landsstyre og LO's representantskap. Lenge var han fastlønt sekretær i Sarpsborg og omland faglige samorganisasjon. Han var også med i Det norske Arbeiderparti, og hadde flere viktige kommunale verv i Tune kommune, bl. a. som varaordfører.

Formannen i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, *Anker Nordtvedt*, døde 7. september ved en beklagelig trafikkulykke. Han var aktiv på alle fronter innenfor arbeiderbevegelsen og dertil også en ivrig kooperatør.

Nordtvedt var født i Trondheim i 1903, og først organisert i Norsk Arbeidsmandsforbund. Han har vært formann i Trondheim Kjemiske Arbeiderforening, og deltok også meget i kommunepolitikken i Strinda. I 1945 ble han opplysningssekretær i forbundet. I 1949 ble han valgt til nestformann og i 1962 til formann i forbundet.

I 1962 ble Nordtvedt valgt til varamann i LO's sekretariat og på Kongressen i 1965 ble han valgt til fast sekretariatsmedlem.

Han var i mange år ordfører i Oslo Samvirkelags representant-skap. Han var også ordfører i Forsikringsselskapene Samvirkes representantskap helt til generalforsamlingen i år, da han ble valgt inn i forsikringsselskapenes styre.

Disse kamerater som jeg her har nevnt, var hver på sitt område meget aktive så å si på alle områder innenfor den faglige og politiske arbeiderbevegelse, ja, også kooperasjonen. Vi bevarer minnet om dem i dyp ærbødighet.

KONSTITUERING

P. Mentsen ønsket deretter representanter og gjester velkommen til møtet og Tor Aspengren foretok navneopprop. Følgende var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Arvid Engen, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Ole Flesvig, Oslo, Kurt Mortensen, Kirkenes, Gustav Merkesdal, Øvre Surnadal, Ole Sande, Hauketo.

Norges Befalslag: Albert Uglem, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo, Edel Brekke, Bergen.

Norsk Bokbinder- og Kartonasjearbeiderforbund: Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Olav Lerø, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Eide, Haugesund, Klaus Hofstad, Trondheim, Hjalmar Jensen, Stange st., Bertin Grimstad, Bergen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Erik G. Kristoffersen, Oslo, Nils H. Johannessen, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Reidar Albertsen, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonæres Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Petter Hansen, Stavanger, Ruth Svendsen, Porsgrunn, Rolf Olsen, Tromsø, Bergljot Nyhus, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Alf Frotjold, Oslo, Arne Løken, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Frank Nygård, Askim, Sverre Eriksen, Tønsberg, Einar L. Nilsen, Bergen, Anne Sveum Mosevik, Gjøvik, Gunnar Aagesen, Trondheim, Willard Kristiansen, Oslo, Arnold Svendsen, Oslo.

Norsk Jernbaneforbund: Arne Olsen, Ski st., Egil Halvorsen, Oslo, Håkon Brunborg, Bergen, Kåre Stuevold, Hommelvik, Fritz Fredriksen, Grorud.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Sverre Hansen, Jevnaker, Arthur Svensson, Sunndalsøra, Håkon Bjordal, Høyanger, Georg Gram Olsen, Sandefjord, Leif Andresen, Oslo, Sverre Enger, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Henning Dahl, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Margot Klemetsen, Oslo, Jens Torp, Oslo, Alf J. Helgesen, Bergen, Sigurd Karlsen, Trondheim, Arthur Molde, Stavanger, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Arne Andersen, Skjervøy.

Lensmannsbetjentenes Landslag: Olav Klepp, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund: Arild Kalvik, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: O. Anfinnsen, Oslo.

Norsk Losforbund: Kåre Toft, Trondheim.

Luftforsvarets Befalsforbund: Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund: Lorange Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Arne Andresen, Oslo, Arne Barlie, Oslo, Martin Lea, Stavanger, Joh. B. Mag-nussen, Oslo.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Olav Bratlie, Oslo, Finn Salomonsen, Sarpsborg, Olav A. Skogen, Notodden.

Norsk Politiforbund: Odd Eide, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Aage Tømmereek, Oslo, Ragnar Ød-ven, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Kåre Kristoffersen, Oslo, Leif Østlie, Oslo, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Wernalf Falao, Bergen, Odd Hel-land, Trondheim, Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Arne Veen, Oslo, Sverre Solbakken, Spillum i Namdal, Wilhelm Åsli, Bjørkelangen.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Agnes Pehrson, Halden.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Bjarne Bårdsen, Oslo, Signe Braa-then, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Harald Fondevik, Oslo, Tormod Hal-vorsen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo, Hjalmar Andersen, Oslo, Ivar Thorbjørnsen, Greåker, Arne Laberg, Bjerkvik.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Annar Johaug, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Arild Hammerø, Borkenes, Ths. Einarsson, Stavanger, Arnold Mikkelsen, Laksevåg, Arne Hermān-sen, Hauketo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Erik Eriksen, Oslo.
Norsk Typografforbund: Harry Pedersen, Oslo.
Norges Urmaker Svenneforbund: Arne Evensen, Lillestrøm.

Fylkenes representanter:

Akershus fylke: Alf Haakensen, Strømmen.
Aust-Agder fylke: Tellef Rislå, Herefoss.
Bergen fylke: Ingen møtte.
Buskerud fylke: Thormod Pettersen, Drammen.
Finnmark fylke: Kåre Flå, Vardø.
Hedmark fylke: Arne Olsen, Hamar.
Hordaland fylke: Fredrik Westerlund, Odda.
Møre og Romsdal fylke: Gunnar Gundersen, Kr.sund N.
Nordland fylke: Joralf Johnsen, Mosjøen.
Oppland fylke: Johannes Knapp, Gjøvik.
Oslo fylke: Ivar Ødegård, Oslo.
Rogaland fylke: Georg Haug, Stavanger.
Sogn og Fjordane fylke: Gjermund Vee, Øvre Årdal.
Telemark fylke: Sigurd Namløs, Skien.
Troms fylke: Henry Riise, Tromsø.
Nord-Trøndelag fylke: Asmund Gjorv, Follafooss.
Sør-Trøndelag fylke: Mikal Morken, Oppdal.
Vest-Agder fylke: Mauritz Thorkildsen, Mandal.
Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.
Østfold fylke: Vilhelm Simensen, Greåker.

Fra Sekretariatet: P. Mentsen, Tor Aspengren, Alf Andersen, Thorleif Andresen, Marie Lindquist, Lage Haugness, Otto Totland, Per Andersen, Emil Edwardsen, Henry Nicolaysen, Åge Petersen, Kaare Pehrsen, Arne Li, Fritz W. Hannestad. Klaus Kjelsrud hadde forfall.

Varamenn til Sekretariatet: Einar Strand, Odd Højdahl, (disse to møter som varamenn for de valgte tillitsmenn i LO), Eivind Strømmen, Ingvald Hansen, Øystein Larsen, Arne Born, Olaf Karling, Erling Johansen.

Fra revisjonsutvalget: Alf Michelsen, Harry Jørgensen (for Peder Birkeland, som hadde forfall). Også Anna Nilsen hadde forfall.

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Bergen: Ralph Christiansen, Finn Lien.
LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.
LO's distriktskontor i Drammen: Leif Haraldseth.
LO's distriktskontor i Gjøvik: Ronald Bye.
LO's distriktskontor i Hamar: Aage Sjøgaard.
LO's distriktskontor i Kirkenes: Per A. Utsi.
LO's distriktskontor i Kristiansand S.: Oddvar Gøthesen, Aage Bjorvand.
LO's distriktskontor i Molde: Thorleif Hansen.
LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen.
LO's distriktskontor i Sarpsborg: Jakob Grava.
LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase.
LO's distriktskontor i Tromsø: Rolf Nilssen.
LO's distriktskontor i Trondheim: Rikhard Haugen, Gudmund Gjengaar.

Fra LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, Paul Engstad, Steinar Halvorsen, Per Haraldsson, Ingemund Haugen, Ragna Karlsen, Kjell Lien, Mirjam Nordahl, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Ulf Sand, Olaf Sunde, Richard Trælness.

Samarbeidskomiteén DNA—LO: Reiulf Steen, Haakon Lie, Reidar Hirsti (for Trygve Bratteli, som hadde forfall).

Funksjonærsambandet i Norge: Sverre Bolstad.

LO's kvinnenemnd: Solveig Løfquist Nielsen.

Gjester: Gunnar Nilsen, AOF, Tryggve Aakervik, Fylkesutvalget i Akershus, Jon Myren, referent.

P. Mentsen refererte følgende forslag til

dagsorden:

1. Apning.
2. Beretning for 1966.
3. Regnskap for 1966.
4. Den faglige situasjon.
5. Medlemsvervingen.

6. Samorganisasjonenes vedtekter.
7. Pensjonskassens vedtekter.
8. Administrative saker.
9. Redegjørelse om markedssituasjonen.
10. Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Representantskapet godkjente denne dagsordenen uten merknad.

Enstemmig ble også vedtatt følgende

forretningsorden:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag beregnes taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningen samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Møtetiden ble for mandag 9. fastsatt til kl. 11—13 og kl. 16—19, og møtet tirsdag 10. skulle begynne kl. 9.

Til dirigenter

ble enstemmig valgt *Fritz W. Hannestad*, Sekretariatet, og *Egil Halvorsen*, Jernbaneforbundet.

Per Haraldsson orienterte om det trykte materiell som var lagt ut på representantenes bord, og *Alf Andersen* om regningsblankettene. *Alf Andersen* refererte videre innbydelse fra styret for LO-skolen på Sørmarka og byggekomitéen ved skolen til representant-

skapets medlemmer, om å overvære overleveringen av skolen som fullt utbygd. Høytideligheten finner sted i representantskapsmøtets middagspause.

— Vi har satt pris på at vi kunne ta denne markeringen av skolens ferdiggjørelse under representantskapsmøtet, og det vil glede oss om hele representantskapet vil være med og se skolen nå når den er ferdig, føyde *Alf Andersen* til.

Fritz W. Hannestad overtok deretter som dirigent ledelsen av møtet.

BERETNING 1966

(Dagsordenens punkt 2.)

LO's beretning for 1966 var som egen trykksak tilstillet representantskapets medlemmer og ble av dirigenten referert i avsnittsbe-
nevnelse.

Det ble gjort følgende merknader:

Olaf Karling, Sekretariatet: På vegne av Norsk Sjømannsforbund vil jeg til beretningens side 6 si om det forhold at Sjømannsforbundet er det LO-forbund som har størt nedgang i medlemstall i 1966: Årsaken er her først og fremst å finne i at skipenes størrelse stadig vokser og at der stadig gjennomføres sterkere rasjonalisering. Et annet influerende forhold er det store antall utlendinger som forhyres på norske båter.

Fredrik Westerlund, Hordaland fylke: På beretningens side 191 står at Det internasjonale arbeidsbyrå har gått inn for alderspensjon fra fylte 65 år. Jeg er enig i dette. Men vi må ikke glemme at vi her hjemme har en lovbestemt pensjonsalder på 70 år. Jeg vil be Sekretariatet om å henstille til myndighetene om en lov som muliggjør lik beskatning for pensjonister uansett i hvilken alder pensjonsforhold oppstår. For mange er årene før de fyller 70 i skattemessig henseende de vanskeligste.

LO's formann, *P. Mentsen*, sa seg enig med *Westerlund* og underrettet møtet om at saken er under drøfting i Sekretariatet og vil bli tatt opp med myndighetene.

Rolf Olsen, Handel og Kontor, ba om å få undersøkt om kommunebenevnelsen «Troms» under avsnittet Kommunene på side 211, skal være Tromsø.

Egil Ahlsen lovte å få dette undersøkt hos Norsk Kommuneforbund som har innlevert denne del av beretningen.

Bertin Grimstad, Bygningsindustriarbeiderforbundet, spurte til beretningens avsnitt «Den norske fagorganisasjons pensjonskasse» side 213, om virkningen av pensjonskassens samordning med Folkestrygden.

Dirigenten gjorde merksam på at dette spørsmål hørte inn under et eget punkt på saklisten og at det ville være riktig å legge behandlingen av det til dette punkt.

Willard Kristiansen, Jern- og Metallarbeiderforbundet: På beretningens side 29 står at hovedorganisasjonene skal oppta forhandlinger om revisjon av FTP-avtalen. En rekke kommuner har vedtatt at de kommunale tilleggssytelser til alderstrygden opphører fra det tidspunkt Folkepensjonen ble gjort gjeldende. Arbeiderpartiets formann har sagt at man går ut fra at ytelsene samlet til alderstrygdene blir minst like gode som før. Jeg vil gjerne ha klarlagt hvordan man akter å håndtere denne saken.

Alf Andersen svarte: FTP har ikke noe herredømme over hva som på dette område skjer i kommunene. Det er FTP's utbetalinger vi har herredømme over, og disse vil ikke bli samordnet.

Det punkt f) i beretningen det her er spørsmål om, kom fram under forhandlingene fordi vi var klar over at etter 5 års opptjening, ville disse pensjonene bli minimale. Og de vil bli mikroskopiske hvis prisstigningen fortsetter som hittil. Man har derfor vært inne på tanken å overføre en del kapital fra de yngre årganger til de eldre som ikke oppnår full folkepensjon. Forhandlingene er ikke tilendebrakt.

Da FTP ble startet, insisterte LO's representanter på at man skulle legge opp et system som måtte bety en fondsoppsamling for å dekke visse deler av de opptjente rettigheter. Arbeidsgiverforeringen var ikke særlig villig til det. I og med at man gikk på utligningssystemet, mente den at man ikke skulle ha fondsoppsamling i det hele tatt. Vi fikk likevel tvunget igjennom at avtalen var beregnet på 50 prosents fondsopplegning. Den 1. januar i år hadde vi en dekningsprosent på 80, og jeg skulle tro at den i dag ligger enda høyere. Vårt mål er ved plassering av midler å søke hen til 100 prosent dekning. Men vi kan ikke gjøre dette uten sanksjon av FTP's medlemmer. Det kan vel være rettfærdig i dette tilfelle å ta en del av den kapital som går til de yngre årsklasser innen FTP og

overføre til de eldre som ikke oppnår full folkepensjon for derved å skaffe disse skikkelige pensjoner.

Ingen flere forlangte ordet til beretningen for 1966, og dirigenten foreslo beretningen oversendt Kongressen med anbefaling om godkjenning. Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

REGNSKAPET 1966

(Dagsordenens punkt 3.)

Dirigenten refererte årsregnskapets hovedposter og revisjonssjef *Ingemund Haugen* revisjonsinnberetningen som konkluderte med innstilling til godkjenning.

Erik Eriksen, Treindustriarbeiderforbundet, forlangte ordet:

Jeg vil nevne et praktisk spørsmål. Siden 1957 er ikke LO's regnskaper tilstillet forbundenes arkiver. Jeg henstiller om at denne praksis blir gjenopptatt og at representantskapets medlemmer blir tilstillet regnskapene på forhånd.

Sekretariatets forslag om at regnskapet går til Kongressen med anbefaling om godkjenning, ble deretter enstemmig vedtatt.

SAMORGANISASJONENES VEDTEKTER

(Dagsordenens punkt 6.)

Av hensyn til representantskapets reise til Sørmarka, foreslo *dirigenten* at møtet før avreisen behandlet dagsordenens punkt 6 «Samorganisasjonenes vedtekter», og møtet ga sin tilslutning til det.

Sekretær *Kjell Lien* redegjorde for de innkomne forslag: På Kongressen i 1965 var det bl. a. åtte forslag til endringer av samorganisasjonenes vedtekter. Vedtaket på Kongressen gikk ut på at Sekretariatet skulle se på alle forslagene og komme tilbake til LO's representantskap med sin innstilling.

Kongressens vedtak var sålydende:

«Samtlige forslag vedrørende de lokale samorganisasjoner sendes Sekretariatet som foretar en gjennomgåelse av samorganisasjonenes vedtekter og en vurdering av gjeldende kontingentordninger. Innstillingen fra Sekretariatet forelegges Representantskapet til avgjørelse.»

Nr. 58 Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Avd. 95, Kongsberg, foreslår:

Vedtektenes § 5, Styrets gjøremål. Nytt punkt b.

«Styret har anledning til å innkalle representanter for fagforbund og fagforeninger, når det oppstår tvister av organisasjonsmessig art.» (De tidligere punktene b, c, d, e, f og g blir henholdsvis c, d, e, f, g og h.)

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget fra avd. 95, Kongsberg, om nytt punkt under b) i vedtektenes for Samorganisasjonene, finner forbundsstyret unødvendig, da vi mener å ha dekning for dette i vedtektenes § 2 hvor det heter:

«———— i samarbeid med nærstående organisasjoner verne og fremme lønnsstakernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.»

Avdelingens forslag grunner seg på en spesiell sak hvor det ble tilspisset kompetansestrid mellom Norsk Typografforbund og Samorganisasjonen. Denne sak skulle ikke medføre at vedtektenes nødvendigvis må endres. Det primære i samorganisasjonenes gjøremål er å være bindeleddet mellom fagforeningene og å være et hjelpeorgan for forbundene og LO. Oppdrag eller løsning av problemer for enkeltmedlemmer bør også kunne behandles og løses innenfor de bestemmelser som finnes i §§ 2 og 5. En finner ikke at det er grunnlag for å legge saka fram for LO's representantskap, som forslag til endring av vedtektenes.

Nr. 59 Askøy Faglige Samorganisasjon foreslår:

§ 14.

«I de tilfelle hvor forbund har organisert distriktstise foreninger (eksempelvis Norsk Jernbaneforbund, Norsk Lokomotivmannsforbund, Norsk Postforbund, Norsk Telegraf- og Telefonforbund, Norsk Tjenestemannslag og Norsk Arbeidsmandsforbund for jernbane- og veganeleggene), må medlemskapet i de enkelte samorganisasjoner ordnes slik at de medlemmer av ovennevnte distriktforeninger som har sitt arbeid innenfor samorganisasjonens område, sluttet til denne som gruppe. Som ledelse for vedkommende gruppe velges et styre. Dette gruppestyre har de samme rettigheter som foreningsstyrene innenfor samorganisasjonen.»

Tillegget.

«Gruppestyrer opprettes også for de større fagforeninger som har medlemmer i distriktet utenfor den samorganisasjon hvor de har kontoradresse og som de står tilsluttet. Kontingent for samtlige medlemmer betales til den ene samorganisasjon, og refusjon ytes av denne samorganisasjon til samorganisasjoner i distriktet som krever gruppestyrer opprettet av foreningens medlemmer som er bosatt og har sine arbeidsplasser i de andre samorganisasjoners områder.»

Denne paragraf slår fast at i de tilfelle hvor forbund har distriktstise fagforeninger, skal de som har sitt arbeid innenfor den enkelte samorganisasjon tilsluttet denne som gruppe med samme rettigheter i samorganisasjonen som de øvrige fagforeninger. Det er i paragrafen nevnt eksempler. Samorganisasjonen foreslår et tillegg, som har sammenheng med utviklingen i enkelte forbund til å etablere stor-avdelinger med medlemmer fra arbeidsplasser spredt over et stort område. Disse kan krysse grensene mellom to eller flere samorganisasjoner. Det foreslås at kontingenten for samtlige medlemmer betales til den ene samorganisasjonen og at den igjen

fordeler kontingenten til de øvrige samorganisasjoner, hvor grupper av medlemmer bor og hvor de har sin arbeidsplass.

En mener at § 14 også dekker de nye stor-avdelinger, som forslag 59, tar sitt utgangspunkt i. Avsnittet i forslaget om kontingentinnbetalingen er et rent praktisk spørsmål som det må finnes en løsning på i de ulike tilfeller ved et samarbeid mellom den avdeling og de samorganisasjoner dette gjelder. Det er bl. a. nødvendig av hensyn til eventuell ulik størrelse på kontingenten til de enkelte samorganisasjoner.

Nr. 60 Namsos og omegn Faglige Samorganisasjon foreslår:

«Der foreningen ikke betaler kontingent til samorganisasjonen, skal vedkommende forbund være ansvarlig for kontingentinnbetalingen.

Kontingenten til samorganisasjonen forfaller til betaling pr. 1. januar og 1. juli.

Kontingent som ikke er betalt av foreningen 6 måneder etter forfall, betales da av vedkommende forbund.»

Samorganisasjonen foreslår at forbundet skal være ansvarlig for avdelingenes kontingentinnbetaling til samorganisasjonen, og at skyldig kontingent 6 måneder etter forfall skal betales av vedkommende forbund.

Samorganisasjonenes vedtekter §§ 1 og 9 slår klart fast det obligatoriske medlemskap og kontingentforpliktelser. Til tross for dette er det mange tilfelle hvor enkelte avdelinger unndrar seg medlemskap ved ikke å betale kontingent. I de tilfelle en får rapport om dette henstilles det til forbundet å pålegge sin avdeling å ordne sitt forhold til samorganisasjonen. Det er ikke alltid dette fører fram, men det er likevel urealistisk å tro at forslaget om at forbundet skal være økonomisk ansvarlig vil virke i positiv retning. Det er vel heller å frykte at kontingentrestansene fra avdelingene vil øke i omfang. Selv om samorganisasjonene på denne måte ville holdes økonomisk skadesløs, kan en ikke anbefale at det legges fram forslag på LO's representantskapsmøte om vedtektsendringer på dette punkt. Derimot bør det innskjerpes overfor forbundene at de bruker sin innflytelse og de virkemidler de har til å hindre at kontingentrestanse oppstår.

Nr. 61 Sandnes og Høyland Faglige Samorganisasjon foreslår:

«Kontingent — Statstjenestemannskartellet.

«Sandnes og Høyland faglige Samorganisasjon vil foreslå at de distriktstise avdelingene i Statstjenestemannskartellet pålegges å sende inn oppgaver til sine forbund over antall medlemmer de har som kommer inn under den lokale samorganisasjon når det angår utbetaling av kontingent til lokale samorganisasjoner.»

Forslaget fra Sandnes og Høyland gjelder de vansker samorganisasjonen har med å skaffe oppgave over medlemstall fra avdelinger i Kartellforbundene innenfor sitt område.

Dette er et rent praktisk spørsmål som må tas opp med Kartellet i drøftinger bl. a. om størrelsen på den sentrale innbetaling.

Nr. 62 Selbu og Tydal Faglige Samorganisasjon foreslår:

Tilskudd til de faglige samorganisasjoner.

«Vi vil be LO-kongressen ta opp til drøftelse og å fatte vedtak i mer bestemte former når det gjelder tilskudd til den enkelte samorganisasjon, og i særdeleshet de små og økonomisk svake.»

Det foreslås at LO dekker i sin helhet det underskott den enkelte samorganisasjon har ved årets utløp.

I § 9 går det fram at samorganisasjoner som har maksimum-kontingenten på 10 og 5 øre pr. uke, kan søke LO om tilskott hvis ikke kontingentinntektene strekker til for et effektivt faglig arbeid. Forutsetningen er bl. a. at budsjettforslag skal følge søknaden. § 9 bør opprettholdes i den form den nå har.

Nr. 63 Tønsberg og Omland Faglige Samorganisasjon foreslår:

Kontingentordningen til samorganisasjonene.

«Tønsberg og Omland faglige Samorganisasjon foreslår at kontingenten til de lokale faglige samorganisasjoner utredes av fagforbundene eller LO i henhold til solgte merker ved rapport fra fagforeningene.

Merkekontingenten til fagforbundene økes tilsvarende den kontingent som går til samorganisasjonene. Det henvises til ordningen som gjelder for Statstjenestemannskartellet.

Ved en slik ordning blir det lik kontingent i alle lokale faglige samorganisasjoner og mer effektiv kontingentinngang.»

Det foreslås at kontingenten utredes av forbundene eller LO med tilsvarende øking av merkekontingenten fra avdelingene til forbundene. Hensikten med forslaget er å få lik kontingent i alle samorganisasjoner. Dette bryter helt med forutsetningen at den enkelte samorganisasjon selv på sitt årsmøte fastsetter kontingentens størrelse. Erfaringene viser også at kontingentens størrelse varierer sterkt, fra 2 øre til 10 øre pr. uke. Medlems-tallet i den enkelte samorganisasjon er avgjørende for fastsetting av kontingentstørrelsen.

Den enkelte samorganisasjon bør fortsatt selv fastsette kontingentens størrelse og at kontingentordningen bygger på lokal innbetaling.

Nr. 64 Ørland og Bjugn Faglige Samorganisasjon foreslår:

«Siste avsnitt i § 9 i «Vedtekter for de faglige samorganisasjoner» strykes.»

Forslaget fra Ørland og Bjugn faglige Samorganisasjon går ut på å stryke siste avsnitt i § 9 i vedtektene, som fastsetter at Sekretariatet kan gjøre unntak for forbund og avdelinger. Det pekes her på den urimelighet det er at enkelte forbunds avdelinger betaler en redusert kontingent, slik som tilfellet er med kartellforbundene.

En mener det fortsatt er nødvendig med unntaksbestemmelser i § 9. Dette har også sammenheng med unntaksbestemmelsene i vedtektenes § 1.

Nr. 65 Ørsta Faglige Samorganisasjon foreslår:

«§ 9, andre avsnitt, i vedtektene for de faglige samorganisasjonene endres fra kr. 0.10 for heltbetalende og kr. 0.05 for halvtbetalende til henholdsvis kr. 0.05 og kr. 0.03.»

Det foreslås at § 9 endres fra 10 øre for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende til henholdsvis 5 øre og 3 øre. Det blir begrunnet med at samorganisasjoner med lavere kontingent enn 10 og 5 øre ikke har høve til å søke LO om økonomisk støtte.

Hvis man ser på samorganisasjonenes kontingent i forhold til avdelingenes kontingent, er det ikke grunnlag for endringer. Begrensningen av samorganisasjonenes kontingent til 10 og 5 øre har vært den samme siden omleggingen etter Kongressvedtaket i 1953, mens avdelingenes og forbundenes kontingent har steget vesentlig.

Ovenstående forslag til endringer i samorganisasjonenes vedtekter ble behandlet i Sekretariatets møte 2. oktober 1967 som gjorde følgende vedtak:

Går til Representantskapet med innstilling om at forslagene nr. 58—65 ikke kan tiltres.

Samorganisasjonenes vedtekter § 2 punkt g.

Forslag fra LO's administrasjon:

Punkt g. i formålsparagrafen har følgende ordlyd:

«utføre oppdrag som blir pålagt av Sekretariatet, herunder ledelse av valget av representanter til Landsorganisasjonens representantskap og kongress i samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter,»

Dette er ikke i samsvar med den praksis som blir fulgt, men en formulering som har gått igjen fra organisasjonsformen med distriktsorganisasjoner. Ved valg av representanter til LO's representantskap og Kongress er det LO's distriktskontorer som får i oppdrag å sende saken til fagforeninger i sitt distrikt, både når det gjelder forslag på kandidater og ved avstemning over innkomne forslag.

For å få vedtektene i samsvar med den praksis som er nyttet, må punkt g. i samorganisasjonenes vedtekter utgå i sin helhet.

Ovenstående forslag ble behandlet i Sekretariatets møte 2. oktober 1967 som gjorde følgende vedtak:

Går til Representantskapet med innstilling om at § 2 punkt g utgår.

Votering:

Ingen av representantene forlangte ordet i sakens anledning og Sekretariatets innstillinger ble enstemmig vedtatt.

MEDLEMSBEVEGELSEN

(Dagsordenens punkt 5.)

Landsorganisasjonens formann, P. Mentsen, innledet denne saken: Medlemsbevegelsen i Landsorganisasjonen har i den senere tid ikke vært tilfredsstillende. Medlemstallet i den samlede organisasjon har i flere år stått stille, og de siste par årene har det vært en tilbakegang. Selv om tilbakegangen samlet ikke har vært stor, har den likevel vært merkbar.

Utviklingen i medlemsbevegelsen er selvsagt ikke lik innenfor alle forbund, men tendensen er i store trekk, med få unntak, den samme.

At utviklingen er meget beklagelig kan vi alle være enige om, men hva årsaken kan være er vanskelig å være klar over. Man kan ikke gi et konkret svar. Vi vet jo at samtlige ansatte på en arbeidsplass får de samme fordeler som de organiserte, idet alle tariffbestemmelser, goder osv. kommer alle til gode. Vår lovgivning gir jo også alle samme rett.

Sekretariatet har lenge vært merksam på dette forhold som har vært drøftet både der og i Representantskapet. For noen år tilbake ble det gjort et vedtak i Sekretariatet om at vi skulle få alle distriktskontorer til å foreta en undersøkelse, en kartlegging av dette forhold.

Det som undersøkelsene viste var på sett og vis det samme som man på forhånd var klar over, nemlig at det var stillstand og delvis tilbakegang i medlemstallet. Man klarte på langt nær i fagorganisasjonen å absorbere tilveksten i arbeidslivet.

Etter at saken var drøftet på Kongressen i 1961, utvidet LO sin presse- og organisasjonsvirksomhet. Kontoret har, etter vårt mening, utført et utmerket arbeid når det gjelder informasjonen til distriktskontorene som igjen har utført informasjonsvirksomhet og videreført den til samorganisasjonene og fagforeningene. Men det har ikke endret tendensen.

I høst har også enkelte forbund tatt saken opp, bl. a. Bygningsindustriarbeiderforbundet og Jern og Metall. Saken er også videre drøftet i administrasjonen og Sekretariatet, og vi mener at her må man forsøke å gjøre noe, man må foreta en aktivisering.

Vi har lagt opp et forslag til Representantskapet som vi mener skulle innebære en fullmakt til å videreføre — eller gå inn på — en slik aksjon. Det er klart nok fra Sekretariatets side at en slik agitasjonskampanje må være av felles karakter, men det er også klart at den kan ikke absolutt være likeartet innenfor de forskjellige forbund, dertil er forholdene for ulike. Men det hele må tilpasses slik at man får en samordning. Vi har bl. a. drøftet i administrasjonen, og det har vært nevnt i Sekretariatet, at hvis man får en slik fullmakt av Representantskapet, så får vi sette ned et spesielt agitasjons- og informasjonsutvalg innenfor LO som tar seg av dette arbeidet. Men vi må også nytte eksperter i den utstrekning det ansees hensiktsmessig eller formålstjenlig.

Det blir ingen billig affære, det er vi klar over. Men utgiftene får vi ta. Man bør få til en ordning slik at forbundene betaler en forholdsvis del som står i samsvar med den spesielle kampanje som forbundene må ha innenfor sine områder. Alle forbund må være med, og at man skal finne fram til en fordeling av den økonomiske belastning, tror jeg ikke skal bli så vanskelig. Det er vel klart nok at hovedtyngden må falle på Landsorganisasjonen selv.

En fullmakt som nevnt innebærer at vi må tilsette en spesiell person som skal lede agitasjons- og informasjonsarbeidet. Det må naturligvis skje etter nærmere opplegg av det utvalget vi setter ned og i samråd med administrasjonen og Sekretariatet.

Vi tror det er nødvendig at man tar fatt på dette så snart råd er.

Dette med eksperter skulle det ikke være nødvendig å komme så mye inn på nå. Det får man forsøke å vurdere når et samlet opplegg er ferdig, men det vil ganske sikkert også bety store utgifter. Finner vi at det er nyttig, skal vi ikke vike tilbake for å bruke også eksperter.

Ett er iallfall sikkert. Den gamle, tradisjonelle måte fører ikke fram.

Sekretariatet har lagt fram følgende forslag:

Representantskapet gir Sekretariatet fullmakt til i samråd med forbundene å planlegge og sette i verk en omfattende agitasjons- og vervingskampanje innenfor hele vårt arbeids- og næringsliv.

Kampanjen må legges opp etter moderne prinsipper. Om nødvendig må reklameeksperter nyttes, slik at alle moderne og hensiktsmessige virkemidler kan bli anvendt.

Til dette formål kan Sekretariatet bruke de økonomiske midler som blir nødvendig. Forbundene må ta sin forholdsvis andel av de utgifter som kampanjen fører med seg.

Otto Totland, Sekretariatet: På siste kongress i LO reiste Handel og Kontor spørsmålet om organisasjonsplikt. Det fikk en kjølig mottakelse i Kongressen, og dette medførte at Handel og Kontor alene reiste kravet om organisasjonsplikt overfor sin største tariffmotpart, Handelens Arbeidsgiverforening. Vi husker hvilken pressedebatt det var om dette spørsmålet.

Handel og Kontors tiltak førte ikke til noe resultat. Vi greide ikke å gjennomføre organisasjonsplikt til tross for at vi førte forhandlingene over til meklingsbordet.

Det er lett å være etterpåklok og si at et sterkere forbund enn Handel og Kontor burde ha reist dette kravet, men vårt forbund har i sterkere grad enn mange andre erfart dette med de mange uorganiserte lønnstakere.

Det vi krevde var ikke at alle funksjonærer skulle være organiserte, men at der hvor vi hadde frivillig organisert over halvparten av funksjonærene, og reist kravet overfor tariffmotparten om tariffavtaler, der skulle mindretallet, som var uorganisert, og som omfattes av landsomfattende tariffbestemmelser, bøye seg for flertallet som hadde organisert seg frivillig. Det var dette som var organisasjonsplikt-tankens. Slik ble den ikke framstilt av de borgerlige aviser. Det er en sak for seg. Men vi vant ikke fram.

Kravet om organisasjonsplikt ligger nå i Landsorganisasjonen — fra Handel og Kontor, fra Kjemisk, fra Kjøttindustriarbeiderforbundet og muligens andre. Det som LO må se på og drøfte er nettopp dette spørsmålet og da i forbindelse med revisjon av Hovedavtalen med NAF. Organisasjonsplikt-kravet bør reises fordi det er et rettferdighetskrav. Jeg er ikke så sikker på at moderne PR kan føre oss videre.

Ut over dette må også administrasjonen i LO gjøre noe mer. Jeg ba i et tidligere sekretariatsmøte om at det må bli holdt et heldagsmøte i Sekretariatet hvor de enkelte fagforbunds organisasjonsproblemer kunne gjennomdrøftes, slik at vi kunne orientere hverandre om hvor høy organisasjonsprosenten er i de forskjellige forbund. Når man kjenner til dette, vet man noe mer om hvor stor brakkmarken er.

Jeg er naturligvis klar over at det er forbund innenfor LO som ikke har agitasjonsproblemer i det hele tatt. La meg bare driste meg til å nevne et par: Murerforbundet og Typografforbundet — iallfall ikke i den grad som f.eks. Handel og Kontor. Hva er det så de skal være med på her? Jo, de skal være med på en fordeling av utgiftene ved tiltak som LO skal sette i gang og hvor LO har lovet å ta brorparten.

Hva skal f.eks. Handel og Kontor gjøre? De skal legge opp til en agitasjonskampanje hvor de skal — for det første — være med på fordelingen og ved siden av dette delta med egne utgifter til agitasjon.

Jeg ber Representantskapet og LO's ledelse være oppmerksom på at her er en markert forskjell som bør komme til syne også når man skal dele ut de økonomiske midler.

Eivind Strømmen, Sekretariatet: Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbundet tok også denne saken opp i et sekretariatsmøte nylig. Jeg ga der uttrykk for, etter den mangeårige erfaring jeg har i denne bransjen, at LO i grunnen fører en for anonym politikk når det gjelder nyorganisering og kontakt ellers med dem som står på arbeidsplassene.

Lenge er det utlagt slik at de uorganiserte er en slags «kaste» i samfunnet og som det var om å gjøre å henge ut til spott og spe. Omsider har i hvert fall Hotell og Restaurant lagt om til en mer moderat linje med informativt agitasjonsstoff som kan gi opplysninger til de uorganiserte om hva organisasjonen arbeider med, og på hvilken måte vi kan gjøre vårt forbund attraktivt for dem som står utenfor.

I beretningen kan det leses at Hotell og Restaurant det siste året har fått 900 nye medlemmer. De siste 5 årene har vi økt vårt

medlemstall med ca. 4000. Det er et resultat av den informasjons- og opplysningsvirksomhet vi driver på arbeidsplassene ved å la våre husklubber, bedriftsorganer og tillitsmenn få del i det materiell vi sender ut, og ved skolering slik at de kan være våre ambassadører og agitatorer på arbeidsplassene.

Jeg er glad for at Sekretariatet har tatt dette spørsmålet opp slik at det over hele linjen kan få et moderne tilsnitt. Jeg tror nemlig ikke at det nytter med organisasjonstvang. Vi kan legge merke til at der hvor organisasjonsplikt eksisterer, der er også aktiviteten minst — i forhold til arbeidsplasser hvor det er mer frihet på dette området.

Det må føres en opplysende og informativ agitasjon. Det gjelder ikke bare service-yrkene, men i like stor grad industriområdene som har vansker med å få folkene på arbeidsplassen med i tilstrekkelig grad i organisasjonen.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund: Dette samme spørsmål ble diskutert på Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte og uttalelsen derfra er oversendt LO.

Man har her å gjøre med et organisasjonsmessig problem. Enkelte er kanskje av den oppfatning at Arbeidsmandsforbundet er det grunnfjellet som ikke har slike vansker å stri med, men det er slett ikke tilfelle. Noe av «grunnfjellet» har også begynt å få problemer av dette slag.

Bakgrunnen for dette er selvsagt at alle de gode organisasjonen har kjempet fram også tilflyter de uorganiserte. Det finnes ikke et gode som organiserte har oppnådd, uten at de uorganiserte har fått det fullt ut. La meg bare nevne spørsmålet om ansiennitet. Og våre agitatorer på arbeidsplassene får klar beskjed: Det spiller ingen rolle om man er organisert eller ikke, man får det de andre oppnår likevel. Det er bare dumt å betale fagforeningskontingent.

Mye er gjort for å bekjempe denne mentaliteten, men likevel ikke nok, tror jeg. Vi har bl. a. her i landet ikke beskjeftiget oss særlig med å få knyttet særskilte goder til fagforeningsboka. Alle godene til alle, og så slutter de vel opp om fagorganisasjonen, har vært gjengangeren. Men det har ikke slått til. Strengere virkemidler må her settes inn fra en samlet fagorganisasjon, og ikke ved spredt fektning.

Jeg er enig med Handel og Kontor om organisasjonsplikt. Handel og Kontors retningslinjer for organisasjonsplikt må kunne følges opp, selv om dette er den ytterste konsekvens av det hele. Organisasjonsplikt finnes i mange andre land og på mange områder i vårt eget. Hvorfor så ikke i fagorganisasjonen?

Kontingenttrekk ved lønningskontorene er også et spørsmål som må tillegges vekt. Der hvor kontingenttrekk er gjennomført, skal det i hvert fall en positiv handling til for å bringe medlemskap til opphør — når man først har latt seg verve. Jeg tror at kontingenttrekk ved lønningskontorene vil kunne bety mye for å bevare et stabilt medlemstall.

Dette er noen av momentene i Arbeidsmandsforbundets landsmøte og jeg tror vi her bør følge opp med krav i forbindelse med kommende tariffrevisjoner.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 13.00.

Representantskapet besøkte Landsorganisasjonens skole, Sørmarka.

Kl. 13.15 reiste Representantskapets medlemmer med busser til Landsorganisasjonens skole, Sørmarka. Etter ombygging og utvidelse av den gamle skolebygningen og bygging av to nye internater, var skolen ferdig til innvielse i sin nye skikkelse. I alt er det siden 1962 brukt 7,8 millioner kroner til disse arbeidene. Formannen i byggekomiteén, Alf Andersen, overleverte skolen til Landsorganisasjonens formann, P. Mentsen. Det var ellers taler av varaordfører i Oslo, Ivar Mathisen, av direktør Jens Ulvin i Mekaniske Verksteders Landsforening, direktør Emil Bruusgaard i Tekstilfabrikkenes Arbeidsgiverforening, generalsekretær Øystein Egelund i Norsk Folkehjelp og av ordføreren i Ski kommune, Edgar Johannessen.

Norsk Arbeidsgiverforening og Mekaniske Verksteders Landsforening ga som gave et arbeidsstudielaboratorium, Tekstilfabrikkenes Arbeidsgiverforening ga en symaskin og Norsk Folkehjelp førstehjelpsutstyr. Oslo kommunes gave skal bli en inngangsportal til skolen.

ETTERMIDDAGSMØTET 9. OKTOBER

Dirigent: Egil Halvorsen.

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 16.00.

Sekretær Thorleif Andresen refererte protokollen fra formiddagsmøtet. Den ble enstemmig godkjent.

Ordsiftet om dagsordenens punkt 5 — medlemsvervingen — fortsatte.

Ivar Thorbjørnsen, Norsk Tjenestemannslag: Det er et bedrøvelig faktum at LO's medlemstall viser stagnasjon. Årsakene kan være mange, men la meg få hefte meg ved et forhold som LO-formannen

var inne på i sin redegjørelse: lovgivningen, og da spesielt arbeidstilsynets arbeidsområde. Ettersom vi bygger ut lovverket for å trygge lønnstakernes interesser, stagnerer interessen for fagbevegelsen. Jeg tror formenn i arbeidstilsynet kan bekrefte at de der får mange henvendelser som ligger under avtaleområdet. Mange av disse spørsmål kommer fra uorganiserte som hevder at «det er loven som skal beskytte meg på arbeidsplassen».

Vi skal selvsagt bygge ut lovgivningen til beste for alle lønnstakere, men spørsmålet er: Skal vi bygge ut lovgivningen slik at den slår beina under fagbevegelsen?

Per Andersen, Jern og Metall: Til siste taler vil jeg si at saken er mer alvorlig enn stagnasjon i medlemstallet. Norsk arbeidsliv har fått 14 000 nye lønnstakere det siste året. I samme tidsrom har LO's medlemstall sunket med 4000. Årsakene kan, som nevnt, være mange, men jeg vil peke på et par forhold. For det første, den usikkerhet som mange lønnstakere føler overfor den politikk som LO og de enkelte forbund fører. Jeg tenker på rent politisk engasjement, og jeg tenker på Kollektiv hjemforsikring-saken. På tross av vedtakene i LO, vil ikke jeg påstå at alle forbund har stått helhjertet bak denne sistnevnte sak. Og det bidrar ikke til tillit.

Jeg vil gjerne ha sagt at vi løser ikke medlemsproblemet med en kampanje. La oss spørre oss selv om vi har tatt nyorganiseringen alvorlig — det er noe som må pågå hver eneste dag på arbeidsplassene. Jeg tror at en fellesinnsats fra LO's side vil danne en god opptakt og gi en sterk følelse av hvilken samlende faktor LO er. La meg bare vise til som eksempel kooperasjonens S-aksjon. På samme måte tror jeg LO kan skape en følelse hos lønnstakerne av at de er med i en stor landsomfattende bevegelse. Forbundene er nok i tilfelle rede til å være med og betale sin del av hva en slik aksjon kommer til å koste.

La oss så bare ikke slå oss til ro med en slik kampanje, men følge den opp med daglig nyorganiseringsarbeid. Vi har hatt alt for lett for å godta at vi har uorganiserte på arbeidsplassene våre.

Olaf Karling, Sjømannsforbundet: Når man vet at Landsorganisasjonen har ca. 570 000 medlemmer og at det er om lag 1,2 millioner lønnstakere i landet, er det opplagt at det må agitasjon og atter agitasjon til.

Når jeg har tatt et forbehold i Sekretariatet for vårt forbunds vedkommende, skyldes det de særegne forhold vi har å arbeide under. Vi må bl. a. trykke agitasjonsmaterieell på flere språk og i flere former, det samme med tariffavtalene. Alt dette koster mange penger.

Vi driver også en omfattende agitasjon hver dag over hele verden, gjennom våre ca. 1500 skipstillitsmenn og våre avdelinger i utlandet og her hjemme i Norge. Vi har god kontakt med første-reisguttene og med elevene ved kokk- og stuertskolene og vår organisasjonsprosent ligger på 75—80.

Men også vi har inntrykk av at etter hvert som lønnsforholdene bedres, stagnerer medlemstallet. Det er dette forhold som må rettes opp, og vårt forbund skal være med og ta sin del av utgiftene i den forbindelse, men vi ber om at det må bli tatt hensyn til vår spesielle arbeidsmåte i agitasjonen.

Tvungen organisering har ikke Sjømannsforbundet anvendt, men det anvendes et spesielt system for trålerflåten og som vi venter skal bli effektivt. Ved enkelte båter og rederier har vi fått gjennomført et avgiftssystem, men det er mye arbeid å følge dette opp. Her er det kort fortalt, spørsmål om å få arbeidsgiveren til å delta i arbeidet, og det har vi fått til, så merkelig det enn høres, i forbindelse med rasjonaliseringstiltak. Innmeldingsblanketter settes på trekkanvisning. I møtene med folkene deltar representanter for arbeidsgiverne og erklærer der at de gjerne ser at alle arbeidstakere som naturlig sokner til Sjømannsforbundet, blir med der.

Men for andre av våre arbeidsområder er ikke forholdene så bra som vi ønsker.

Jeg kan for øvrig fortelle om en kontrast til hva vi har opplevet i forbindelse med Kollektiv hjemforsikring: Skipsfartens Arbeidsgiverforening gjennomførte gruppelivsforsikring uten noe krav fra vår side. For innenriksfartens vedkommende, krevde vi dette gang på gang, men vi fikk det ikke til før ved tariffrevisjonen i fjor. Det skulle da ikke stå i overenskomsten, bare i protokollen, slik at arbeidsgiverne kunne stå fritt når de skulle forhandle med forsikringsselskapene om dette. Det gikk da i orden, og senere tar vi opp spørsmålet med de andre arbeidsgivere.

Etter forslag fra dirigenten, ble her enstemmig satt strek med de inntegnede talere.

Ronald Bye, Distriktskontoret, Gjøvik: Jeg må si meg enig med Per Andersen når han forsterker inntrykket av situasjonen i det tema vi nå diskuterer. Situasjonen er alvorlig. Skal LO opprettholde sin prosentvise andel av landets lønnstakere, må det rekrutteres om lag 5000 nye medlemmer hvert år. Siste år hadde vi en avgang på 3000 medlemmer. Både prosentuell og nominell medlemstilgangen i norsk fagbevegelse stoppet opp. Den nominelle framgangen stoppet opp ved årsskiftet 1965/66, den prosentuelle allerede i 1963.

Mange hevder at dette er en naturlig utvikling i samband med strukturendringene i arbeidslivet. Massen vi skal hente våre medlemmer fra forandres. Jeg er ikke uten videre villig til å akseptere dette som en naturlig utvikling, og la meg illustrere det med følgende tall: Fra mars 1966 til mars 1967 økte sysselsettingen i industri, anlegg og bergverk med 9128 sysselsatte lønnstakere. I samme periode gikk de forbundene som organiserte disse yrkesgrupper tilbake med 3825 medlemmer. Jeg synes dette er tydelige tegn som gir klar beskjed om at norsk fagbevegelse må ta dette spørsmålet meget alvorlig. Derfor er det forslag som her er lagt fram i aller høyeste grad berettiget. Det må til et moderne agitasjons- og organisasjonsopplegg som kan gi fagbevegelsen et nytt ansikt. Og det er ikke nok med et opplegg for agitasjon. Jeg tror vi har behov for å gå inn i våre tariffavtaler og granske deres struktur.

Det er en kjensgjerning at den overbeskjeftigelse vi har og det gode lønnsnivå har skapt en forflatning av tariffavtalenes virkemåte ute på arbeidsplassene. Tariffavtalene er blitt normgivende for alle, uansett om de er organisert eller uorganisert. I og med dette representerer de ikke noen stor egenverdi lenger. Det er ingen synlig egenverdi ved et faglig medlemskap.

Det er av avgjørende betydning for våre potensielle medlemmer at vi i tariffavtalene kan etablere et skille mellom de organiserte og de uorganiserte. Det faglige medlemskap må være et verdifullt dokument å ha med på arbeidsplassen.

Bertin Grimstad, Bygningsindustriarbeiderforbundet: LO har ført en for anonym tilværelse. En mer eller mindre heldig tariffrevisjon er ikke markering nok. Anonymiteten henger vel sammen med en tradisjon som vi bør se å bli kvitt. Bruker vi våre moderne massemedia radio og fjernsyn som vi burde? Presenterer vi oss ved yrkesskolene for dem som skal ut i arbeidslivet?

I Bergen så jeg hvor interessert læreguttene i tømmerfaget var i det arbeidsforhold de skulle gå inn i. Jeg vil be den foreslåtte komitéen nøye å overveie bruk av de massemedia vi har og presentere fagbevegelsen utad — og være nøye med å velge folk som skal presentere den i fjernsyn og radio. Ungdommen er skeptisk.

Så noen ord om organisasjonsplikt: Fiske og jordbruk har greid å gjennomføre den. Disse grupper har klart å bygge opp et organisasjonsapparat med pliktig tilmelding og dermed fullstendig fordeling av omkostningene.

For å bringe noe nytt inn i debatten har jeg lyst til å fremme et direkte forslag: LO skaffer en oversikt over de pliktige organi-

sasjons- og leveringsbestemmelser som finnes i norsk næringsliv i dag.

Det skulle være interessant å se dette mot de forsøk i samme retning som er gjort fra fagbevegelsens side. Da kan vi møte den propaganda som mobiliseres mot organisasjonsplikten.

Dirigenten bemerket: Dirigenten må gjøre merksam på at i henhold til den forretningsorden som Representantskapet har vedtatt, er det ikke adgang til å fremme forslag etter at strek er satt.

Einar Strand, Sekretariatet: Jeg kan berolige med at det allerede er utarbeidet en slik oversikt som Grimstad ønsker. Utarbeidelsen er foretatt av LO's juridiske kontor ved h.r.advokat Sunde.

Den problemstillingen vi her har til behandling har vi arbeidet med i LO og de enkelte forbund i lengre tid. Men problemet er, hvordan skal man gripe spørsmålet an?

Det som Sekretariatet nå ber Representantskapet om, er en fullmakt til å prøve seg fram med metoder som man mener kan være brukbare utover de tidligere anvendte metoder. Det er ikke dermed sagt at vi skal legge fra oss de tidligere metoder. Jeg tror mange av disse er brukbare fremdeles. Men Sekretariatet ønsker en fullmakt av Representantskapet til å legge dette opp.

Da Sekretariatet satte ned organisasjonskomitéen i fjor høst, vedtok Sekretariatet et mandat for denne komitéen som gikk ut på å finne fram til organisasjonsformer innenfor LO i den hovedhensikt å skaffe størst mulig tilslutning til LO. Og dette har man nå arbeidet med en tid. Et arbeidsutvalg i komitéen har funnet fram til at den rette metoden må være å kaste fram en del spørsmål til debatt innenfor selve organisasjonen vår, og stille oss spørsmålet om vi er en moden organisasjon i dag.

Ronald Bye var inne på spørsmålet om det bare er strukturendringene i vårt samfunn som gjør at vi, på sett og vis, kommer utenom de grupper av arbeidstakere som kommer inn i arbeidslivet.

Nei, jeg er enig med Ronald Bye i, at om vi skal bruke de tradisjonelle yrker hvor vi har virkelig gode organisasjonsinstanser, så viser det seg at vi ikke makter å få den tilslutningen som er ønsket.

Men man skal heller ikke legge skjul på at vi i vårt arbeids- og næringsliv står overfor den største vanskelighet når det gjelder de grupper hvor vi ennå ikke har fått organisasjonsmessig fotfeste.

I 1950 hadde vi som våre medlemmer 76 000 kvinner i industrien — altså i våre tradisjonelle yrker. Ved utgangen av 1966 hadde vi 75 000. Men på disse ca. 15 år var den kvinnelige arbeidskraft i vårt land øket med 50 000. Hvor finner vi dem? Jo, på om-

råder hvor vi ikke har organisasjons-fotfeste, innenfor undervisningssektoren, innenfor helsesektoren, i store deler innenfor vår skipsfart, bank- og finansvesen osv. osv. Og ikke å forglemme den ekspansjon som har funnet sted innenfor kontor- og butikkyrket.

Jeg tror vi her har en del av problemet som vi må ta oss særlig av. Det skal ikke legges skjul på at vi er sterkt opptatt av dette innenfor den nedsatte organisasjonskomité. Forhåpentlig vil vi i begynnelsen av neste år, kunne legge fram et eller annet til debatt i organisasjonene om dette.

Vi behøver ikke erklære oss uenig i tanken på tariffestet organisasjonsplikt, men vi vet dette må bli en noe lengre prosess. De tiltak vi her innbyr til, er tiltak som kan iverksettes på kort sikt. Og det er det vi trenger fullmakt til å gjøre.

Ivar Ødegård, Oslo: Dette er kanskje den viktigste saken norsk fagbevegelse står overfor i årene som kommer.

Jeg tror det i en slik aksjon er riktig å legge arbeidet på tillitsmennene. Hotell og Restaurant ville ikke ha oppnådd det Strømmen fortalte om, hvis forbundet ikke hadde hatt tillitsmenn som gikk inn for dette. Kanskje har fagbevegelsen i de senere år ofret tanken om medlemsverving noe liten oppmerksomhet i forhold til mange andre saker.

Dernest tror jeg det er riktig at fagbevegelsen får en framtidsrettet diskusjon om de sakene vi står overfor. Også innenfor vårt arbeidsområde går de gamle næringer tilbake. Vi må være med å fange opp de nye. Det er fare for at hele fagbevegelsen her har vært for lite aktpågivende. LO's ungdomsutvalg har neppe greid den vanskelige oppgaven å komme på talefot med ungdommen som kommer fra utdanningsinstitusjonene. Det kan sikkert gjøres mer på dette felt.

For å få en mindre anonym fagbevegelse må vi også skaffe oss en presse som er mer i samsvar med den tiden vi lever i. Er det ikke nå aktuelt å erstatte forbundenes husorganer med en moderne ukepresse? Norsk fagbevegelse må presenteres utad på en helt annen måte enn hva tilfellet er i dag.

Organiseringen av funksjonærene i den offentlige sektor har vært gjenstand for inngående drøfting. Den må videreføres. Tariffer med minstelønnssetser er også noe man må prøve å komme vekk fra.

Innad i fagbevegelsen trenges også mere justis på visse områder. Skal nye ungdomsgrupper fanges opp, må vi ikke fortsette med, hva vi har opplevet, at man i store faglige møter går til angrep på deler av fagbevegelsen fordi enkelte har fått bedre lønnsoppgjør enn andre. Vi må ikke stille oss slik at enkelte grupper får inntrykk av at i fagbevegelsen har vi ingenting å gjøre.

La oss diskutere disse spørsmålene slik vi finner dem i det samfunn vi lever i, og finne linjene for å trekke flere med i arbeidet.

Per Haraldsson, LO's administrasjon: La meg få gjøre oppmerksom på et par ting i forbindelse med den mer daglige presentasjon av organisasjonen. Radio og fjernsyn var nevnt, og der har vi jevnlig kontakt. Vi har flere ganger snakket med Kringkastingens ledelse om disse tingene, og jeg kan nevne at et av resultatene er at vi i radio har fått en egen medarbeider som skal stelle med arbeidslivet. Han kom for øvrig fra arbeiderpressen.

Vi har også mast på Kringkastingen for å få en liknende ordning i fjernsynet. Det har ikke lyktes ennå, men vi har håp om at det går i orden.

Vi har også gjort anstrengelser for å slippe til på yrkesskolene. I samarbeid med Arbeidsgiverforeningen er det under utarbeidelse en felles orientering til yrkesskolelærerne. En del av våre distriktssekretærer har vært på enkelte yrkesskoler, men det er også spørsmål om å få lærerpersonalet til å ta seg mer av den orienteringen det her gjelder. Vi har også mottatt innbydelse i forbindelse med et filmprosjekt som skal kunne brukes i undervisningen.

I lærebøkene i samtidsorientering har vi oppdaget til dels ukorrekte framstillinger, og vi har bare i år fått korrigert tre lærebøker på dette området.

Det skjer i hvert fall noe.

Dette med fagbladene er under utredning. Vår egen presse vil naturligvis først og fremst bli innadrettet, men den saken vi her diskuterer har to sider, både den innadvendte og den utadvendte.

Thv. Karlsen, Norsk Tjenestemannslag: Jeg oppfattet Per Andersens innlegg som et lite spark til de forbund som i spørsmålene Kollektiv hjemforsikring og politisk engasjement har inntatt en noe annen holdning enn hva som vel skal være den gjengse.

Hvis vi ikke kan innrette oss noe forskjellig, hvis vi skal være uniformerte i alle spørsmål, så tror jeg vi kan gi opp å organisere store grupper av lønnstakerne. Jeg vil gjøre meg til talsmann for størst mulig fleksibilitet og agitasjon med utgangspunkt i den aktuelle situasjon.

Strand nevnte organisasjonskomitéen, men ikke den andre komitéen han er formann i, komitéen som vurderer mulighetene for en organisasjonsmessig samling i statstjenesten. Er det symptomatisk for LO å glemme spesielle forhold som man burde og må ta hensyn til?

I statstjenesten har vi en rekke fullt anerkjente organisasjoner som framtrer som alternativer til LO's forbund og LO. Det er

organisasjoner som ikke kan karakteriseres som «gule». Vi har denne situasjon i statstjenesten og vi må legge vår virksomhet der an etter dette.

Vi snakker om organisasjonsmessig samling i staten med den hensikt at vi skal bli i stand til å dekke hele dette område. I statstjenesten er man nær 100 prosent organisert i organisasjoner som hver for seg anser seg som fullt anerkjente.

På grunn av dette har vi her spesielle forhold å ta hensyn til, og gjorde vi ikke det, ville vi ikke være kommet så langt som vi er i dag, og vi hadde hatt mindre muligheter for videre framstøt. Vi må også ha muligheter for å drive vår agitasjon på vår spesielle måte og med våre spesielle midler og med spesielle utgangspunkter for øye.

Vi er selvsagt sterkt interessert i at LO viser ansikt og gjør kjent hva LO står for, men vi må ta det forbehold i forbindelse med utgiftene til den felles kampanje, at vi ikke kan ta vår del fullt ut, nettopp av hensyn til våre spesielle oppgaver.

Arne Olsen, Hedmark fylke: På siste Kongress var jeg en av de få som støttet Totlands forslag om organisasjonsplikt. Jeg er fortsatt av samme mening. Spørsmålet vil før eller senere bli mer aktuelt.

I medlemsvervingen står vi overfor to grupper organisasjonsmulige, de unge som kommer inn på arbeidsplassene og de direkte organisasjonsfiendtlige. For den nevnte gruppen av ungdom er Sekretariatets framlegg her meget viktig, men hva så med de som er organisasjonsfiendtlige? Her kommer vi inn på de lovbestemmelser som er berørt tidligere i denne debatten. De som rammes av disse lovbestemmelser er vi tillitsmenn når vi gjør vårt tillitsmannsarbeid på arbeidsplassene. Man møter bemerkningen om organisasjonsfrihet. Og går man hardt på, risikerer man politianmeldelse. Det har hendt meg et par ganger.

Vi bør slutte å stryke de organisasjonsfiendtlige over ryggen. Jeg er enig med Strand i at vi ikke bør glemme de gamle metoder for å oppnå tilslutning til fagbevegelsen. I Murerforbundet og Bygningsindustriarbeiderforbundet husker vi dem fremdeles meget godt.

Jeg er hjertens enig i at vi må inn på yrkesskolene med våre opplysninger. I Hedmark har distriktssekretær Søgård gjort et utmerket arbeid på dette området.

Vi kan selvsagt ikke stemme mot Sekretariatets innstilling, men den må også omfatte en aktivisering av tillitsmennene og våre folk på arbeidsplassene.

P. Mentsen, Sekretariatet: Jeg er glad for at det i denne debatten ikke har vært så mange betenkeligheter og forbehold som det har

vært tidligere når vi har diskutert dette tema. Debatten har vist at det er tilslutning til det forslag som er lagt fram. Men det er pekt på visse ting som jeg vil berøre.

Av noen innlegg kunne man få inntrykk av at den ramme som er lagt opp i forslaget, er så trang at det ikke er muligheter for forbundene til å legge opp noe selvstendig. Det motsatte er jo tilfelle. Det er jo sagt, og det står i premissene, at man er klar over at det innenfor forbundene er områder hvor det må spesielle opplegg til.

Forslaget tar sikte på at man skal få en samordning og koordinering av det hele.

Jeg vil også gjerne si — fordi Strand nå ikke kommer til orde — at jeg tror ikke det er riktig, som Karlsen sier, at Strand og LO har glemt utvalget for den statlige sektor.

Det er en sak som er under arbeid, og det var ikke påkrevet å nevne den i denne sammenheng.

Til hva som er sagt om fagbladene, vil jeg gjerne bemerke at det er 40 år siden man her begynte å drøfte mulighetene for en mer rasjonell ordning, kanskje et felles fagblad. Spørsmålet er ikke enkelt å løse, men vi håper en modernisering er mulig.

Til slutt vil jeg si at den enighet som har vært til stede her — visse nyanser til tross — tilsier at man kan regne med enstemmig vedtak i Representantskapet. Man får så sørge for, når utvalg nedsettes, å få til opplegg i samråd med forbundene og som kan tilpasses alle interesser.

Og som jeg sa ved begynnelsen av denne sakens behandling, det blir sikkert nødvendig å tilsette en spesiell person som skal sette vedtakene ut i praksis, altså drive agitasjon og informasjon — selvsagt i samråd med den informasjonstjeneste vi allerede har. Og jeg tror også man vil ta sikte på å nytte nye virkemidler ved siden av gamle som finnes brukbare.

Jeg håper på et enstemmig vedtak.

Votering:

Sekretariatets forslag ble ved voteringen enstemmig vedtatt.

DEN FAGLIGE SITUASJON

(Dagsordenens punkt 4.)

Innledningsforedraget for behandlingen av den faglige situasjon ble holdt av Landsorganisasjonens formann, *P. Mentsen*.

Han sa: Kommende år står vi foran et stort og omfattende og kanskje vanskelig tariffoppgjør. Det kommer til å omfatte praktisk

talt alle tariffavtaler og dermed medlemmene i hele landets arbeids- og næringsliv så vel som hele den offentlige sektor. Det eneste unntak er avtalen mellom Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Handelens Arbeidsgiverforening, hvor det nå har vært forhandlet og meklet, og forslaget skal ut til avstemning. På forhånd å uttale seg bestemt om hvordan tariffrevisjonen vil arte seg, er naturlig nok vanskelig. Vi må regne med at klimaet slett ikke blir lettere enn tidligere, kanskje heller strammere, noe som har sammenheng med den politiske maktfordeling slik den er i vårt samfunn i dag.

Ett er imidlertid sikkert, at selv om situasjonen fortøner seg vanskelig, må vi i Representantskapet prøve å legge opp til en bestemt linje som markerer fagbevegelsens helst enstemmige syn på hvordan det hele bør gripes an.

Vi skal så se litt på utviklingen slik den har artet seg i denne tariffperiode. Når det da gjelder lønnsutviklingen for perioden, er det uråd på et så vidt tidlig tidspunkt å ha noen fullstendig oversikt, idet de oversikter vi har nå, bare rekker fram til utgangen av 2. kvartal i år. Med dette som bakgrunn vil jeg ikke komme inn på alt for mange tall, bare peke på noen få som kanskje viser tendensen i utviklingen. For 1966 kan det kanskje ha sin interesse å vise til følgende etter de oversikter vårt økonomiske kontor har utarbeidet:

Total produksjonsstigning var 4,4 prosent, sysselsettingen steg med 1 prosent, privat konsum steg med 4,6 prosent og brutto investering steg med 5 prosent.

I industrien viste den gjennomsnittlige timefortjeneste i 1966 en stigning på 7,3 prosent for menn og 8,8 prosent for kvinner. Konsumprisindeksen viste en stigning i gjennomsnitt for hele året på 3,3 prosent. Etter dette skulle da reallønnsstigningen for menn være 3,9 prosent og for kvinner 5,6 prosent, dvs. fra 1965 til ut 1966. Dette viser at det var en ganske vanlig utvikling i 1966, noenlunde på linje med tidligere år.

Når en så skal se på utviklingen i 1967, er det, som jeg tidligere har sagt, vanskeligere, idet vår lønsmessige oversikt bare rekker noenlunde fullstendig ut 2. kvartal. Jeg vil likevel nevne noen få tall som kanskje kan være til nytte for sammenlikningen. Da må jeg naturligvis bruke som utgangspunkt endringene fra 2. kvartal 1966 til og med 2. kvartal 1967. Da viser tallene en stigning for voksne menn i industrien på 8,6 prosent og for kvinner i alt en stigning i timefortjenesten på 10,4 prosent. Stigningen i konsumprisindeksen viste 4,6 prosent i samme tidsrom.

Det vi kan trekke ut av disse tall er at det selvfølgelig på gjen-

nomsnitt har funnet sted en lønnsøking som betyr at det har vært en gjennomsnittlig reallønnsøking, men her skal en ta i betraktning at i disse tall er lønnsglidningen tatt med, og lønnsglidningen har vært ganske uvanlig høy. Det betyr da at den såkalte lønnsglidning som bare gjør seg utslag innenfor visse yrker og bransjer, men likevel trekker gjennomsnittet opp, fører med seg at tallene dekker over ganske store skjevheter i lønnsutviklingen. Jeg tenker i så måte på alle de som har stått på sine tariffestede normallønnsatser uten anledning til noen fortjeneste ut over disse, og således ikke fått noen andel i lønnsglidningen.

Hva angår prisstigningen som i dette tidsrom viser 4,6 prosent, må en vel si at den har vært unormal høy. Det er derfor den uforholdsmessige store prisstigning som har satt inn i den senere tid, som volder oss de største bekymringer og vil skape store vansker i forbindelse med tariffoppgjøret. Landsorganisasjonen har overfor Regjeringen flere ganger påpekt den uheldige utviklingstendens vi er kommet inn i. Vi har i brev til Regjeringen påvist at Regjeringens økonomiske politikk fører til at de lavtlønte og de barne-rike familier ikke følger med i den alminnelige velstandsutvikling. Vi har påvist at årsaken til dette er at det først og fremst er matvarer og alminnelige forbruksvarer som stiger i pris, slike varer som disse grupper må bruke sin vesentlige del av inntekten til. Vi mener at denne skjeve utvikling kunne ha vært rettet på, hvis Regjeringen hadde fulgt LO's oppfordring om bl. a. å bruke forbrukssubsidier på en slik måte at konsumprisindeksen i resten av tariffperioden hadde blitt liggende godt under den nye «røde strek», som nå er på 135,4 poeng. Vi vil på det sterkeste beklage at Regjeringen ikke har vært villig til å følge LO's anmodning.

Vi har også framholdt og framholder at LO holder fast på prinsippet om at inntektene av omsetningsavgiften på matvarer skal brukes til varige subsidier på viktige forbruksvarer. Det mener vi kunne ha opprettholdt et bedre balanseforhold.

I denne sammenheng vil jeg også gjerne peke på at $\frac{3}{4}$ av det indekstillegg som ble gitt med virkning fra og med 16. mai, nå er «spist opp» som følge av prisstigningen. Disse forhold som jeg her har pekt på, kan også føre til, når ingen forholdsregler blir tatt fra myndighetenes side, at en kan komme til å stå overfor en ny indeksregulering før tariffperioden er omme. Om kanskje ikke det skjer, så vil likevel det verste hende, og etter min mening er det at lønnstakerne en lang tid må bære den belastning som det fører med seg at konsumprisindeksen blir liggende tett opp til den «røde strek». Som jeg har pekt på før, har vi i våre henvendelser til Regjeringen gjort merksam på disse vansker. Det har bare ført til at vi har fått høflige svar, men at den ikke anser situasjonen

eller utviklingen slik at det skulle være nødvendig med ekstra forholdsregler eller tiltak.

Når jeg har sagt dette, vil jeg mer konkret gå inn på den forestående tariffrevisjon. Den store sak som da er mest aktuell i denne sammenheng er arbeidstidsforkorting.

Som kjent la den offentlige arbeidstidskomité fram sin foreløpige innstilling i desember 1966. Uten å gå inn på detaljene i den, vil jeg bare nevne at den var enstemmig. Når en nærmere gikk gjennom innstillingen, var det ikke så vanskelig å forstå at den det var, fordi den omfattet bare en ramme. Den gikk ut på enighet om at den vanlige arbeidstid skulle settes ned til 42½ time pr. uke. Nedsettelsen kunne skje etappevis eller i én omgang, men nedsettelsen skulle være foretatt til årsskiftet 1968/69. Det ble overlatt til partene å føre forhandlinger om hvordan gjennomføringen skulle foretas, tidspunktene for den samt kompensasjonsordningen og den praktiske gjennomføring.

Forhandlinger mellom partene i samsvar med komitéens innstilling ble opptatt i februar måned i år. Som alle kjenner til, kom det til brudd i disse forhandlinger etter ganske få forhandlingsmøter. Det vil føre for langt her å komme inn på alle detaljer som førte til bruddet, men det som var hovedårsaken var at den andre part forlangte at tariffperioden måtte forlenges med 1 år, hvis de skulle være villig til å gå med på realitetsforhandlinger om både gjennomføringen og kompensasjonsordningen. Den begrunnelse NAF ga var at den ville ha best mulig oversikt over den samlede økonomiske belastning bedriftene ville få i de nærmeste år framover. De sa at det gjaldt både utgiftene til forkorting av arbeidstiden og andre økonomiske uttelling som ville følge av en tariffjustering og stigning i de sosiale utgifter.

Dette var etter forhandlernes og Sekretariatets syn helt uakseptabelt, og bruddet kom. Saken gikk så tilbake til arbeidstidskomitéen som etter nye drøftinger anmodet partene igjen å forsøke forhandlinger om visse ting, slik at komitéen kunne komme videre i sitt arbeid. Parallelt med komitéens arbeid ble det så opptatt nye drøftinger 12.—14. april i år. Under disse drøftinger kom en til delvis avklaring på noen punkter. I hvert fall fikk en ryddet bort det virvar av krav som var reist fra NAF's side i denne sammenheng. Det ble slått fast at de ting det senere skulle forhandles om, var følgende fire spørsmål:

1. Fra hvilket tidspunkt arbeidstidsforkorting i en etappe skal settes i verk i 1968.
2. Arbeidstiden for diskontinuerlig skift.

3. Kompensasjon for nedsettelse av arbeidstiden.
4. Felles tiltak fra NAF og LO med sikte på å opprettholde produksjonen etter at forkortingen er satt i verk.

Dvs. at dermed skulle de øvrige krav fra Arbeidsgiverforeningen falle bort. Komitéen avga så umiddelbart etterpå sin innstilling til Kommunal- og arbeidsdepartementet. Innstillingen gikk bl. a. nå ut på at partene måtte videreføre forhandlingene som helst måtte være ferdig innen 1. desember 1967, og anmodet Kommunal- og arbeidsdepartementet om at på dette grunnlag kunne proposisjonen skrives når tid som helst, slik at hvis partene ikke ble enige om tidspunktet for gjennomføringen av arbeidstidsforkortingen, skulle komitéen komme sammen og sette inn de nødvendige tidspunkter.

Jeg vil her tilføye at under de drøftingene som har vært ført mellom partene og drøftingene i arbeidstidskomitéen, har det vært nøye kontakt mellom våre to representanter i komitéen og Sekretariatet, slik at de tingene våre medlemmer har framholdt og stemt for, har hatt Sekretariatets enstemmige tilslutning.

Allerede i begynnelsen av mai måned kontaktet Landsorganisasjonen NAF med sikte på å få fastsatt tidspunktet for *når* forhandlingene kunne ta til. Slik som da situasjonen lå an i NAF — bl. a. at administrerende direktør skulle være borte til ut i juli måned — var det uråd å få komme i gang. Det ble imidlertid avtalt senere at en skulle få til et forløpig orienterende møte etter ferien. Slikt orienterende møte ble holdt den 22. september. Under dette møtet ble det klart understreket fra NAF's side, at det var en absolutt forutsetning at arbeidstidsforkortingen og tariffrevisjonen i sin alminnelighet, måtte sees under ett. Begrunnelsen var at NAF ville ha full oversikt over den belastning bedriftslivet ville få de par første år framover. De sa derfor fra at en realitetsforhandling om arbeidstidsforkortingen måtte innebære at en tok opp antesiperte forhandlinger om hele den tariffrevisjon som skal finne sted i 1968. Disse forhandlinger var de villig til å ta til med fra begynnelsen av november.

Dette er på sett og vis det samme standpunkt som i vår, dog med den forskjell at her ble det ikke spørsmål om å forlenge tariffperioden, men ta forhandlingene under ett nå i høst.

Dette standpunkt fra Arbeidsgiverforeningens side gjør det helt klart, at uansett på hvilket tidspunkt en hadde kommet til forhandlingsbordet, ville en ikke ha fått til realitetsforhandlinger om arbeidstidsforkortingen og de problemer som henger direkte sammen med den, før Arbeidsgiverforeningen hadde oversikt over *alle* krav i forbindelse med tariffrevisjonen.

Å trekke en forhandlingspart til forhandlingsbordet når denne ikke vil, er selvsagt uråd, i hvert fall er det uråd å oppnå resultater.

Fra Landsorganisasjonens side synes det å være klart at forhandlingene med arbeidsgiverne som skal ta til i begynnelsen av november måned ikke vil føre til enighet. Landsorganisasjonen kan ikke akseptere antesiperte forhandlinger om tariffoppgjøret på så tidlig tidspunkt, og NAF vil sikkert ikke fravike sitt standpunkt. Dermed kan en konstatere et nytt brudd. Saken går så til arbeidstidskomitéen, som da spesielt kommer til å ta stilling til *når* arbeidstidsforkortingen skal settes i verk i 1968.

Da tror jeg imidlertid ikke at en kan regne med noen enstemmighet i komitéen. Jeg forutsetter at våre folk vil foreslå den gjennomført fra et tidlig tidspunkt neste år, mens de som representerer NAF vil komme med forslag om et tidspunkt lengst mulig ut på året. Dermed har en to avvikende dissenser. Spørsmålet er så hvorvidt de nøytrale slutter seg til noen av disse ytterstandpunktene eller kommer med et eget.

Uten å gå nærmere inn på dette i detalj, tror jeg at vi må ha det klart for oss at proposisjonen som går til Stortinget nok vil inneholde to skarpt avvikende dissenser. Lovgivningsmakten skal så løse dette. At Stortinget vil vedta at arbeidstidsforkortingen til 42½ time skal settes i verk i 1968, behøver vi neppe å tvile på. Dertil har alle politiske partier forpliktet seg så sterkt at noen neppe kan fragå det. Det er også bebudet i trontalen at så skal skje, uten at jeg i denne sammenheng vil si noe verken godt eller ondt om trontalen.

Det som kanskje kan hende er at med en kompromissløsning til Stortinget, får man arbeidstidsforkortingen satt i verk på et meget uheldig tidspunkt, og et uheldig tidspunkt er etter vår mening eksempelvis midt i ferietiden. Man skal huske på de vansker som det kan føre med seg.

Vi er selvfølgelig interessert i at Stortinget tar sin avgjørelse i denne saken hurtigst mulig i løpet av januar måned. Dette for at partene skal ha tidspunktet helt klart når forhandlingene om tariffrevisjonen og dermed kompensasjon for arbeidstidsforkortingen skal ta til. Det er helt klart at selv om Stortinget løser tidspunktet for forkortingen, står det noe meget vanskelig igjen, og det er kompensasjonen og den praktiske gjennomføring som må tilpasses på de forskjellige områder. Det løser ikke Stortinget.

Etter at arbeidstidskomitéen avsluttet sin siste innstilling, ble partene NAF og LO anmodet om å gi sin uttalelse til den. Så sent som 18. september har vi avgitt vår uttalelse, som bl. a. går ut på at vi har ingen spesielle bemerkninger til komitéens foreløpige inn-

stilling. Vi gjør det imidlertid helt klart at det vesentlige er når arbeidstidsforkortelsen skal tre i kraft og kompensasjonen.

Vi understreker videre at departementet må innstille seg på å sette fram proposisjon i saken så hurtig råd er, slik at Stortinget kan foreta avgjørelsen i løpet av januar neste år.

Vi understreker også betydningen av at denne avgjørelse kan komme så hurtig som mulig, slik at komitéen kan ta fatt på neste etappe av innstillingen som går ut på forkorting av arbeidstiden for alt skiftarbeid og videre legge fram innstilling om 40-timers-uken generelt. Landsorganisasjonens standpunkt er derfor helt klart. Det har for øvrig vært offentliggjort. Likeså har NAF's uttalelse vært offentliggjort. Som man vil se av den, har jo vår ærede motpart alle slags betenkeligheter, men jeg tror likevel at disse betenkeligheter ikke kan bli tatt til følge av Stortinget, da det jo ellers vil bli en ren parodi.

Jeg har også tidligere sagt, i foredrag, at her tror jeg at myndighetene såvel som andre må vise fornuft og skjønne at denne sak må vi ha avklart så hurtig som mulig, ellers kan vi komme i fare for at tålmodigheten tar slutt, og man kan komme ut i den situasjon at man begynner å ta seg til rette innenfor de forskjellige områder — begynner å praktisere den arbeidstid man mener man bør ha, og det er noe vi helst bør unngå så langt råd er. Vi bør ha ordnede forhold på alle områder.

Dette jeg har sagt om arbeidstidsforkorting innebærer at Sekretariatet ser på den som en hovedsak.

La oss så se litt på en del av de andre tingene som må ha høyeste prioritet ved kommende tariffrevisjon. Foruten et generelt lønnstillegg, må lavtlønsspørsmålet vies den største oppmerksomhet, slik at en kan komme dem til hjelp som er blitt akterutseilt i lønnsutviklingen i tariffperioden. En må også vurdere og rette opp skjevheter og skadevirkninger som nå er til stede etter at likelønsspørsmålet i prinsippet skulle vært gjennomført ved utgangen av 1967 i samsvar med rammeavtalen. Uten å gå mer i enkelheter, vil jeg også understreke at en tilfredsstillende reguleringsklausul i tariffavtalene vil bli et hovedspørsmål ved tariffrevisjonen.

Med den usikkerhet og misnøye som lønnstakerne føler — særlig når ikke myndighetene vil gi noen som helst garantier for å motvirke uheldig prisutvikling — må det gi seg utslag i en sikkerhetsventil i tariffavtalene for å hindre at en kommer ut i alt for stort uføre.

Før jeg slutter med denne oversikt, vil jeg gjerne si noen få ord om stats- og nasjonalbudsjettet som nå er gjort kjent. Etter min mening byr forslaget til statsbudsjett for 1968 ikke på noen store overraskelser. Det bærer i hvert fall ikke preg av at Regjeringen

vil ta nye initiativ for å løse noen av de store samfunnsoppgaver en står overfor. For de fleste posters vedkommende blir det mer eller mindre automatisk videreføring av det som tidligere er skjedd. Totalt sett er vel budsjettforslaget mindre ekspansivt enn det løpende budsjett. Men når en ser nøyerer både på statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet og merker seg hvordan Regjeringen oppnår den mindre ekspansive virkning, synes det for meg meget tvilsomt.

Når det gjelder budsjettforslagets virkning på inntektsfordelingen, så ser en at det forutsetter ingen endringer i de subsidieordninger som har interesse for forbrukerne. Blir dette opprettholdt innebærer det eksempelvis at også neste års inntektsoppgjør for jordbruket vil bli tatt over prisene. De skadevirkninger dette vil få for prisutviklingen rent generelt, og særlig for de lavest lønte og barnefamiliene, vil være mer enn uheldig. Økningen av barnestrygden som er foreslått fra 1. oktober er ikke alene noe tilstrekkelig tiltak mot den uheldige utvikling en her er inne i.

De skattelettelser som foreslås er i en slik form at de praktisk talt bare vil komme dem med høyere inntekter til gode.

Det samme som jeg har sagt om skattelettelsene vil jeg også si om den såkalte spareordning gjennom banker som Regjeringen tidligere har gjennomført. Den kommer også bare dem med høyere inntekter til gode. Ingen kan vel overbevise oss om at dem med små inntekter og barnerike familier har noe å spare. De må bruke sin inntekt til de aller nødvendigste forbruksvarer. Ser en derfor det hele under ett — sett i sammenheng med statsbudsjettet — legges det opp til en utvikling som vil bety en skjevere inntektsfordeling. Selv om en ikke kan si at det er noe drastisk på trappene i denne omgang, så er tendensen i aller høyeste grad klar, den er usosial.

Når det gjelder Nasjonalbudsjettet, er det flere steder gitt uttrykk for at det må vises tilbakeholdenhet ved de store inntektsoppgjørene i 1968. Det kan imidlertid ikke sees at Regjeringen antyder noen positive tiltak fra sin side for å legge opp til en slik linje. Jeg tenker i så måte på visse garantier for en rimelig prisutvikling osv. Det er heller ikke akseptabelt for Landsorganisasjonen at oppmerksomheten når det gjelder inntektsoppgjørene, pris- og kostnadsutviklingen bare skal konsentreres til oppgjørene for de vanlige lønnstakere, mens på den annen side andre grupper skal kunne få operere fritt og ubemerket.

Så noen ord om muligheten for gjennomføringen av tariffoppgjøret. Da vil jeg gjerne peke på den sterke økonomiske vekst vi for tiden har i Norge, og som er slik at den burde legge grunnlaget for en rimelig inntektsøkning for lønnstakerne.

Selv om vi kan påvise dette, er vi likevel klar over den motargumentasjon vi vil bli møtt med. Det vil sikkert bli framholdt den

ulike konjunkturmessige utvikling innenfor de forskjellige næringer, likeså at belastningen vil bli hardest for de yrker, bransjer og industrier hvor det overhodet ikke finnes noen inntektsmargin. Vi vet naturligvis også at når vi regner sammen de tariffmessige tillegg, indeksreguleringen som ble gitt i vår, og dertil også den utgift som arbeidstidsforkorting i første omgang fører med seg, så vil arbeidsgiverparten hevde at utgiftsbudsjettene ved disse ting vil bli liggende 15—16 prosent over det de var ved siste tariffrevisjon.

Selv om disse ting både blir påberopt og for så vidt bevist, er det klart nok at vi må søke å gjennomføre en tariffrevisjon som tar sikte på å komme ut av den etter de hovedlinjer som en her trekker opp og innenfor en økonomisk ramme som er forsvarlig. Når det gjelder lavtlønnsgruppene bl. a., må det være helt klart at her må det foretas ting selv om det kanskje må føre med seg prisøkinger som følge av at noen av disse næringer de lavtlønte er tilsatt i, må ha pristillegg for å kunne holde det gående. Lønnstakerne innenfor disse næringer og yrker kan ikke bære vanskelighetene alene i form av lavere inntektsnivå.

Med omsyn til oppgjørsformen vil jeg også si noen ord. Hvordan den endelig skal bli, er naturlig nok vanskelig å si på forhånd. Det er ikke en part alene som bestemmer det. Det er dessverre slik at det er to parter i kontaktsforholdet.

— — —

Sekretariatet er imidlertid kommet til at antesiperte oppgjør ikke er akseptabelt, selv om det ved slikt oppgjør skulle bli ført også forbundsvis forhandlinger vedrørende spesielle ting innenfor tariffområdene.

En er kommet til at som motsetning til det bør en legge opp til forbundsvis oppgjør for derigjennom klart å markere fagorganisasjonens standpunkt. Det kan kanskje innebære at selv om det legges opp slik, må det om visse saker føres generelle forhandlinger. Det opplegg en er kommet til markerer imidlertid klart fagorganisasjonens syn i den nåværende situasjon. En peker derfor i premissene for den uttalelse som her legges fram, på hvilke ting forbundene bør ta sikte på i sine opplegg. Oppleggene eller kravene bør en ta sikte på å utforme så snart råd er og helst innen utgangen av januar, slik at ikke tariffoppgjørene drar ut, så en kan komme i skade for å få en stor strid om de nye tariffavtalers ikrafttreden, særlig når det gjelder lønsspørsmålet. Når det gjelder den økonomiske ramme for kravene, er det uråd på et så vidt tidlig tidspunkt for Representantskapet å trekke den opp. Jeg har nevnt før at en ennå ikke har noenlunde tilfredsstillende oversikt

over lønnstutviklingen lenger enn til og med 2. kvartal. Det gjelder også for så vidt holdbare prisprognoser. Sekretariatet er derfor kommet til at Representantskapet bør kalles inn på nytt, helst umiddelbart etter årsskiftet for å vurdere situasjonen nærmere.

Jeg vil også her understreke LO's prinsipielle syn på forhandlingene, og det er også sagt i premissene. Det er at de må føres direkte mellom organisasjonene, eventuelt med bistand fra meklingsmyndighetene, uten noe direkte inngrep fra myndighetenes side. Det mener vi vil innebære at forhandlingene føres under størst mulig alvor og ansvar når det ikke kan regnes med at en offentlig instans kommer til å foreta avgjørelsen.

Absolutt til slutt vil jeg da gjøre merksam på det forslag som flertallet — 12 av Sekretariatets medlemmer — med dette tar opp. På samme tid gjør jeg merksam på at et mindretall på tre har en egen uttalelse. Det gjelder punkt 2 i flertallets forslag. Mindretallets forslag går ut på at en allerede fra starten av bør ta sikte på et samordnet forbundsvis oppgjør, da kanskje utviklingen likevel vil gå i den lei. Skulle mindretallets uttalelse bli vedtatt av Representantskapet, er en naturligvis merksam på at premissene i hovedopplegget for noen punkters vedkommende må endres.

Jeg ber dirigenten referere det framlagte forslag, da det selvfølgelig ikke har vært tid nok for de enkelte representanter å sette seg grundig inn i det.

Representantskapet vil umiddelbart etter årsskiftet bli kalt sammen for endelig å ta stilling til den økonomiske ramme og til den saken vi her behandler. Vi har da fått føling med Norsk Arbeidsgiverforening. Den første kontakt vil vi få i begynnelsen av november da vi skal ta fatt på spørsmålet om arbeidstidsforkortelsen.

Jeg vil ikke være spåmann, jeg er heller ikke pessimist, men jeg tror vi må regne med brudd i disse forhandlinger. Så får lovgivningsmakten løse spørsmålet om tidspunktet. Selv om situasjonen synes å fortone seg nokså vanskelig og klimaet kanskje kan bli nokså hardt, må vi ikke være pessimister. Vi må legge det hele opp på en slik måte at fagorganisasjonens oppfatning klart markeres.

Vi må også være villige til, når vi har hatt den nødvendige føling, i samråd med Sekretariatet og forbundene, og til slutt i Representantskapet, å gjøre de vedtak som er nødvendige hvis det skulle vise seg å være uråd å komme fram på en annen måte enn ved en samordning av det hele. Men dette vet jeg at Representantskapet vil være villig til når man får bedre oversikt over situasjonen.

Dermed tar jeg opp uttalelsen fra Sekretariatet, som dirigenten vil referere.

Ordsiftet.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling:

«Sekretariatet innbyr Representantskapet til å gjøre sådant vedtak:

1. Alle forhold tatt i betraktning, mener Representantskapet at antesiperte forhandlinger om tariffoppgjøret ikke kan koples sammen med forhandlinger om arbeidstidsforkorting.
2. Tariffoppgjørene bør skje forbundsvis innenfor de enkelte tariffområder.
3. Det forutsettes at de enkelte forbund overfor sin motpart legger fram sine forslag til nye tariffavtaler så snart råd er, helst innen utgangen av januar 1968, slik at forhandlinger om tariffrevisjonen kan ta til umiddelbart etter at tidspunktet for arbeidstidsforkorting er fastsatt, enten ved forhandlinger mellom partene eller ved vedtak av Stortinget.
4. Tariffkravene må for øvrig utformes etter de retningslinjer som er trukket opp i disse premisser og innenfor en økonomisk ramme som trekkes opp senere.

De nye tariffavtaler gjøres gjeldende for 2 år til de respektive utløpsdatoer, og de må inneholde en reguleringsklausul i en eller annen form både for privat og offentlig virksomhet.»

Et mindretall (Lage Haugness, Marie Lindquist og Ingvald Hansen) foreslår slik formulering av punkt 2:

«Selv om det for enkelte tariffområders vedkommende kunne være ønskelig med forbundsvis oppgjør, vil Representantskapet i den foreliggende situasjon tilrå at en søker fram til en forhandlingssang noenlunde etter samme system som ble anvendt i 1966.

En samordning av lønnsoppgjøret 1968 er særlig nødvendig, da store saker som kompensasjon for arbeidstidsforkorting, lavtlønnsspørsmålet, generelt tillegg og ny indeksavtale m.m. vil komme til å prege tariffoppgjøret.

De forbundsvis forhandlinger om spesielle krav til sine overenskomster så vel som de generelle forhandlinger, må i så fall foregå parallelt.»

Vi forutsetter at hvis dette forslag blir vedtatt, må innledningen og en del av premissene i Sekretariatets flertallsinnstilling tilpasses.

Første taler i debatten var *Lage Haugness*, Sekretariatet:

— Det er neppe tvil om at vi står overfor det vanskeligste tariffoppgjør som vi noen gang har hatt. Det skal da også omfatte hele det norske næringsliv med bare et par små unntak.

Det er selvsagt også da med utgangspunkt i den størrelsesorden dette har, at jeg gjerne vil si noe om den dissens som er kommet fram i Sekretariatet.

Når man står overfor en situasjon som den nåværende, har LO et meget sterkt behov for å markere sin stilling. Formannen understreket dette meget sterkt, og jeg er enig i det han sa om dette.

Men skal man her kunne få markert sin stilling som en enhetlig organisasjon og på en presentabel måte, synes jeg det må være riktig, mer enn noen gang, med felles opptreden utad.

Man kan selvsagt ha forskjellig oppfatning av hva som her er taktisk riktig, og la det være klart at jeg deler i hovedsak de synspunkter som er kommet til uttrykk i Sekretariatet og i Mentsens innledningsforedrag nå.

Det som skiller seg ut her er bare spørsmål om forhandlingenes gang, selve måten oppgjøret skal gripes an på.

Det kan være uklokt å spå, men i denne forsamling vil jeg likevel få si, at for det første har jeg ingen tro på at vi kommer fram til et tariffoppgjør denne gangen som det vil være politisk/faglig mulig å anbefale. Det vil være politisk og faglig umulig å tro at noen forbund skal kunne lykkes ved separate forhandlinger.

Det vi da følgelig må vente er at dette tariffoppgjør til sjuende og sist vil finne sin løsning i lønnsnemnd. Med dette som utgangspunkt kunne man selvfølgelig mene at rot i den politiske situasjon ville være gunstig, men jeg tror det motsatte.

Jeg vil i denne forbindelse minne om hva som skjedde i 1963 da vi startet opp med forbundsvis forhandlinger. Kjemisk gikk først til NAF og var der i 2 timer, senere fulgte andre forbund etter, og de konkurrerte seg imellom om hvem som hadde tålmodighet nok til å sitte lengst. Men felles for alle var at de oppnådde akkurat det samme resultat.

Jeg tror vi befinner oss akkurat i samme situasjon nå. Vi fatter kanskje et vedtak her hvor vi sier at vi skal markere LO's stilling ved å kreve forbundsvis oppgjør, for så senere å bli drevet sammen i et fellesoppgjør.

Det vi da markerer, er vår uformåenhet, hadde jeg nær sagt, men i hvert fall at i arbeidslivet er vi bare to parter.

I 1963 da forbundene gikk enkeltvis til oppgjør, kunne også NAF summere opp at kravene dreide seg om fra 25 prosent og nedover. Følgelig var det ikke mulig å komme fram til et fornuftig forslag. Jeg tror vi kan risikere å oppleve noe liknende denne gangen og som — etter min mening — vil være en ulykke for Landsorganisasjonen.

Tariffoppgjørets karakter denne gang skulle mer enn noensinne tilsi en viss samordning. Om vi skal føre reelle forhandlinger på forbundsplanet, er det da noen som tror at man når fram til resultater med utgangspunkt i arbeidstidsforkortelse, med en indeksregulering, med en videreføring av likelønnsprinsippet osv.? Alt dette er stoff som ligger på LO-planet.

I den offentlige sektor ligger et annet spillerom og andre muligheter, men jeg hadde håpet og trodd at dette representantskapets

vedtak skulle være preget av en indre solidaritet for såvidt gjelder forslagene.

Det finnes innenfor en rekke forbund lavtlønnssektorer som det må skapes skikkelig utgangspunkt for i tariffoppgjøret. Dette må tilrettelegges helt fra begynnelsen av.

AUF har krevd en garanti for prisutviklingen i forbindelse med tariffoppgjøret. Jeg tror dette har en god del for seg. Pris- og lønnsministeren har jo allerede uttalt seg for å bringe Regjeringen inn som en mer aktiv part i tariffoppgjøret. Det skulle være interessant å vite hva denne aktiviteten kan komme til å romme av garantier.

Med dette vil jeg bare be Representantskapet vurdere om det ikke vil være riktig å få en endring av punkt 2 slik mindretallet i Sekretariatet foreslår det.

Einar Strand, Sekretariatet: — La meg kort nevne en del ting som gjør en forbauset over hvordan den nå sittende regjering ser på arbeidstidsforkorting. Siden januar 1964 har en offentlig ned-satt komité arbeidet med denne saken. Den 15. desember i fjor ble denne komitéens foreløpige innstilling lagt fram. 18. april i år sendte komitéen til Kommunal- og arbeidsdepartementet et brev med forslag til tillegg til den foreløpige innstilling.

Enhver som har lest disse dokumenter, vil se hvilke intensjoner arbeidstidskomitéen har hatt, nemlig at det må og bør skje en forkorting av den alminnelige arbeidstid i 1968.

Og så får man Norsk Arbeidsgiverforenings brev av 12. september, fulgt av Landsorganisasjonens brev av 18. september, og en opp-følgning av Arbeidsgiverforeningen med brev fra Papirindustriens Arbeidsgiverforening 19. september.

Arbeidsgiverforeningen skriver:

«For tiden er således den økonomiske basis for en arbeidstidsreduksjon meget svak, og dette må få betydning for valg av tidspunktet for reduksjonens iverksettelse som helst burde utskytes inntil balansen i landets økonomi er blitt styrket i tilstrekkelig grad.»

Den nå sittende regjering vet intensjonene til komitéen. Men likevel legger den fram et nasjonalbudsjett for 1968 som er basert på at det i det hele tatt ikke skal skje noen arbeidstidsforkorting.

Riktignok er det i vage vendinger sagt «I 1968 vil det kunne bli gjennomført en reduksjon av den alminnelige arbeidstid». Og det samme forhold gjentar seg i budsjettmotivene til nasjonalbudsjettet om virkemidlene i den økonomiske politikk, og der heter det helt tydelig:

«En har i de vurderinger og budsjettall som er gitt i det foregående, sett bort fra virkningen av forkorting av arbeidstiden i 1968, bl.a. fordi det ennå er uklart når og hvordan en slik forkorting vil bli gjennomført.»

I Nasjonalbudsjettets avsnitt om produksjon og arbeidskraft er det på ny slått fast, jeg siterer:

«Fordi tidspunktet for en reduksjon av arbeidstiden ennå ikke er fastlagt, har en ikke tatt hensyn til virkningen av denne i budsjettallene.»

Og under avsnittet om inntekter, priser, forbruk har man påny formulert det som står om arbeidstiden så uklart at det må virke forbausende:

«Ved vurderingen av inntekter og prisutvikling i 1968 er usikkerheten større enn vanlig. Dette skyldes i første rekke at vi står overfor et nytt og omfattende inntektsoppgjør til våren,»

og så kommer det:

«og muligheten for en nedsettelse av den alminnelige arbeidstid.»

Og til slutt i dette avsnitt sies følgende:

«Utover vinteren og vårmånedene i 1968 må en vente at det blir en viss sesongmessig prisstigning, bl.a. på matvarer i jordbrukssektoren. Pris- og kostnadssituasjonen i 1968 vil ellers være avhengig av resultatene av de forestående avtalerevisjoner og forhandlingene om tidspunktet for arbeidstidsforkorting.»

De sitatene jeg her har referert, stammer altså fra et nasjonalbudsjett som Finansdepartementet avga den 22. september i år.

Og alle de sitatene jeg her har tatt med, gir et klart uttrykk for at i den nå sittende regjering er det ikke noe ønske om å forkorte arbeidstiden i 1968. Jeg styrker min oppfatning av dette på følgende, som er sagt i Trontalen:

«Stortinget vil få seg forelagt proposisjon om nedsettelse av den alminnelige arbeidstid.»

Hva skal man kunne lese ut av det? Er det så at Regjeringen vil legge fram en proposisjon i 1968 med forslag om at arbeidstidsforkorting først skal tre i kraft i 1969, 1970 eller senere?

Av grunner som framgår av dette er det mer nødvendig enn noensinne at det fra LO's side blir gitt klart og utvetydig uttrykk for at vi venter en forkorting av arbeidstiden i 1968, slik som også Sekretariatet har gitt uttrykk for i sin innstilling overfor Representantskapet.

Når det gjelder spørsmålet om man skal gå inn for et samordnet tariffoppgjør med full og hel sammenkopling i forbindelse med avstemningsprinsipp for alle forbund og grupper, eller om man skal gå inn for forbundsvise oppgjør, slik at ethvert tariffområde skal stemme over det resultat det kommer til, så bør etter min oppfatning dette spørsmål avgjøres på prinsipielt grunnlag. Fagbevegelsen bør vurdere situasjonen i de enkelte tilfeller, og så bestemme seg for hvilken oppgjørsform som vil bringe det beste resultat.

I den forbindelse mener jeg at det er overmåte betydningsfullt å finne fram til en form for tariffoppgjør som alt er akseptert av fagforeningene, av bedriftsklubbene, og ikke minst av medlemmene som skal stemme over tarifforslagene.

Ved den forestående tariffrevisjon i 1968 vil det, etter min oppfatning, ikke være noe grunnlag for oss til å føre fram et samordnet oppgjør, fordi hele situasjonen foran dette oppgjøret er slik at man ikke aksepterer denne oppgjørsformen.

Jeg er fullstendig klar over at uansett oppgjørsform, så er det en regjerings plikt å sørge for en tilrettelegging av den økonomiske politikk slik at tariffoppgjørene kan bringes i havn på best mulig måte. Og særlig vil et regjeringsansvar komme tydelig fram når tariffoppgjørene skjer på basis av samordnet oppgjør. Ikke minst hvis det skjer etter initiativ fra regjeringen. Men imidlertid er, etter min oppfatning, situasjonen den at det innenfor fagbevegelsen i dag, ikke er noen tillit til den nå sittende regjering. Og når en regjering ikke har tillit fra lønnstakerne, så vil de tiltak regjeringen tar for å få i stand et samordnet oppgjør, bli møtt med mistro, og av den grunn allerede på forhånd være mislykket.

Ut fra dette mener jeg at det ved kommende tariffrevisjon bør sørges for en forhandlingsordning som gir muligheter for forbundsvise og gruppevisе tariffløsninger. Haugness viste til 1963. Jeg vil vise til 1961. Da gikk det an å få i stand en forhandlingsordning som ga forbundsvise oppgjør, og også etter forbundenes oppfatning med gode resultater.

En slik løsning med forbundsvise oppgjør vil selvsagt ikke medføre at LO's representantskap kan frigjøre seg for sitt ansvar. Som tidligere må selvsagt Representantskapet trekke opp retningslinjer som man må iakttas når tariffoppgjørene skal settes i gang. Men i den forbindelse er det nødvendig å understreke at forutsetningen for at de forbundsvise oppgjør blir ført, er at det ikke skjer noen inngripen fra det offentlige side i form av lønnsnemnd eller voldgift. Dette har også Sekretariatet overfor Representantskapet, i sin innstilling, tydelig gitt uttrykk for, ut fra det syn at bare under en slik forutsetning vil forhandlingene kunne føres i størst mulig alvor og ansvar, *ikke minst* fra arbeidsgivernes side.

Det bør ikke være fagbevegelsens oppgave denne gangen å legge til rette et fellesoppgjør. La i tilfelle vår motpart ta et slikt ansvar.

Per Andersen, Sekretariatet: Når det framstilles slik at dette tariffoppgjøret blir et vanskelig oppgjør, så tror jeg ikke dette kommer av hva vi vanligvis legger i dette uttrykket. Jeg viser til hva Sekretariatet uttaler i sin flertallsinnstilling, og hvor det heter at «når det gjelder tariffrevisjonen i sin alminnelighet, vil man peke på at den sterke økonomiske vekst vi for tiden har i Norge, burde gi grunnlag for en rimelig inntektsøkning for lønnstakerne».

Det er ikke dette som er det vanskelige, men at vi har en arbeidsgiverforening som hele dette året har søkt å være på offensiven og søkt å drive oss bakover. NAF innledet dette med et lengre brev til Regjeringen den 27. januar. I dette sju siders brevet blir det gått til angrep på lønnsglidningen, og det er et klart politisk debattinnlegg om prisutviklingen, og NAF er her med og legger ansvaret over på andre for derved å frita Regjeringen.

Uten reservasjoner sier NAF bl. a. i brevet av 27. januar at det ikke ville nytte å stanse prisstigningen hvis ikke lønnsglidningen bringes til opphør. Uten reservasjoner om minstelønnstariffenes klare forutsetninger, akkordarbeidets konsekvenser, blir dette sagt. Og det er interessant å legge merke til at NAF i en lukket konferanse med LO uttalte at man selvfølgelig ikke hadde tenkt å gå til angrep på minstelønnsavtalene. De var også klar over hva akkordarbeidet hadde i seg av insitament for å øke produksjonen. Det var ikke disse tingene NAF skulle angripe, sa foreningens representanter. Og de sa at når misforståelser av slik art var kommet, så skulle direktøren i NAF sørge for å rykke ut — i et foredrag som skulle bli sendt ut gjennom NTB. Jeg har ikke sett noe til dette.

Arbeidsgiverforeningen synes å være interessert i å spre det inntrykk at det er lønnsglidningen som bærer hovedansvaret for prisutviklingen.

Vanskelig blir det også når Arbeidsgiverforeningen ikke er mer jordnær når vi åpner arbeidstidsforhandlingene på bakgrunn av protokolltilførselen fra tariffoppgjøret enn at de legger fram en lang liste med krav. Fagbevegelsen har aldri lagt fram krav av tilsvarende omfang i motsatt retning. Det er *forkortelse* av arbeidstiden det her dreier seg om. At NAF kunne tenke seg muligheten av å få til reelle drøftelser om arbeidstidsforkortelse og kompensasjon for denne når de starter som de gjorde, er ikke til å forstå.

Det er høyst utenkelig, skulle jeg tro, senere å gå med på en protokolltilførsel av liknende art som det vi gjorde i 1966 om dette spørsmål, når tariffmotparten er så lite villig til å innrømme det

som den her har underskrevet på. Å forhandle om arbeidstidsforkortelsen og kompensasjonen for denne var hva vi skulle gjøre etter denne protokolltilførselen.

Det er et helt urealistisk standpunkt NAF her har inntatt, og det burde den selv være klar over.

Når det på vår side er tillagt denne forsamling å ta stilling til forhandlingsresultatet og NAF vet hvilken beskjedne fullmakt denne forsamling har, og absolutt ingen fullmakt til å forlenge tariffperioden, så burde denslags ha vært utenkelig.

Jeg tror det er nødvendig å markere også vår holdning overfor medlemmene våre, vis å vis den holdning NAF har inntatt hele dette året. Og jeg vil også føye til at NAF inntar denne holdningen fordi det er den som har politisk flertalls-vennlighet i Stortinget.

Når NAF så den 22. september setter som vilkår for å drøfte denne saken, at vi skal gå med på antaserte tarifforhandlinger, så er det i stil med hele dens opptreden her. Og det er også et moment som gjør at jeg gir flertallsinnstillingen min tilslutning. Og det er flere forhold som skulle tilsi at vi bør gå fram etter den veg som flertallet i Sekretariatet rår til for dette oppgjøret. For det første så finnes det ute blant medlemmene en meget liten stemning for mer samordning enn hva det legges opp til i flertallsinnstillingen, dernest må vi få en markering overfor NAF's holdning.

Når det vises til 1963-oppgjøret, vil jeg ha sagt at forbundene bør bidra til at vi ikke kommer opp i 1963-misere på nytt. Et av hovedargumentene til NAF var da at det nyttet ikke å forhandle om så store krav. Derfor er det spørsmål om å ha selvjustis, at vi er jordnære i oppleggene og at ikke for mange forbund «lander» på de samme sakene, slik at NAF også av den grunn kan turnere dette inn i et fellesoppgjør.

Vi har ikke nådd ut med full forståelse for dette med lavtlønns-tilleggene, dette å hjelpe de som har lavest lønn. Hvem er det lavtlønnsoppgjørene dreier seg om, og hvem er det som «skal ta hensyn»? Jo, det er 250 000 industriarbeidere i privat næringsliv. Mens alle andre lønnstakere både i og utenfor LO, og især utenfor, bryr seg lite om dette.

Når Sekretariatet har bestemt at Representantskapet skal innkalles til møte igjen i januar, er hensikten den at forbundene nå skal ut med sine informasjoner og høre sine medlemmers mening. Og så skal Representantskapet i LO i sitt januar-møte få avklart medlemmenes mening om oppgjøret. Det er såvisst ikke bare dette at vi innen januar måned skal ha hatt en viss føling med NAF, og

at den føleren skal være underlag for at Representantskapet i januar skal endre standpunkt. Det er medlemmene våre vi vil ha med i drøftelsene nå, slik at vi er på linje.

Henning Dahl, Kjøttindustriarbeiderforbundet: Det er naturligvis et ønske at vi skulle kunne føre forbundsvise oppgjør. men vi er ikke alle like overbevist om at dette vil gi det samme resultat for alle. Her er referert til oppgjørene i 1963 og i 1961, og det kan vel legges til at 1961-oppgjøret skremte NAF fra å ha flere forbundsvise oppgjør. Her er nevnt disiplin. Hadde vi hatt denne disiplin i 1961, hadde vi kanskje stått i en annen stilling i dag.

Langt på veg er jeg enig med Haugness. Vi bør ha medlemmenes oppfatning av LO og det LO gjør sterkt i tankene. Formannen sa i sin innledning at han ikke kunne si noe om oppgjørsformen. Like fullt innbys vi til et vedtak som binder oss til forbundsvise oppgjør. Jeg finner ikke den rette sammenhengen i dette.

I 1965 hevdet mange at det kunne bli uriktig oppfattet om LO søkte å markere seg overfor Regjeringen. Neppe noen er vel i tvil om at tiden nå er inne til denne markeringen. Og i dag kan vi markere oss på et faglig grunnlag. I særlig grad gjelder dette i spørsmålet om arbeidstidsforkortelsen.

Vi vet alle at dette oppgjøret blir vanskelig, men la oss ikke gjøre det vanskeligere enn nødvendig. Vi har fått oss forelagt to forslag. Flertallets høres besnærende ut, men mitt spørsmål i denne sammenheng blir: Hva har vi etter dette å falle tilbake på? Om det denne gangen blir 1963 opp igjen, hva er det da lagt opp til av linje å falle tilbake på? Skal det bli et «sekkeoppgjør» hvor lønnsnemnd overtar — kanskje bare for å redde LO's prestisje? Det er i tilfelle en høy pris å betale når vi nå gjennom mange år har snakket om lavtlønnsgruppene. Vi vet at lavtlønnsgruppene blir sviktet hvis oppgjøret havner i lønnsnemnd. Det blir et generelt tillegg og intet mer å få.

Jeg tror ikke det haster med å få avgjort oppgjørsformen. Kan vi ikke tenke problemene igjennom til neste representantskapsmøte?

På mange måter vil vi stå sterkere om vi inntar et realistisk standpunkt som vel kanskje innbefatter en form for samordnet oppgjør framfor å bestemme seg for noe som høres besnærende ut i første omgang, men blir en skuffelse til slutt. Jeg tror ikke verken LO eller andre er tjent med det.

— — —
Mandagens møte ble hevet kl. 18.53.

MØTET TIRSDAG 10. OKTOBER

Tirsdag 10. oktober ble møtet satt kl. 9 med *Fritz W. Hannestad* som dirigent. *Odd Højdahl* leste protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte. Protokollen ble godkjent uten merknader.

26 talere var på dette tidspunkt inntegnet til den videre debatt om dagsordenens pkt. 4, Den faglige situasjon.

Alf Frotjold, Hotell- og Restaurant: Etter min oppfatning bør fagbevegelsen stå fritt når det gjelder oppgjørsformen. Vi kjenner til at i samfunnet i dag er det sterke krefter som vil innskrenke fagbevegelsens rett til selv å bestemme oppgjørsformen. Og vi kjenner til de tendenser som gjør seg gjeldende både i regjeringskretser og innenfor Stortinget til å få et samordnet oppgjør hvor storting og regjering skal komme mer inn i bildet.

Hovedsaken i oppgjøret må bli arbeidstidsforkortelsen fra 45 til 42½ time pr. uke. For en slik stor felles sak for hele fagbevegelsen vil det være naturlig med et felles oppgjør. På den annen side er det nødvendig å gjøre det klart for storting og andre myndigheter at fagbevegelsen selv vil bestemme oppgjørsformen, slik at det også er naturlig nå å markere at vi vil ha forbundsvis oppgjør.

La meg så bare peke på den utvidede adgang til overtid som den nye proposisjonen inneholder. Her er det etter min mening en stor svakhet i våre tariffavtaler hvoretter vi kun har 35 prosent tillegg for de to første timer overtidsarbeid. Med en utvidet adgang til overtidsarbeid, bør det være mer kostbart for arbeidsgiverne enn det er i dag å anvende overtid. Jeg vil derfor henstille til de enkelte forbund og til LO's forhandlere, å overveie om det ikke bør kreves 50 prosent tillegg for de to første timers overtidsarbeid.

I oppsettet fra LO's sekretariat må ett punkt være utelatt. Det har vært arbeidet med å få til en ordning med studie- og utviklingsfond for norsk arbeidsliv. Denne saken er allerede løst for ett forbunds vedkommende. Imidlertid er det jo vedtatt på et fellesmøte så sent som i april i år, at LO skulle stå for forhandlingene

om studie- og utviklingsfondet. Jeg er kjent med at det allerede er forhandlinger i gang, eller i hvert fall sonderinger.

Et slikt fond er, etter min oppfatning, av kanskje like stor viktighet som en forkortelse av arbeidstiden — i hvert fall i lengden. Kan vi gjennom et slikt tiltak få skolere våre tillitsmenn, vil det få meget å si både for medlemsvervingen og når det gjelder utnyttelsen av de tariffavtaler og andre avtaler som vi allerede har. For ikke å snakke om de store krav som vil bli stillet til tillitsmennene på arbeidsplassen når strukturendringene etter hvert setter inn.

Jeg vil derfor foreslå at det gis et tillegg til Sekretariatets oppregning av saker som må reises, og jeg vil stille forslag til dagsordenens pkt. 4 om at spørsmålet om et studie- og utviklingsfond for norsk arbeidsliv reises ved tariffrevisjonen i 1968.

Ingvald Hansen, Sekretariatet: Jeg har aldri vært tilhenger av ønsketenkning i forbindelse med tariffoppgjør, og jeg kan derfor heller ikke være enig i flertallsinnstillingen om oppgjørsformen for neste års tariffoppgjør.

Det er to bestemte grunner for dette:

Om vi i dag liker eller ikke liker det, så er forholdet ganske enkelt at vi i årene etter krigen med et stabilt politisk klima, har satt ut i livet lovverk som i sin karakter tar sikte på en fortsettelse av det politiske klima som vi hadde fram til 1965. Et av de vedtakene jeg her sikter til er vedtaket i Kongressen i sin tid om å føre praktisk talt alle tariff- og overenskomster til utløpstid på våren. Det neste var da vi ad lovvegen gav Stortinget adgang til å nytte lønnsnemnd i tariffoppgjørene.

Begge disse tingene, hver for seg og sammen, er en ubetinget innskrenkning i fagbevegelsens handlefrihet under tariffrevisjoner.

Men dette var innskrenkninger som vi vel hadde ment skulle kunne kompenseres gjennom samspill mellom den faglige og den politiske arbeiderbevegelse. Jeg vil ikke på noen måte benekte at denne vurdering kunne ha mye for seg så lenge det var arbeiderbevegelsen som hadde flertall i Stortinget og hadde regjeringen.

Men så skjedde altså det som vel de fleste anså som nærmest usannsynlig: Vi fikk borgerlig flertall i Stortinget og en borgerlig regjering. Denne regjeringen har i praksis vist seg å representere lite av viljen til samarbeid og forståelse av fagbevegelsens problemer. Man kan vel uten overdrivelse si at det motsatte har vist seg i praksis.

Men det var en hake ved dette, og det var at de vedtak vi har fattet, de lover som er satt ut i livet, de bortfalt ikke automatisk

ved at det ble en endring i Stortinget og i Regjeringen. De står fortsatt ved makt.

Dette er realiteter man i dag nødvendigvis og uten reservasjoner må ta med i vurderingen når man skal ta stilling til hvilken oppgjørsform man skal velge for det kommende tariffoppgjøret. En realistisk vurdering av situasjonen, slik denne nå engang er, vil være at å gjennomføre forbundsvis oppgjør etter gammel god opskrift, er meget lite mulig. Jeg ser i denne forbindelse helt bort fra hvilken oppgjørsform vi i den nåværende situasjon skulle ønske at det var mulig å gjennomføre. Med bakgrunn i dette, stiller jeg følgende spørsmål: Når ingen har tro på at forbundsvis oppgjør er praktisk gjennomførlig slik situasjonen er, hvorfor da innby medlemmer og andre til et opplegg som om dette skal være mulig?

Mener vi at fagbevegelsen vil ut av denne tvangssituasjon, må vi i tilfelle legge opp til dette og ha det klart til neste kongress. Det gjelder både overenskomstenes utløpstid og det gjelder lønnsnemndinstitusjonen. Det er først da det kan bli realistisk å snakke om forbundsvis oppgjør.

Dette var den ene siden av medaljen. La meg så gå over til den siden av medaljen som jeg i denne situasjon, pussig nok, vil betrakte som den lyse:

Ved en rekke av våre senere tariffoppgjør har vi i fagbevegelsen søkt og søkt for å finne fram til en oppgjørsform hvorved vi kunne gjennomføre generelle krav samtidig med at vi ga forbundene en reell forhandlingsposisjon overfor sine motparter. Ved oppgjøret i 1966 har alle, uansett hvilke yrkesgrupper de representerer, erkjent at vi hadde funnet fram til en oppgjørsform som langt på vei dekket den målsetting de har vært ute og søkt etter. Vi fikk gjennomført generelle krav, som jeg tror vi kan være enige om at intet forbund kunne ha gjennomført enkeltvis. Samtidig fikk vi en oppgjørsform som ga hvert enkelt forbund en forhandlingsposisjon overfor sin motpart. Vi må langt, langt tilbake i tiden for å finne maken. Ikke minst tenker jeg da på forbundenes muligheter til å ivareta sine yrkesgruppers lavtlønnsproblemer.

Når man så kan fastslå såvidt mange positive sider, hvorfor da ikke også satse på den samme oppgjørsformen og nyttiggjøre oss disse erfaringene ved det kommende tariffoppgjør?

Ut fra disse betraktninger kan jeg ikke med min beste vilje forstå logikken i å legge opp til forbundsvis oppgjør som få eller ingen har tro på er gjennomførbare på grunn av de eksisterende forhold.

La oss så se på de kravene som er formulert av formannen i hans innledningsforedrag — og tidligere: Generelt lønnstillegg, lavtlønn, likelønn, reguleringsklausul. Jeg stiller spørsmålet: Har vi ved

noe tariffoppgjør formulert så konsekvente og generelle krav som vi her legger opp til?

Frotjold sa at fagbevegelsen må stå fritt ved et tariffoppgjør. Det er godt mulig fagbevegelsen er enig i det. Men er vi interessert i det, så må vi ta oss tid til å gjennomdiskutere disse problemer og få klarlagt dem og lagt dem opp som reelle alternativer ved kommende kongress.

Ut fra dette synes jeg alt taler for at vi ved dette oppgjøret må være realister og legge opp til en oppgjørsform allerede fra starten av slik som mindretallet har formulert det i punkt 2. Jeg anbefaler det på det beste.

Willard Kristiansen, Jern og Metall: Jeg slutter meg til flertallsinnstillingen fra Sekretariatet. Det forkastede forslaget ved tariffrevisjonen i 1966 og senere den endelige lønnsnemndkjennelse, inneholdt en bestemmelse om at når arbeidstidskomitéens innstilling forelå, skulle det opptas forhandlinger mellom hovedorganisasjonene i bestemte saker som dette spørsmål omfattet. Det ble lagt fram av tillitsmenn i LO, forbundene og foreningene. Reelle forhandlinger skulle opptas når komitéinnstillingen forelå. Selv nå, bare måneder før tariffperioden er utløpet, har det ikke funnet sted slike reelle forhandlinger. Sekretariatet har i dette spørsmålet vært svært snilt overfor vår motpart. Norsk Arbeidsgiverforening er her på offensiven, mens LO's sekretariat stort sett har vært taus.

For to år siden uttalte Haakon Lie i et intervju med Arbeiderbladet at «nå er det de borgerlige som skal kvistes». Hva har skjedd? Kvistingen har vel vært heller beskjedent.

Den innstillingen Sekretariatet her legger fram, bør få en tilføyelse hvor Representantskapet tilkjennegir sitt syn overfor NAF, og jeg har tillatt meg å utarbeide et forslag som kan gå inn som avsnitt 2 i innstillingen. Det lyder:

LO's representantskap vil tilkjennegi sin misnøye med NAF's standpunkt i arbeidstidsspørsmålet. Avtalen av 1966 har klare bestemmelser om at reelle forhandlinger skulle opptas når arbeidstidskomitéen hadde avgitt sin innstilling. En vil derfor beklage den forhandlingsuvilje som her er vist.

Arne Løken, Hotell og Restaurant: Mitt forbundsområde har særlig mange kvinner beskjeftiget, og likelønnsprinsippet ligger meg derfor spesielt på hjertet. Hele avtalen om likelønn for menn og kvinner har etter mitt skjønn spilt totalt fallitt. På tross av rammeavtalen, på tross av 5 års opptrapping, viser det seg at mannlønnene øker fortere enn kvinnelønninger her i samfunnet. Den økonomiske oversikt vi har fått utlevert, viser at vi fra første

kvartal i fjor til og med første kvartal i år har hatt en lønnsøkning i industrien på gjennomsnittlig kr. 3.88 for menn, mens kvinnene har fått kr. 3.21. Det er denne tendensen som har gått igjen hele tiden.

Ut fra dette er det i hvert fall for meg ikke vanskelig å mene noe om hvilken vei forhandlingene bør gå. Jeg kan ikke tenke meg at det enkelte forbund skal kunne klare å løse akkurat dette spørsmålet. Det må skje ved forhandlinger på topp-planet fordi også rammeavtalen blir behandlet der. Der må også de oppståtte skadevirkninger bøtes på.

Når forskjellen i penger blir større selv om prosenttallet viser noe annet, så må det være noe fundamentalt galt med hele rammeavtalen. Ved siste tariffavtale ble det gjennomført forskjellige lønns-tillegg for menn og kvinner, skillet ble utdypet, det må ikke gjenta seg ved kommende tariffrevisjon. Det bør kreves større tillegg for kvinnene fordi deres lønnsnivå ligger atskillig lavere.

Vi har hatt samme utvikling for lavtlønnsgruppene som for kvinnene. Avstanden mellom disse og de høytlønnede grupper er ikke blitt mindre, snarere tvert imot. Også de personlige lønnsstilleggene må legges slik at de lavtlønnede får sin rettmessige del.

Jeg vil slutte meg til mindretallets forslag.

Rudolf Eriksen, Bekledningsarbeiderforbundet: Det har nærmest gått tradisjon i at Sekretariatet legger fram enstemmige innstillinger. Ikke slik denne gang. Overfor siste oppgjør var vi i Bekledning skeptiske til å begynne med, men da oppgjøret var ferdig, var vi alle enige om at det var det beste oppgjør vi noensinne har fått.

Dette med «forbundspotten» løste to ting: En bedring av lavtlønnene og andre forhold som vi før ikke hadde greid å rette opp. Denne gang hadde vi noe «å betale» med.

Jeg må si at jeg er skuffet over Sekretariatet når så mange av dets medlemmer har kunnet gå inn for hva flertallet foreslår i punkt 2 i innstillingen, altså forbundsvisе forhandlinger.

Vi har prøvd dette før. Det er blitt «skinnforhandlinger». Tiden har gått fra oss, og NAF har diktert at vi skal ha felles oppgjør og felles avstemninger.

Forbundsvisе oppgjør vil også denne gang komme til å hale ut hele tariffoppgjøret. Det er neppe noen fordel.

Jeg mener vi vil stå langt sterkere hvis Representantskapet her vedtar at man skal ha både forbundsvisе oppgjør, og — når det gjelder de generelle kravene — fellesforhandlinger. Det kommer vi ikke forbi, selv om vi føler oss aldri så sterke. La oss ta lærdom av hvordan NAF tidligere har kunnet bestemme oppgjørsformen.

Så får vi håpe at også NAF har tatt lærdom av hva det betyr å få et meklingsforslag forkastet.

Jeg må beundre Haugness når han som representant for et sterkt forbund går inn for mindretallsinnstillingen. Sterke forbund kan greie å oppnå lønnsglidning som andre og mindre ikke makter. Ved forrige tariffoppgjør fikk vi utrettet atskillig for lavtlønnede, men mye står igjen.

Jeg støtter mindretallsinnstillingen.

Bjarne Bårdsen, Tekstilarbeiderforbundet: La meg få understreke hva Ingvald Hansen sa: Gjennom en del tariffrevisjoner har det lyktes å bedre lavtlønnene. Nå slår man plutselig om. Nå skal man overlate de som ligger lavest til seg selv, faktisk. Slik må jeg forstå flertallets innstilling.

Et par spørsmål: Det er vel meningen med flertallsinnstillingen at hvert enkelt forbund skal forsøke å løse sitt lavtlønnsproblem, man skal prøve å løse likelønsspørsmålet på en bedre måte, man skal vel også forsøke å få et generelt tillegg? Er det da noen som tror at vi i industrier med dårlig lønnsevne kan formå dette hvis vi ikke får hjelp fra hele LO-området? Vi så det f. eks. i 1961. Forbund som hadde tariffutløp noe senere utpå våren, fikk et større tillegg, og vi utdypet kløften mellom industriene.

I går vedtok vi en uttalelse om medlemsverving. Der skal vi stå samlet, men splittet på det lønsmessige området. Ved å stå samlet på begge disse felter, står vi sterkere også på det politiske plan.

Et spørsmål i forbindelse med Frotjolds forslag: Var det slik å forstå at hvert enkelt forbund nå skal ta spørsmålet om studie- og utviklingsfond opp i sine krav, eller er det meningen at LO kun skal forhandle om dette spørsmålet på fellesbasis og overlate alle andre spørsmål til forbundene?

P. Mentsen, Sekretariatet: La meg først få gjøre det helt klart at når det gjelder både flertallsinnstillingen og mindretallsinnstillingen fra Sekretariatet, så er det ikke noen prinsipiell uenighet. Uenigheten er bare på det praktiske planet, hva som man mener er mest praktisk å legge opp til nå i første omgang. Når Haugness i går sa at hans oppfatning kanskje var pessimistisk, så kan jeg ikke være enig i det. Den er kanskje realistisk, idet han vil ta direkte skritt med det samme og legge opp til samordnet oppgjør. Når imidlertid flertallet er kommet til at man bør legge opp til forbundsvisе oppgjør, så har dette direkte sammenheng med NAF's absolutte standpunkt og krav om at realitetsforhandlinger om arbeidstidsforkorting betyr at man da krever antesiperte forhandlinger om tariffoppgjøret kommende vår. Dette er vi alle enige

om, også Representantskapet, såvidt jeg kan skjønne. Man er enig om å avvise antesiperte forhandlinger. Motstykket fra flertallet i Sekretariatet er da at vi må legge opp til forbundsvis oppgjør. Det er flertallets vurdering at om vi avviser antesiperte forhandlinger, men er villige til fellesforhandlinger, så vil jo NAF med god grunn kunne si: Dette er jo det samme på en annen måte, men det er så mye bedre når vi tilbyr dere allerede straks å ta fatt på dette. Resultatet vi kommer til kan vi gjøre gjeldende fra en tidligere dato enn tariffavtalenes utløpstid.

Når jeg har sagt dette, så gjør jeg også klart at bakgrunnen for det hele er (og her skal man huske på at det kanskje er Høyregruppen i Regjeringen som presser dette fram) at med den prisutvikling som nå finner sted, er det en viss fare for at i januar/februar er den røde strek passert og en indeksregulering utløst, hvis det ikke blir tatt forholdsregler fra Regjeringens side. Høyre har i hvert fall, selv om andre grupper i Regjeringen har vært mer tilbakeholdne, sagt absolutt at det ikke må foretas noen subsidiering. Den som har sagt dette tydeligst er handelsministeren. Han har tydelig og offentlig gitt uttrykk for at det er ingen fare på ferde fordi det vil sikkert bli forhandlinger mellom hovedpartene i god tid slik at det som det her dreier seg om, kommer med i forhandlingssituasjonen.

Vi er ikke interessert i — det vil jeg gjerne si — å hjelpe Regjeringen på dette punkt ved å komme den i forkjøpet og legge opp til en tariffrevisjon tidligere enn utløpstidene.

Dette er bakgrunnen for LO-administrasjonens vurdering, men jeg vil også tilføye at vi ikke er så blåøyet at vi tror det opplegg vi gjør bestandig blir det som går igjennom. Men vi mener vi må gjøre dette sjakktrekket slik at vi har markert vårt standpunkt.

Det er ingen fare på ferde. Sekretariatet og Representantskapet kan jo vurdere hele situasjonen igjen ved årsskiftet. Og i mellomtiden skal også det hele drøftes med medlemmene i tariffkonferanser slik at vi da har hørt både medlemmenes mening og har et inntrykk av NAF's opplegg. Da har også samtlige forbund fått formulert sine krav.

Jeg frykter for at legger vi det hele opp til samordnede oppgjør, kan hele «sekken» komme til lønnsnemnd uten at de enkelte forbund har fått forhandle, og før vi har fått noen avklaring på det generelle planet.

Vi må heller ikke være så blåøyet å tro at dette med lønnsnemnd er noe vi kan avgjøre alene. Vi har ikke noen lønnsnemndlov i den forstand som bestemmer at en sak automatisk kan gå dit. Lønnsnemndloven har bare instituert et apparat som står til rådighet for partene. Lønnsnemnd kan ikke dikteres uten at det er

forelagt Stortinget i proposisjons form og at det vedtas en særlov i det enkelte tilfelle — og hvis ikke Stortinget er samlet — ved Kongelig resolusjon. Vi lever i en falsk forestilling hvis vi tror det er en lov som automatisk kan vise en sak til lønnsnemndbehandling. Det er bare *apparatet* som er instituert.

Det er ikke utelukket at det nåværende flertall i Stortinget kan være glad for å få dette apparatet opphevet. Da kan det nemlig ved siden av å vedta særlov også oppnevne medlemmene av nemnda. En slik situasjon vil ikke jeg tilrå at vi kommer ut i, selv om jeg prinsipielt hevder at dette med lønnsnemnd er jeg uenig i og ønsker realitetsforhandlinger mellom ansvarlige parter.

La meg også si litt om studie- og opplysningsfondet. Denne saken skal utredes på topplanet av tre personer, én fra Arbeidsgiverforeningen, én fra LO og sjefen for samarbeidsrådet. De skal utrede hva som er mest praktisk, enten å løse denne saken på fellesplanet eller innenfor hver bransje. Under disse drøftingene i samarbeidsrådet har vi sagt fra at dette må vi ha klart snarest mulig fordi vi vil gi samtlige forbund beskjed om, at dette spørsmål skal løses ved kommende tariffrevisjon. Derfor er det ikke nødvendig å ta dette med i innstillingen. Arbeidsgiverforeningen vet at kravet ligger på bordet. Det har dens representanter for øvrig erklært seg innforstått med.

Vi sier i et avsnitt i premissene i flertallets konklusjon: Bortsett fra forkortingen av arbeidstiden og hva som har direkte sammenheng med denne, og en indekssklausul, er de øvrige spørsmål vedrørende tariffrevisjonen av en slik art at kravene bør utformes forbundsvis slik at forhandlinger kan føres for hvert tariffområde. Det gjelder revisjon av de alminnelige bestemmelser, lønsspørsmålene, lavtlønsspørsmålet og likelønsspørsmålet, begge disse sistnevnte er ikke like aktuelle for alle tariffområder.

Det som vi mener er av betydning, er som jeg har pekt på, et motkrav til Arbeidsgiverforeningen, ikke bare en avvisning av antesiperte forhandlinger, men også en påpekning av hvordan saken kan løses.

Det er ingen uenighet mellom flertallet og mindretallet, men vi kan si det slik at mindretallet er mer realistisk. Det vil gå direkte på sak med én gang, mens flertallet mener at man av taktiske grunner ikke skal gjøre det.

Antesiperte forhandlinger blir vi ikke enige om. Det må være helt klart, for på så tidlig tidspunkt har ikke noen av partene de nødvendige oversikter. Det vi kan oppnå med det er en trenering slik at ikke terminlisten for behandlingen i Stortinget av arbeidstidsforkortingen kan bli fulgt. Vi får en avklaring på det i november. Jeg har allerede hatt en samtale med formannen i komitéen,

og han er innforstått med at med det samme bruddet kommer, sammenkaller han komitéen for å levere data for når arbeidstidsforkorting skal tre i kraft. Og dette er vi interessert i.

Lage Haugness, Sekretariatet, til forretningsordenen: I gårsdagens møte var dirigentene velvillige og ga meg 5 minutter ekstra taletid. Jeg representerer mindretallet, og jeg spør dirigentene: Hvordan vil det stille seg ved den videre behandling av denne saken. LO-formannen har hatt ordet to ganger. Får mindretallet den samme mulighet?

Jeg kan for øvrig slutte meg til et forslag som Henning Dahl var inne på i går om at vi kan utsette dette med oppgjørsformen til neste møte.

Dirigenten: Rundeskjemaet er vedtatt. Det står fremdeles 22 talere på talerlisten. De som har hatt ordet tidligere vil få ordet en gang til i 5 minutter. Det vil komme forslag om strek etter Odd Højdahls innlegg.

Odd Højdahl, Sekretariatet: Jeg kan selvsagt slutte meg til det som LO's formann nettopp nevnte når det gjelder flertallets innstilling. Jeg skal bare forsøke å utvikle et spesielt poeng i forbindelse med oppgjørsformen. Lage Haugness tok i går som utgangspunkt for sitt forslag at han trodde det ville være umulig denne gang å få vedtatt et forslag av medlemmene. Jeg har nøyaktig den samme oppfatning på det punkt. Jeg tror vi må se den realitet i øynene at det i hvert fall vil bli meget vanskelig å kunne få et anbefalt forslag vedtatt av medlemmene denne gang.

Og det er vel en meget enkel grunn til dette. Våre støttetropper ute i forbindelse med tarifforslag er de partiløse, trofaste fagforeningsfolk vi har. Det viste seg forrige gang, at de mer eller mindre satt passive når det gjaldt å få vedtatt forslaget. Og jeg tror vi må regne med den samme situasjon i dag. Våre partifeller ute i fagforeningene har neppe noen stor lyst til å kausjonere for et oppgjør og dermed redde den borgerlige regjering ut av vanskeligheter som den har med å tumle den økonomiske situasjon og prissituasjonen. Jeg tror dette er en kjensgjerning som vi er nødt til å kalkulere med. Ut fra dette kan jeg ikke riktig følge Lage Haugness' tankegang. Jeg respekterer den fullt ut, men såvidt jeg skjønner, legger han da opp til at vi skal ha et forbundsvis oppgjør som fører til brudd og lønnsnemnd. Og jeg tror vi også må være såpass realistiske at hvis vi har et samordnet oppgjør — samordnet inntekts- og lønnsoppgjør — så kan det bli veldig vanskelig å unngå lønnsnemnd i tilfelle av at et forslag ikke blir vedtatt.

Jeg tror vi må være klar over at hele samfunnet, som jo omfattes av et slikt samordnet oppgjør, ikke kan stoppe samtidig.

På den annen side er jeg veldig redd for at vi skal legge opp en linje som fører til lønnsnemnd. Jeg tror at fagbevegelsen ved dette skille er nødt til å sparke imot lønnsnemnd med alle midler. Hvis vi ikke gjør det, er jeg redd for at vi underminerer hele den frie forhandlingsrett. Og eneste mulighet for å unngå lønnsnemnd hvis tarifforslagene blir forkastet, er at vi må holde fast ved forbundsvis oppgjør. Det vil muligens ikke bli lett, men jeg tror vi skal holde fast på den linjen.

Heller ikke motparten kan bestemme alene. Vi kan ikke uten videre gå ut fra at det er vår motpart som skal bestemme oppgjørsformen. Vi har like stor bestemmelsesrett. Men vi er ikke ene-rådende.

Jeg slutter meg ubetinget til flertallets forslag, spesielt ut fra den motivering jeg har gitt her og som er taktisk betonet, men som jeg tror organisasjonspolitisk er den eneste riktige i den situasjon vi står i.

Så litt om hele bredden i det oppgjøret vi står foran. Hele denne debatten har konsentrert seg om oppgjøret mellom LO og NAF og de spesielle forhold som gjør seg gjeldende der. En rekke ting er felles i hele lønnsoppgjøret og inntektsoppgjøret. Men det er også en del ting som er spesielle for de forskjellige områder. Jeg tenker da her særlig på den offentlige sektor som skal revidere tariffavtaler for 250 000 lønnstakere, hvorav 140 000 er medlemmer av LO. I debatten omkring lønnsoppgjøret i den private sektor er det vist til lønnsglidning og inntektsøkning på så og så mange prosent. I gjennomsnitt har det vært en økning, selv om noen har hatt nedgang i reallønn.

Men i den offentlige sektor er det helt på det rene at i gjennomsnitt vil man nå ved kommende årsskifte få en reallønnsnedgang på 4,5 prosent i forhold til det oppgjør man sluttet 1. mai 1966. På grunn av prisstigningen vil reallønnen ved nyttår ligge 4,5 prosent lavere. Det må her iallfall kreves et generelt lønnstillegg slik at de får samme reallønn i mai 1968 som de hadde i mai 1966, altså 4,5 prosent. Men jeg skulle også tro at det vil være temmelig håpløst for disse organisasjonene bare å innskrenke seg til det. Jeg tror ikke medlemmene vil akseptere det, men reise krav om at også de må få noenlunde den samme reallønnsutvikling som de øvrige i samfunnet. Og hvor stor er den pr. år? Derom strides de lærde, men den ligger i hvert fall på 3—4 prosent pr. år. Og da er det tre tall som skal summeres. Og det blir et tosifret tall. Og det er klart at hvis man i en sektor skal reise et lønnskrav generelt på et tosifret tall, ja, så kan det også bli vanskelig for

hele LO-området å samordne dette på en slik måte at vi får det til å henge sammen.

Fordi vi har tariffavtaler i privat virksomhet hvor forholdene er forskjellig og også en offentlig sektor, er det helt nødvendig at vi lager litt større bevegelsesfrihet ved lønnsoppgjørene. Det å sette en streng ramme på lønnsoppgjørene i denne situasjon, vil neppe fremme medlemsvervingen. Forbundene må få anledning til å innrette sine krav slik at man varetar de spesielle forhold som gjør seg gjeldende innenfor de enkelte forbund og innenfor de enkelte sektorer i næringslivet.

Dirigenten ba om at forslag som var tenkt framsatt måtte bli levert og foreslo også satt strek for debatten. Dette siste ble enstemmig vedtatt. Det ble opplyst at det ville bli en pause for sekretariatsmøte. Da møtet igjen ble satt, ble ordet gitt til LO's formann, *P. Mentsen*:

— Etter at vi har hørt den her førte debatt — den var for øvrig både saklig og grei — og etter at vi var kjent med innholdet i de forskjellige forslag som er levert, ble vi i administrasjonen enige om å sammenkalle til sekretariatsmøte for å forsøke å finne fram til en løsning.

Vi har nå holdt dette møtet i Sekretariatet, og vi legger fram følgende som enstemmig voteringsgrunnlag:

1. Alle forhold tatt i betraktning, mener Representantskapet at antesiperte forhandlinger om tariffoppgjøret ikke kan koples sammen med forhandlinger om arbeidstidsforkorting.
2. Den endelige utforming av krav som skal reises ved kommende tariffrevisjon, utstår til representantskapsmøtet som holdes 8. januar 1968.

Derved har vi skåret bort alt det øvrige, og så voterer vi ikke over premissene.

Dette er akseptert både av flertallet og mindretallet. Begge disse grupperinger deltok i det nevnte sekretariatsmøtet.

Forbundene får nå i tiden fram til 8. januar anledning til å diskutere sakene i de forsamlinger man måtte ønske — tariffkonferanser er det vanlige — slik at medlemmene får den orientering de bør ha. Og det vil være lettere for Representantskapet å ta konkret stilling til oppgjørsformen når det kommer sammen 8. januar.

Jeg anbefaler at Representantskapet vedtar denne sist framlagte innstillingen.

Det forelå for øvrig tre andre forslag, nemlig:

Fra Willard Kristiansen:

«LO's representantskap vil tilkjenne sin misnøye med NAF's standpunkt i arbeidstidsspørsmålet. Avtalen av 1966 har klare bestemmelser om at reelle forhandlinger skulle opptas når Arbeidstidskomitéen hadde avgitt sin innstilling. En vil derfor beklage den forhandlingsuvilje som er vist.»

Fra Henning Dahl:

«Undertegnede foreslår at punkt 2 i det framlagte utgår så vel i flertallets som mindretallets forslag, og at det øvrige forslag reguleres i henhold til dette.»

Fra Fredrik Westerlund:

«Representantskapsmøtet 9. og 10. oktober 1967 krever at LO i Norge går inn for 5 dagers uke med full kompensasjon for sine medlemmer.»

Sekretariatets enstemmige innstilling ble deretter enstemmig vedtatt.

Erik Eriksen, Treindustriarbeiderforbundet, fikk ordet til forretningsordenen: — Jeg må få legge fram en uttalelse fra vårt landsstyre. Det behandlet tariffrevisjonen i sitt møte 4. og 5. september etter foredrag av LO-formannen. Vi drøftet også tillegg til foreløpig innstilling av 15. september 1966 fra Arbeidstidskomitéen av 1964.

Det er altså endringen av § 26 i Arbeidervernloven det dreier seg om. Uttalelsen lyder:

«Landsstyret vil på det skarpeste protestere mot forslaget til endringer i Arbeidervernlovens § 26. I sin nye form gir den arbeidsgiveren anledning til å sette i gang overtidarbeid i inntil 20 timer for den enkelte arbeider i to på hverandre følgende uker. Tidligere var det, som kjent, 25 timer i fire på hverandre følgende uker.

I den nye § 26, pkt. 2 og 3 blir det også gitt ytterligere anledning til overtidarbeid med opptil 30 timer i to på hverandre følgende uker.

Selv om man fremdeles har bestemmelsen om begrensning av overtid til maksimum 250 timer i året, er det helt på det rene at en rekke bedrifter i sesongene vil sette i gang overtidarbeid i mye større utstrekning enn tidligere. Derved vil den største del av den tilsktede arbeidstidsforkortelse bli illusorisk.

Vi er av den oppfatning at Arbeidstidskomitéen har nærmet alt for stor engstelse for nedgang i produksjonen på grunn av arbeidstidsforkortelsen.

Vi forstår det slik at innstillingen er enstemmig, og vi er klar over at det av den grunn vil være ytterst vanskelig å få til noen endring i innstillingen. På tross av dette tillater vi oss å foreslå for Sekretariatet at det tar initiativ til at forslaget til ny § 26 i Arbeidervernloven blir

trukket tilbake. Hvis det ikke lar seg gjøre, bør LO foreslå at den nye § 26 i Arbeidervernloven gjøres midlertidig slik at den i løpet av et nærmere angitt tidsrom kan falle tilbake til den tidligere paragraf.»

Jeg henstiller til LO's sekretariat å ta dette spørsmål opp, og jeg beklager at jeg ikke har anledning til å begrunne dette nærmere.

Dirigenten: Alle forslag kan tas opp i forbindelse med neste representantskapsmøte.

Sverre Enger, Kjemisk Industriarbeiderforbund, til forretningsordenen: — Den framgangsmåte dirigenten nå brukte, kan oppfattes som lindrig vold fordi det ikke før votering ble forespurt om inntegnede talere frafalt.

Arne Løken, til forretningsordenen: — Jeg synes, dirigent, at når man har 22 representanter inntegnet på talerlisten, så bør disse få slippe til fordi det er spørsmål om noe mer enn det som her ble lagt fram. Det bør da også snakkes litt om de problemer vi står overfor ved tariffrevisjonen.

Dirigenten: Sammen med administrasjonen har vi sett på forslaget fra Willard Kristiansen, og vi foreslår at Kristiansens forslag vedtas til offentliggjørelse.

Willard Kristiansens forslag ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten:

Vi har videre forslagene fra Frotjold, Westerlund og Henning Dahl. Disse foreslår vi går til Sekretariatet.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Kåre Flå, Finnmark fylke, til forretningsordenen: — Jeg er meget forbauset over den framgangsmåte som er brukt her. Jeg hadde tegnet meg på talerlisten og håpet på at jeg skulle fått forelegge møtet en del av de problemer som vi i Finnmark slåss med.

Tor Aspengren: Det er trist at noen skal ha det inntrykk at man her ønsket å avskjære noen fra å ta ordet i debatten. Vi har jo tvert om prøvd å gi uttrykk for at man skal kunne slutte med en diskusjon mellom to leire, for så å komme tilbake til spørsmålet i et nytt representantskapsmøte. Det gis nå muligheter til å få debattert denne saken ute i marken, slik at man også får høre medlemmenes oppfatning om dette spørsmålet.

Bertin Grimstad, Bygningsindustriarbeiderforbundet: Dirigenten burde, etter å ha referert forslaget, henstilt til representantene som hadde forlangt ordet, om å trekke seg. Dermed ville de som hadde noe spesielt på hjertet, kunne gi uttrykk for det.

Dirigenten: Det ble sagt at vi forutsatte at de inntegnede talere ville trekke seg etter at den nye innstillingen forelå.

Behandlingen av dagsordenens punkt 4 ble dermed avsluttet.

PENSJONSKASSENS VEDTEKTER

(Dagsordenens punkt 7.)

Alf Andersen holdt følgende innledningsforedrag:

— På representantskapsmøtet den 10. og 11. oktober i fjor, ble det gjort følgende vedtak:

«Representantskapet gir styret for Pensjonskassen (sekretariatet) fullmakt til å foreta de endringer av Pensjonskassens vedtekter som er nødvendig for tilpasning til Folketrygden.»

Jeg skal nærmere redegjøre for hva som er skjedd i mellomtiden. Vi ville gjerne forelegge realitetene for Representantskapet på tross av den fullmakt som er gitt.

Fagorganisasjonens pensjonskasse passerer i år 30 år, og man skulle tro at den gjennom disse 30 år hadde kunnet konsolidere sin stilling. Det er dessverre ikke tilfelle.

Det var Kongressen i 1934 som i prinsippet ga sin tilslutning til opprettelsen av en pensjonsordning for fagbevegelsens tillitsmenn og funksjonærer.

Kongressen besluttet videre at Sekretariatet skulle utarbeide statutter, men den endelige avgjørelse skulle tas av medlemmene ved uravstemning, og dette førte til at pensjonskassen kom i virksomhet først fra 1. januar 1937.

Det var stor strid på Kongressen i 1934 om pensjonskassen. Fra utvalget ble det henvist til at i Danmark hadde man samme år opprettet en pensjonsordning for fagbevegelsens ansatte..

Den svenske LO opprettet pensjonsordning allerede i 1922 (denne er senere avvirket, og de pensjonerer nå over budsjettet både i LO og forbundene).

Pensjonsutvalget argumenterte også med at det var en begynnende forståelse fra bedriftenes side, som i endel tilfeller hadde opprettet pensjonsordning.

Inntil 1937 hadde Landsorganisasjonen og forbundene og for øvrig de deler av fagbevegelsen som hadde fastlønnet arbeidskraft, måttet bevilge pensjon over bedriftsbudsjettet vanligvis etter vedtak av landsmøtet. Disse pensjonene var da også høyst forskjellige, (komitéen opplyste at pensjonene innenfor fagbevegelsen på det daværende tidspunkt varierte fra kr. 1500.00 til kr. 5000.00). Urvæstemningsvedtaket som lå til grunn for pensjonskassens opprettelse lyder som følger:

«Landsorganisasjonen overfører til pensjonskassen 4 øre for heltbetalende og 2 øre for halvtbetalende av den av forbundene til Landsorganisasjonen innbetalte kontingent, regnet pr. måned fra den tid pensjonskassen trer i virksomhet. Når pensjonskassens fond er blitt så stort at de pensjonsforsikres interesser er sikret ved de renter som innkommer + den forsikringspremie som innbetales av de pensjonsforsikrede, bortfaller Landsorganisasjonens kontingent til pensjonskasse.

Pensjonsordningen gjøres obligatorisk for samtlige fastlønnede tillitsmenn og fast ansatte funksjonærer og forbundenes avdelinger. Som fast ansatte betraktes de funksjonærer som har en tjenestetid over 3 måneder. De pensjonsforsikrede tillitsmenn og funksjonærer innbetaler gjennom sin organisasjon til pensjonskassen 5 prosent av sine lønninger til dekning av forsikringspremien.»

Allerede på det første møte i styret for pensjonsordningen, nærmere bestemt den 15. januar 1937, ble det vedtatt at alle eldre pensjonister i Landsorganisasjonen, forbundene og tilsluttede avdelinger skulle overføres til Fagorganisasjonens pensjonskasse fra 1. januar 1937, og at pensjoner blir å utbetale etter pensjonskassens statutter.

Av dette vil framgå at kassen startet allerede da med utgifter det ikke var dekning for, idet det for disse ikke var innbetalt kontingent overhodet.

De som ble spart for utgiftene var da Landsorganisasjonen, forbundene og de avdelinger som hadde hatt pensjonister på sitt budsjett.

De første vedtekter som gjaldt fra 1937 til 1948 forutsatte at berettiget til pensjon var man når man hadde fylt 60 år og hadde minst 10 års opptjeningsstid eller som det står i statuttene:

«har vært helt avlønnet i 10 år».

Dette vil igjen si at hvis de fylte disse betingelsene umiddelbart etter kassens start, måtte kassen betale. Man behøvde altså ikke mer en noen måneders medlemskap i kassen, hvis man hadde fylt 60 år og hadde vært helt avlønnet i 10 år, for å få pensjon.

I 1948 ble det foretatt en omfattende revisjon av vedtektene. Endringene kom til å omfatte:

- a) Innbetalingen ble endret til prosentvis innbetaling.
- b) Det ble innført begrensningsbeløp kr. 12 000.00.
- c) Det ble innført etterbetaling for manglende opptjeningsstid (et ukjent begrep i vanlige pensjonskasser).
- d) Det ble innført invalidepensjon.
- e) Det ble innført 20 års tjenestetid istedenfor 10 år.
- f) Det ble innført 65-årsgrense for menn.
- g) Det ble innført tilbakebetalingsordning av egne innskott hvis man sluttet i tjeneste (et ukjent begrep i andre pensjonskasser).

Ny revisjon i 1950.

Den viktigste endring i 1950 var at det ble innført garantibestemmelse i § 13 sålydende:

«De organisasjoner og institusjoner som har medlemmer i pensjonskassen garanterer i fellesskap at innbetalingene til kassen til enhver tid skal inntil Fondet er blitt tilstrekkelig stort ligge minst 25 prosent over kassens samlede utbetalinger. Blir slik garanti effektiv, innbetales beløpet til pensjonskassen beregnet etter en ensartet prosentsats av hva hver enkelt organisasjon eller institusjon utbetaler i lønninger vedkommende år».

Man kan spørre seg selv hvorfor var det nødvendig å innføre denne garantibestemmelse? Selvfølgelig fordi man oppdaget at kassen allerede på det daværende tidspunkt ikke kunne bestå med mindre man fikk opparbeidet det man tidligere hadde kalt fonds. Og det kunne man kun gjøre ved at inntektene måtte overstige utgiftene.

Revisjonen i 1955.

Revisjonen i 1955 innskrenket seg til en heving av begrensningsbeløpet i § 6 fra kr. 12 000.00 til kr. 18 000.00.

Revisjonen i 1958.

Revisjonen i 1958 var mer en teknisk revisjon ved siden av en språklig. Begrensningsbeløpet ble imidlertid hevet fra kr. 18 000.00 til kr. 21 400.00 og hvor det samtidig ble innført en reguleringsbestemmelse hvor ovennevnte begrensningsbeløp skulle endres når gjennomsnittslønnen for tillitsmennene i Landsorganisasjonen og forbundene er steget eller falt med minst 10 prosent sammenliknet med lønningene som lå til grunn ved reguleringen pr. 1. juli 1957 eller for senere reguleringer i forhold til forrige regulering.

Så kom revisjonen i 1963.

Sekretariatet nedsatte i 1962 en vedtektskomité med det som bakgrunn at pensjonskassen var i den forfatning at noe radikalt måtte skje. Komitéen har i sitt arbeid bestemt ut fra de forutsetninger at man nå skulle gå så langt at pensjonskassens vedtekter skulle kunne godkjennes som privat pensjonsordning av Sosialdepartementet og dermed bli godkjent som privat pensjonsordning. Dette betydde imidlertid radikale endringer. For det første forlangte de daværende regler at pensjonskassen skulle ha forsikringsteknisk dekning for sine forpliktelser, dernest at det skulle innføres eiendomsrett til opptjente pensjonsrettigheter, for det tredje måtte opptjeningstiden i pensjonskassen være minst 30 år og det måtte ikke innføres lavere pensjonsalder enn 67 år. Ingen av disse forpliktelser kunne Fagorganisasjonens pensjonskasse innfri med de daværende bestemmelser.

Vedtektskomitéen hadde utarbeidet fullt ferdig forslag til nye vedtekter, blant annet i samarbeid med en konsulent fra Sosialdepartementet. Imidlertid kom meldingen om nedsettelse av pensjonskomitéen for Folketrygden, og i og med at den allerede samme høst skulle forelegge en innstilling, fant Sekretariatet med Representantskapets godkjennelse, det mest hensiktsmessig å utsette hele revisjonen av kassens vedtekter inntil folkepensjonsspørsmålet var mere avklart.

Sekretariatet, etter innstilling fra komitéen, foreslo derfor en begrenset revisjon som omfattet først og fremst eiendomsretten til premiereserven, det vil si man innførte begrepet oppsatt pensjon. På det daværende tidspunkt var det på det rene at som en forløper for den kommende folkepensjon (Folketrygden) skulle alderstrygden heves betraktelig etter hvert og danne grunnpensjon i den kommende folketrygd. Dette førte til at Sekretariatet foreslo at full pensjon i Fagorganisasjonens pensjonskasse skulle nedsettes med det beløp som overstiger alderstrygdens grunnpensjon pr. 31. desember 1963, ut fra det syn at man ikke kunne redusere opptjente rettigheter.

Den 5. juli 1965 foreslo arbeidsutvalget i pensjonskassens styre at det ble igangsatt utarbeidelse av forslag til endringer i vedtektene som en tilpasning til Folketrygden, som det da var på det rene ville tre i kraft fra 1. januar i år.

Aktuar Freberg, som er sjef i FTP, ble tilsatt som konsulent. Representantskapet vedtok at Sekretariatet skulle få fullmakt til å tilpasse vedtektene til Folketrygden.

Jeg vil gjerne i denne forbindelse referere det vedtak som er fattet av Sekretariatet og som ligger til grunn for utarbeidelse av de vedtekter som her foreligger.

Arbeidsutvalget har i møte etter møte drøftet kassens stilling. Vi kom til at når vi nå har fått Folketrygden, var det ingen mulighet for å fortsette Fagorganisasjonens pensjonskasse på samme grunnlag som tidligere, uten kolossale utgifter. Men det var samtidig på det rene — og det syn har fagorganisasjonen selv slått til lyd for — at opptjente rettigheter ikke måtte bli forringet.

Vi måtte derfor foreslå et så drastisk tiltak som at fra 1. januar 1967 vil nyansatte arbeidstakere og nyansatte tillitsmenn ikke bli opptatt i Pensjonskassen. Dette ble godkjent av Sekretariatet.

Arbeidsutvalget presiserte at det ikke kunne se noen mulighet for å fortsette pensjonskassen uten at premien ble forhøyet vesentlig, og dette vil da komme i tillegg til folketrygdpremien.

For det annet besluttet Sekretariatet at enkepensjonen skulle fortsette som tidligere, dog således at den blir ervervsmessig behovsprøvet etter samme retningslinjer som Folketrygden.

For det tredje besluttet Sekretariatet at Folketrygdens ytelser kommer til fradrag i pensjonen fra Fagorganisasjonens pensjonskasse, bortsett fra det fribeløp som er fastsatt i kassens vedtekter, § 11 pkt. 1, og som Representantskapet tidligere har vedtatt, nemlig h.h.v. kr. 5028.00 for ektepar og kr. 3348.00 for enslige. Det var det som alderstrygden lød på den 31. desember 1963 og som alle mente man ikke kunne endre.

Dette innebærer at her er det full samordning som er foreslått, at arbeidstaker ikke kan opparbeide seg full folkepensjon i tillegg til pensjonen fra Fagorganisasjonens pensjonskasse. Og derfor var det da rimelig at arbeidsgiveren, LO, forbundene og de avdelinger som er medlemmer i kassen, måtte påta seg en del større utgifter på arbeidstakerens vegne.

For det fjerde ble det vedtatt at pensjonskassens begrensningsbeløp for innskott og pensjoner fastsettes til det samme som øverste begrensningsbeløp i Folketrygden — åtte ganger grunnbeløpet, dvs. 43 200.00 kroner. I dag er begrensningsbeløpet 42 700 kroner, dvs. at uansett hva som skjer så kan ikke begrensningsbeløpet være høyere enn åtte ganger det grunnpensjonen er fastsatt til.

For det femte ble det slått fast at medlemmenes og arbeidsgiverens pensjonsinnskott fortsetter uforandret inntil videre i h.h.t. de nåværende vedtekter.

Når det står «inntil videre», må det forstås slik at det skal innbetales det samme som før inntil man er kommet i den økonomiske stilling at pensjonskassen kan dekke forsikringsteknisk sine forpliktelser.

Så kommer det sjette: Når Folketrygdens ytelser kommer til fradrag i pensjonen fra Fagorganisasjonens pensjonskasse, vil arbeids-

taker ikke ha krav på rettigheter i Folkepensjonen. Arbeidsgiver må derfor betale en del av arbeidstakernes del av premie til Folke-trygden.

Av praktiske grunner finner arbeidsutvalget at arbeidstakerne bør få sin reduksjon på den måten, at i stedet for 5 prosent til Pensjonskassen, betales 2 prosent, og arbeidsgiver de resterende 3 prosent. Dette forutsetter at arbeidstakerne betaler full premie til Folke-trygden, dvs. 4 prosent.

Ut fra disse seks hovedpunkter har så arbeidsutvalget utarbeidet de vedtekter som nå foreligger på Representantskapets bord. Vi har likevel funnet på enkelte punkter at man burde søke å finne en enklere og mer forståelig form. Derfor har vi ikke tenkt å gå igjen-
nom vedtektene i sin helhet, men foreslår for Representantskapet, at dette gir Sekretariatet fullmakt til å redigere vedtektene for Fag-organisasjonens pensjonskasse i overensstemmelse med de hoved-
punkter styret har vedtatt den 24. januar, og som jeg her har referert.

Det er disse hovedpunktene som danner grunnlaget for det som videre skal skje med pensjonskassen, og vedtektenes formulering er vel i og for seg da bare en bisak.

Det er kanskje sørgelig at pensjonskassen som sådan skal ende slik. Men til det er bare å si at pensjonskassens økonomi, og det framgår jo av regnskapet som Representantskapet behandlet i går, er i den forfatning at det ikke er mulig og ville ikke være mulig å fortsette pensjonskassen etter de samme retningslinjer, uten etter kolossale økonomiske ofre.

Jeg sa til å begynne med at man skulle trodd det ville være mulig å konsolidere kassens stilling etter 30 år, men tvert imot, det er gått nedover nettopp fordi man har hatt disse bestemmelser — 20 års opptjeningstid, en lav pensjonsalder, full og hel ikke bare indeksregulert, men også lønnsregulert pensjon. Det er ikke mulig for noen pensjonskasse uten store tilskudd å kunne fortsette på en slik basis.

På side 213 i beretningen står det at kassen i dag har et samlet medlemstall på 784. Summerer man så de som i dag har pensjon — det antall pensjonister som kassen har — så kommer man til at pensjonskassen har en pensjonsprosent på 30, mens man vanligvis, på forsikringsteknisk grunnlag, regner med 10 prosent.

Grimstads spørsmål i går om hvor lenge disse forhold skal vare er det fysisk umulig å svare på nå. Det samme er tilfelle med garantispørsmålet. Det svar man her kan gi er selvfølgelig det at man nå etter hvert er nødt til å ha kassens økonomi under obser-
vasjon, og se hvordan kassens fonds står i forhold til de økonom-
iske forpliktelser kassen har. Når man er kommet så langt at man

kan si at kassen kan oppfylle sine forpliktelser overfor de som er medlemmer og har opptjente rettigheter, da vil garantien selvføl-
gelig kunne reduseres og kanskje tas bort.

Jeg vil anbefale Sekretariatets forslag.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling:

«Representantskapet gir Sekretariatet fullmakt til å redigere vedtek-
tene for Fagorganisasjonens pensjonskasse i overensstemmelse med de
hovedpunkter styret har vedtatt 24. januar 1967.»

Bertin Grimstad, Bygningsindustriarbeiderforbundet: Jeg kan bare beklage at utviklingen ved pensjonskassen har vært slik vi nå har hørt, men det var vel ikke uventet. Det kan vel også sies at kassens styre ikke har vist den nødvendige årvåkenhet når det gjelder innbetalingene.

Det eiendommelige er at innbetalingene til kassen skal skje uen-
dret, mens utbetalingene skal reduseres med det som overstiger grunnbeløpet.

Jeg hadde to spørsmål som Alf Andersen ikke svarte på. Hva med de organisasjoner som ikke har økonomisk dekning til å kunne være med lenger? Hva viser tendensen for første halvår i år?

For øvrig burde forslaget til nye vedtekter vært sendt represen-
tantene på forhånd. Det er spørsmål om tid til å få sette seg inn i de dokumenter som foreligger til behandling.

På side 6 i forslaget til nye vedtekter for pensjonskassen kom-
mer en ny passus som ikke står i de gamle: Ved beregning av pensjon for valgte tillitsmenn kan styret i pensjonskassen gjøre et tillegg på inntil 10 år til den tjenestetid vedkommende hadde ved sin fratredelse.

Hva ligger i dette?

Otto Totland, Sekretariatet: Jeg er ikke i tvil om at de som har hatt med kassen å gjøre har gjort et veldig godt arbeid. Det som har skjedd i den senere tid er en tilpasning til Folketrygden. Det later til å ha lyktes, unntatt på ett punkt, nemlig enkepensjonen. Men det er meningen at Sekretariatet skal se på dette spørsmål.

Jeg vil gjerne understreke at man ikke slavisk må følge hva som tidligere vedtak i pensjonskassens styre gikk ut på. Det gjaldt til-
pasninger til Folketrygden. Og om endringer i enkepensjonen heter det: Behovsprøves i samsvar med Folketrygdens regler. Tas dette alvorlig og bokstavelig, vil man få regler noenlunde i samsvar med det som står på side 7 pkt. b. Og det tror jeg vil virke uheldig selv om man kan få redaksjonelle endringer. Det endrer ikke den reali-
tet at de regler som står her, er dårligere enkepensjonsregler enn de som gjelder i dag.

Det står nemlig at pensjonsberettiget enke som ut fra alder og ervervsevne, foreliggende ervervsmuligheter og omstendigheter for øvrig ikke kan ventes å få en årlig ervervsinntekt som overstiger 50 prosent av Folketrygdens grunnbeløp, har rett til pensjon som utgjør $\frac{2}{3}$ av den alderspensjon som er fastsatt for medlemmet etter pkt. a. Formuleringen er klosset. Men man skal være merksam på at her gis det ingen konkrete rettigheter. Det er styret som skal vurdere «ervervsmuligheter og omstendigheter for øvrig».

Etter de nåværende bestemmelser skal man jo ha enkepensjon på 70 prosent.

Man må i hvert fall ikke lage en enkepensjon som er dårligere enn den nåværende.

Det er vel på det rene at det har forekommet misbruk, men jeg henstiller til styret for kassen at det ser med velvilje på bestemmelsene om enkepensjon.

Alf Andersen, Sekretariatet: — Totland vil kjenne til at både pensjonsstyret og Sekretariatet tok alle forbehold når det gjaldt § 11 pkt. b.

Når det gjelder utsendelse av dokumenter på forhånd, så mente vi i denne saken å spare Representantskapet for detaljbehandling.

Spørsmålet «hva med de som ikke har økonomisk dekning» gjelder vel avdelinger som har økonomiske vansker med sine tilskudd til pensjonskassen.

Vi har vært temmelig lemfeldige i dette spørsmål under forutsetning av at den enkelte avdeling vurderer hele spørsmålet for sine folk, f. eks. vurderer hva som vil skje hvis de går ut av pensjonskassen og fraskriver seg de rettigheter som foreligger, og hvordan de innmeldte står i relasjon til Folketrygden.

Kan de på grunn av alder ikke oppnå skikkelig tilleggspensjon i Folketrygden, må organisasjonen ta de skritt som er nødvendige. Vi skal være klar over at funksjonærer og tillitsmenn har rett til de pensjonsrettigheter som de har opparbeidet seg.

Vi sa også fra i anledning av FTP at de som har opparbeidet seg rettigheter der, har en eiendom som ikke kan berøves dem. Vi kan ikke innta noe annet standpunkt når det gjelder Fagorganisasjonens pensjonskasse.

Andersen gjorde videre rede for bakgrunnen for tillegget av 10 års ansiennitet i pensjonskassen for tillitsmenn med kort tjenestetid og om spørsmålet tilleggspensjon til nye tillitsmenn som er kommet inn etter 1. januar 1967. På bakgrunn av de svar som er innhentet etter forespørsel er Forsikringsselskapet Samvirke i full gang med å utarbeide et forslag som organisasjonene skal ta standpunkt til.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtekter for Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse.

Formål og rettsstilling.

§ 1.

Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse er garantert av Landsorganisasjonen i Norge (nedenfor kalt LO) med tilsluttede forbund og organisasjoner. Kassens formål er å yte alders- og uførepensjoner til fagorganisasjonenes funksjonærer og tillitsmenn, og enke- og barnepensjoner til deres etterlatte.

§ 2.

Pensjonskassen er en selvstendig juridisk person med egen regnskapsføring.

Pensjonskassens midler holdes skilt fra LO's og forbundenes midler og hefter ikke for disses forpliktelser. De kan bare anvendes til utbetaling som fastsatt i disse vedtekter og til dekning av nødvendige administrasjonskostnader for kassen.

Administrasjon.

§ 3.

Pensjonskassens styre består av LO's sekretariat samt to representanter med varamenn for de funksjonærer som er medlemmer av kassen, valgt av og blant disse, men bosatt i Oslo. Valget foretas ved skriftlig avstemning umiddelbart etter valget av de øvrige styremedlemmer og gjelder for kongressperioden. Fagorganisasjonens funksjonærgruppe i Oslo foretar innstilling på representantene med varamenn. Innstillingen sendes pensjonskassens styre, som sender denne videre til avstemning blant kassens medlemmer.

LO's formann er styrets formann.

§ 4.

Styret velger et arbeidsutvalg på 5 medlemmer til å forberede sakene for styret. En av funksjonærenes representanter skal være medlem av utvalget. Styret holder møte så ofte arbeidsutvalget bestemmer eller når styret eller $\frac{1}{3}$ av medlemmene krever det.

For at styret skal være vedtaksført, må minst 10 styremedlemmer være til stede. Til gyldig vedtak kreves vanlig flertall.

Intet medlem av styret kan delta i behandlingen av sak som vedrører hans personlige pensjonsforhold, eller hvor han for øvrig etter vanlige regler kan anses inhabil.

Styret fører protokoll over sine forhandlinger. Protokollen skal refereres i nestfølgende møte og undertegnes av formannen.

Styret utarbeider hvert år innen mars månedens utgang beretning og regnskap for kassens virksomhet i det forløpne år. Pensjonskassens regnskaper revideres av LO's revisjonskontor.

Styrets beretning og regnskap sendes de organisasjoner som garanterer kassen, og er for øvrig tilgjengelig for kassens medlemmer.

§ 5.

Det påhviler alle organisasjoner som har medlemmer i kassen ved hvert års utgang å sende inn til pensjonskassen oppgave over medlemmenes lønn med angivelse av lønnsklasse og lønnsgruppe.

Endringer i disse oppgaver i årets løp skal meddeles kassen senest ved utgangen av den måned endringen ble foretatt.

§ 6.

1. Pensjonskassens midler kan bare anbringes på følgende måter:
  - a) I obligasjoner som er utstedt eller garantert av den norske stat.
  - b) I obligasjoner som er utstedt eller garantert av norske kommuner eller fylker.
  - c) I innskuddsbevis i norske aksjebanker og sparebanker.
  - d) I lån mot pant i fast eiendom her i riket inntil 60 prosent av verdien etter offentlig eller annen likeverdig takst.
  - e) I fast eiendom her i riket. Sådanne eiendommer må i pensjonskassens regnskap ikke bokføres med høyere verdi enn den som svarer til offentlig eller annen likeverdig takst.
  - f) I aksjer i norske selskaper.
  - g) I andre verdier som etter den sikkerhet de gir, kan sidestilles med dem som er nevnt under bokstav a)–d).

Medlemmer.

§ 7.

Pensjonskassen omfatter pr. 1. januar 1967:

1. Funksjonærer og tillitsmenn som pr. 31. desember 1966 var med i pensjonskassen i henhold til § 5 i de vedtektene som trådte i kraft 1. januar 1964.
2. Tidligere funksjonærer og tillitsmenn som pr. 31. desember 1966 hadde løpende pensjon fra pensjonskassen.
3. Tidligere funksjonærers og tillitsmenns etterlatte som pr. 31. desember 1966 hadde løpende pensjon fra pensjonskassen.
4. Tidligere funksjonærer og tillitsmenn som i henhold til § 9 i de vedtektene som trådte i kraft 1. januar 1964 har fått rett til oppsatt pensjon.

Pensjonskassen tar ikke opp nye medlemmer etter 31. desember 1966. Tidligere funksjonærer eller tillitsmenn som pr. 1. januar 1967 eller senere overtar stilling eller tillitsverv som inntil 31. desember 1966 var innlemmet i kassen kan heller ikke bli premiebetalende medlemmer.

Innskudd i pensjonskassen.

§ 8.

1. Funksjonærer og tillitsmenn som er medlemmer av pensjonskassen betaler som pensjonsinnskudd 2 prosent av innskuddsgrunnlaget. Innskuddsgrunnlaget er den årslønn medlemmet har til enhver tid, begrenset oppad til Folketrygdens høyeste pensjonsgrunnlag. Overtidsbetaling, honorar, produksjonstillegg og andre tilfældige inntekter regnes ikke med i innskuddsgrunnlaget.
2. Arbeidsgiveren betaler til pensjonskassen et årlig innskudd på 8 prosent av innskuddsgrunnlaget for hvert enkelt medlem.
3. LO betaler til pensjonskassen et årlig ekstra innskudd på 5 prosent av innskuddsgrunnlaget for hvert enkelt medlem. For medlem i stilling som avviker fra det vanlige organisasjonsarbeid skal dog dette ekstra 5 prosent innskudd betales av arbeidsgiveren og ikke av LO (jfr. § 5 punkt c i de vedtektene som gjaldt for pensjonskassen fra 1. januar 1964).

4. De organisasjoner som har medlemmer i pensjonskassen garanterer i fellesskap at innbetalingene til kassen til enhver tid minst skal ligge 25 prosent over kassens samlede utbetalinger inntil fondet er blitt tilstrekkelig stort. Blir slik garanti effektiv, innbetales beløpet til pensjonskassen beregnet etter en ensartet prosentsats av hva hver enkelt organisasjon utbetaler i lønninger vedkommende år.

Fritakelse eller endringer i innbetalingene.

§ 9.

- a) Medlemmene er under sykdom og pliktig militærtjeneste fritatt for å betale innskudd hvis de ikke har lønn. Den tid det ikke betales innskudd for regnes ikke med i rettighetene til noen av kassens ytelser.
- b) Ved permisjon som er innvilget for et tidsrom av høyst 3 måneder skal innbetalingene til kassen fortsette på vanlig måte.
- c) Ved permisjon av lengre varighet avgjør styret om det skal betales tilskudd til pensjonskassen under permisjonen. Jfr. § 8, punkt 1, 2 og 3.

Oppsatt pensjon.

§ 10.

1. Medlem som fratrer sin stilling etter kortere medlemskap enn 3 år får ingen pensjonsrett og får heller ikke rett til tilbakebetaling av innskudd.
2. Medlem som fratrer sin stilling etter minst 3 års medlemskap, men uten rett til straks begynnende pensjon får rett til oppsatt pensjon som utgjør så mange 30-deler av full pensjon som det antall år medlemskapet har vart, likevel ikke mer enn full pensjon.
3. Oppsatt pensjon begynner å løpe fra den dag medlemmet når aldersgrensen, jfr. § 11, og har sluttet i arbeid.

§ 11.

Pensjoner betales etter følgende regler:

- a) Alderspensjon.

Aldersgrensen er for menn 65 år og for kvinner 60 år. Når medlemmet selv og den organisasjon vedkommende er ansatt i er enige om det, kan vedkommende fortsette ut over aldersgrensen. Kassens styre kan etter søknad fra den organisasjon medlemmet er ansatt i, i særlige tilfelle avvike fra bestemmelsen om 65 år og innvilge pensjon ned til 60 år.

Retten til alderspensjon inntreffer når medlemmet fratrer etter foranstående bestemmelser om aldersgrense.

Er et medlem etter oppnådd pensjonsrett gått over i annen stilling og i denne stilling oppnår en lønn svarende til det pensjonen er fastsatt til, opphører pensjonskassens plikt til å betale pensjon i den tid vedkommende har denne stilling.

- b) Enkepensjon.

Enkepensjon ytes etter følgende regler til gjenlevende enker etter kassens medlemmer:

1. Vedkommende må ha vært forsørget av avdøde.
2. Ekteskapet må være inngått minst 1 år før oppnådd aldersgrense.
3. Enkepensjonen faller bort hvis enken inngår nytt ekteskap.
4. Hvis enken har egen arbeidsinntekt forholdes som anført i § 12 b.
5. Hvor et medlem har vært skilt og senere giftet seg igjen, avgjøres

enkepensionens fordeling mellom de gjenlevende enker etter de til enhver tid gjeldende lovregler.

6. De samme regler som for enkepensjon skal gjelde tilsvarende for enkemenn hvis de på grunn av sykdom eller invaliditet har vært helt arbeidsufør og av den grunn vært fullt forsørget av avdøde.

c) Barnepensjon.

Barnepensjon betales til barn etter avdøde medlemmer av kassen. Barnepensjonen faller bort når barnet fyller 18 år. Med barn menes så vel avdødes egne arveberettigede barn, som stebarn og adoptivbarn, når disse er adoptert minst 1 år før den pensjonsforsikrede avgikk ved døden.

d) Uførhetspensjon.

Når et medlem definitivt må fratre sin stilling fordi hans arbeidsevne helt eller i vesentlig grad er gått tapt, kan styret etter søknad fra den organisasjon vedkommende er ansatt i innvilge uførhetspensjon etter følgende regler:

1. Uførhetspensjon betales i alminnelighet ikke før uførheten har foranlediget minst 1 års arbeidsfravær, dog kan styret i spesielle tilfelle innrømme pensjon fra et tidligere tidspunkt, særlig hvis det er grunn til å anta at det foreligger et nærmere årsaksforhold mellom uførheten og tjenesten.
2. Ved søknad om uførhetspensjon må medlemmet underkaste seg den legeundersøkelse som styret finner nødvendig, og ellers skaffe de opplysninger som styret anmoder om. Blir uførhetspensjon innvilget, plikter den pensjonerte å underkaste seg legekontroll av den lege som styret godkjenner, og så ofte styret forlanger det.
3. Viser det seg av innhentede legeerklæringer eller andre opplysninger at det er intrådt vesentlig forandring i et uførhetspensjonert medlems arbeidsevne, skal styret ta opp spørsmålet om vedkommendes fortsatte uførhetspensjon og dennes eventuelle størrelse til ny behandling. Hvis betingelsene for å yte uførhetspensjon ikke lenger er til stede, opphører pensjonen.
4. Er uførheten framkalt forsettlig av medlemmet, eller inntreder den innen 2 år etter vedkommendes opptakelse i kassen, som følge av sykdom eller svakelighet som forelå og er fortiet ved innmeldelsen, kan styret ikke innvilge uførhetspensjon.

Pensjonenes størrelse.

§ 12.

- a) Full alderspensjon er 60 prosent av det innskuddsgrunnlaget som hvert enkelt medlem sist har betalt innskudd av, jfr. §§ 14 og 15.

20 års betalt medlemskap gir rett til full pensjon. Kortere medlemskap gir rett til så mange 20-deler av full pensjon som antall betalte medlemsår. Deler av år, mindre enn et halvt år, regnes ikke med. Halvt år eller mer regnes som helt år.

Ved beregning av pensjon for valgte tillitsmenn kan styret i pensjonskassen gjøre et tillegg på inntil 10 år til den tjenestetid som vedkommende hadde ved sin fratreldelse.

Alderspensjonen samordnes med andre pensjoner som anført i § 13.

- b) Pensjonsberettiget enke som ut fra alder og ervervsevne, foreliggende ervervsmuligheter og omstendigheter for øvrig, ikke kan ventes å få

en årlig ervervsinntekt som overstiger 50 prosent av Folketrygdens grunnbeløp, har rett til pensjon som utgjør to tredjedeler av den alderspensjon som er fastsatt for medlemmet etter punkt a.

Hvis den pensjonsberettigede enkes ervervsinntekt overstiger 50 prosent av Folketrygdens grunnbeløp skal enkepensjonen utgjøre forskjellen mellom pensjon som nevnt i foregående setning og 40 prosent av den inntekt som overstiger 50 prosent av Folketrygdens grunnbeløp.

Trygdeadministrasjonens avgjørelser om forventet ervervsinntekt gjelder for enkepensjon fra kassen. Hvis den faktiske ervervsinntekt ligger vesentlig under den forventede kan likevel styret i spesielle tilfeller fravike trygdeadministrasjonens avgjørelse.

Enkepensjoner samordnes med andre pensjoner som anført i § 13.

- c) Barnepensjon utbetales til barnets lovlige verge med et årlig beløp av kr. 600.00 for hvert barn, dog ikke over kr. 3000.00 tilsammen pr. år.

- d) Størrelsen av den innvilgede uførhetspensjon fastsettes av styret. Den kan ikke settes høyere enn til det beløp medlemmet ville ha fått i alderspensjon om vedkommende hadde fortsatt i tjeneste til oppnådd full pensjonsrett.

For uførhet som ikke har satt ned søkerens arbeidsevne med minst 1/3, kan det ikke innvilges uførhetspensjon.

Samordning av pensjoner og trygder.

§ 13.

Pensjon som medlem eller medlems enke oppbærer fra Folketrygden eller fra annen pensjonsordning inngår som en del av den pensjon som er sikret i henhold til disse vedtektene. Attføringspenger fra Uføretrygden samt overgangsstønad til enker regnes i denne forbindelse som pensjoner. For alders-, enke- og invalidepensjonister med full pensjon sees det likevel bort fra den del av Folketrygdens grunnpensjoner som tilsvarer alderstrygdens grunnbeløp pr. 31. desember 1963 med kr. 3348.00 pr. år for enslig og kr. 5028.00 for gift, og for pensjonister som ikke har full pensjon sees det bort fra en forholdsmessig del av nevnte kr. 3348.00 og kr. 5028.00. For enker med egen arbeidssinntekt som overstiger halvparten av Folketrygdens grunnpensjon ser en likevel ikke bort fra nevnte beløp.

For alders- og uførepensjonisters vedkommende sees det videre bort fra enke(enkemanns)pensjon fra annen privat, kommunal eller statlig tjenestepensjonsordning som ektefellen har vært medlem av. Egen pensjonsforsikring som medlemmet eller ektefelle har betalt premie for av egne midler sees det også bort fra. Folketrygdens hjelpestønad og utdannelsesstønad til enker regnes i denne forbindelse ikke som pensjon og det sees bort fra disse ytelser.

For øvrig følges bestemmelsene i den til enhver tid gjeldende lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Regulering av pensjoner.

§ 14.

Ved lønnsendring for medlem i stilling (arbeidstaker) eller ved endring av Folketrygdens grunnbeløp (jfr. §§ 8 og 12) blir ytelsene fra pensjonskassen og tilsvarende tilskudd endret fra samme dag som innskuddsgrunnlaget er endret.

§ 15.

Innvilgede pensjoner reguleres opp eller ned i samsvar med reguleringen av lønnen for:

1. Den stilling vedkommende tillitsmann eller funksjonær som er ansatt på særskilt avtale hadde da han gikk over på pensjon.

For organisasjoner som praktiserer alderstillegg etter tjenestetid skal pensjonene likevel ikke reguleres høyere enn tilsvarende den tjenestetid pensjonisten hadde.

2. De funksjonærer som går inn under kollektivavtalen for funksjonærene. Reguleringen foretas i overensstemmelse med de generelle tariffmessige lønnsendringer i henhold til den gruppeplassering vedkommende hadde ved overgang til pensjon.

Personlige lønnsstillegg til etterfølgere i stillingen influerer ikke på pensjonene.

3. Reguleringen foretas slik at pensjonen blir 60 prosent av det nye innskuddsgrunnlag for hver enkelt.

Utmeldelser av organisasjonen.

§ 16.

Hvis en organisasjon uttrer av LO opphører dermed vedkommende organisasjons funksjonærers og tillitsmenns adgang til fortsatt medlemskap i pensjonskassen. Det samme gjelder eventuelle underavdelinger i den uttredende organisasjon. Den uttrådte organisasjon er overfor kassen forpliktet til å overta dennes forpliktelser overfor de medlemmer som fremdeles tjenestegjør i den, mot å få overført fra pensjonskassen det fra disse medlemmer innbetalte innskudd. Overføringen finner sted så snart pensjonsordningen for den uttredende organisasjon er brakt i orden ved opprettelse av pensjonskasse, eller ved tegning av pensjonsforsikring.

Hvis en slik pensjonsordning ikke kommer i stand, anvendes midlene i pensjonsøyemed til beste for medlemmene slik som kassens styre måtte bestemme.

Overfor funksjonærer eller tillitsmenn som før sådan uttreden har fra-trådt sine stillinger med pensjonsrett, garanterer pensjonskassen deres opparbeidede pensjonsrettigheter mot regress hos den uttredende organisasjon for den del av pensjonsbeløpet som ikke anses dekket ved organisasjonens og vedkommende funksjonærers og tillitsmenns innbetalinger.

Regnskaper.

§ 17.

I pensjonskassens regnskap skal under status oppføres et forsikringsfond. Differansen mellom inntekter og utgifter for hvert regnskapsår skal avsettes til dette fond inntil det er blitt så stort at det etter forsikringsteknisk beregning gir full dekning for kassens løpende og framtidige forpliktelser. Det tas herunder omsyn også til kassens påregnelige framtidige inntekter. De nærmere regler og grunnlag for forsikringsfondets beregning fastsettes av styret etter innhentet uttalelse fra forsikringsteknisk sakkyndig.

Etter at avsetning er foretatt til forsikringsfondet i så stor utstrekning at det er kommet opp i sitt fulle forsikringstekniske beløp, skal overskytende beløp avsettes til reservefond. Hvis reservefondet overstiger 7 prosent av forsikringsfondet, skal det nærmere undersøkes om innbetalingene til kassen kan nedsettes.

Kassen skal være underlagt forsikringsteknisk kontroll. Minst hvert 5. år skal kassens økonomiske stilling undersøkes av forsikringsteknisk sakkyndig. Hvis én eller flere slike undersøkelser gir grunn til å anta at det økonomiske grunnlag for kassen er for svakt, skal styret ta opp til overveie hvilke foranstaltninger som bør tas, og fremme forslag herom til LO's representantskap.

Ankeinstans.

§ 18.

Twister oppstått i forbindelse med disse vedtekter kan ikke innbringes for de alminnelige domstoler.

- a) Et medlem eller en av de organisasjoner hvis tillitsmenn og funksjonærer omfattes av pensjonsordningen, som er misfornøyd med vedtak truffet av pensjonskassens styre, kan innanke vedtaket for pensjonskassens ankenemnd, hvis vedtaket antas stridende mot disse vedtekter eller mot annen gjeldende rett.

Anke må finne sted innen 6 uker etter at vedkommende har fått beskjed om vedtaket og adgangen til å anke.

- b) Ankenemnda består av tre medlemmer. Ett medlem oppnevnes blant pensjonskassens medlemmer av den som anker. Representantskapet oppnevner nemndas formann og det tredje medlem samt to varamenn. Representantskapets oppnevning gjelder for kongressperioden. Ingen av pensjonskassens styres medlemmer kan oppnevnes som medlem av ankenemnda.
- c) Ankenemndas avgjørelse er endelig. Nemnda skal begrunne sine avgjørelser. De interesserte parter skal gis adgang til å uttale seg før avgjørelsen.

Likvidasjon.

§ 19.

Må kassen likvideres, skal kassens midler etter at omkostningene ved likvidasjon er dekket, komme kassens pensjonister og øvrige pensjonsberettigede funksjonærer og tillitsmenn og deres etterlatte til gode.

De nærmere regler for likvidasjon skal fastsettes av LO's representantskap, etter forholdene på den tid likvidasjonen finner sted. Forslag til slike regler skal utarbeides av kassens styre etter innhentet uttalelse fra forsikringsteknisk sakkyndig.

Vedtektenes ikrafttreden.

§ 20.

Disse vedtekter trer i kraft fra 1. januar 1967. Fra samme tid oppheves vedtektene av 1. januar 1964.

Endringer i disse vedtekter kan bare gjøres av LO's representantskap.

ADMINISTRATIVE SAKER

(Dagsordenens punkt 8.)

Dirigent: *Egil Halvorsen.*

Lønnsutvalgets formann, *Fritz W. Hannestad*, redegjorde for utvalgets innstilling, og også for det forhold at man ikke, som tidligere vedtatt, har fulgt opp i samsvar med justeringer og normeringer i Staten.

Innstillingen er følgende:

I Sekretariatets møte 28. mars 1966 ble det gjort følgende vedtak:

**«Lønnsreguleringer for tillitsmenn og ansatte i LO,
bortsett fra de tarifflønte.**

1. I tilslutning til vedtaket av 28. mars f.å. om lønnsregulering for avdelingsledere oppnevner Sekretariatet et lønnsutvalg på tre personer som foretar en nærmere vurdering av de konsekvenser lønnsreguleringene for avdelingssjefene vil føre med seg for de øvrige ansatte ved avdelingskontorene. Likeså må lønnsutvalget foreta en vurdering av tillitsmennenes lønninger (administrasjonen innbefattet revisjonssjefen) og de øvrige ansatte, unntatt de tarifflønte.
  2. Som lønnsutvalg oppnevnes: Fritz W. Hannestad, Klaus Kjelsrud og Kaare Pehrson.
- LO's hovedkasserer, Alf Andersen, tiltrer lønnsutvalget for å legge fram de faktiske tall og opplysninger.»

Den oppnevnte lønnskomité har hatt en del møter, og det er enighet i komitéen om at denne i første omgang vil fremme forslag om regulering av lønninger for stillinger som er forankret i Landsorganisasjonens vedtekter, § 9, nemlig lønningene for tillitsmennene, for revisjonssjefen, revisorer og distriktssekretærer.

For de omtalte stillinger er det tidligere vedtak om at de skal fastsettes i samsvar med lønnsklasser i statens lønnsregulativ og følge den lønnsutvikling som blir gjort gjeldende for disse. Dette har vært praksisen, men derimot har man ikke foretatt de nødvendige justeringer og normeringer av disse stillinger. Det må vel synes klart at det er berettiget at man foretar justeringer og normeringer av de her omtalte stillinger, særlig på grunnlag av de lønnsreguleringer som er foretatt for en del andre stillinger innenfor administrasjonen, og komitéen er beredt til å fremme en innstilling i samsvar med sitt mandat for det kommende representantskapsmøte, slik som omtalt i vedtaket av 28. mars 1966, med de konsekvenser dette vil føre med seg.

Etter nærmere drøfting og diskusjoner vil komitéen foreslå følgende for det kommende representantskapsmøte:

Kongressvalgte tillitsmenn:

1. Stillingen som formann: L.kl. 1 i sjefsregulativet	kr. 54 630.00 pr. år
Nåværende lønn: L.kl. 22 kr. 48 330.00 pr. år.	
2. Stillingene som nestformann og hovedkasserer:	
Regulativets l.kl. 23	» 51 280.00 » »
Nåværende lønn: L.kl. 21 kr. 45 520.00 pr. år.	
3. Stillingene som sekretærer: Regulativets l.kl. 22	» 48 330.00 » »
Nåværende lønn: L.kl. 21 kr. 45 520.00 pr. år.	

Tilsette:

1. Stillingen som revisjonssjef: Regulativets l.kl. 23	» 51 280.00 » »
Nåværende lønn: L.kl. 21 kr. 45 520.00 pr. år.	
2. Stillingene som revisorer gis et klasseopprykk til	

regulativets l.kl. 20	kr. 42 700.00 pr. år
Nåværende lønn: L.kl. 19 kr. 40 130.00 pr. år.	
3. Stillingene som ledere av distriktskontorene gis et klasseopprykk til regulativets l.kl. 19	» 40 130.00 » »
Nåværende lønn: L.kl. 18 kr. 37 600.00 pr. år.	
4. Stillingene som annensekretærer ved distriktskontorene gis et klasseopprykk til regulativets l.kl. 18	» 37 600.00 » »
Nåværende lønn: L.kl. 17 kr. 35 310.00 pr. år.	

For dem som innehar stillinger som står på stigende lønn og ikke har oppnådd topplønn i sin lønnsklasse, beholdes opparbeidet lønnsansiennitet. Enn videre vil komitéen foreslå at de nye lønninger gjøres gjeldende fra og med 16. mai 1967.

Komitéens innstilling er enstemmig.

Oslo, 14. august 1967.

Fritz W. Hannestad (s.). Klaus Kjelsrud (s.). Kaare Pehrson (s.).

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt uten debatt.

Fritz W. Hannestad overtok som dirigent.

Ansettelse av revisor.

Det forelå følgende innstilling fra Sekretariatet:

«Representantskapet godkjenner Sekretariatets ansettelse av *Kjell Ole Oppestad* som revisor ved Landsorganisasjonens revisjonskontor fra 1. april 1967.»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

SUPPLERINGSVALG TIL SEKRETARIATET

(Dagsordenens punkt 10.)

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

«Anker Nordtvedt døde 8. september i år. Første varamann, Fritz W. Hannestad, er rykket opp som fast medlem av Sekretariatet etter tidligere praksis. Varamennene 2—6 er rykket opp som varamenn 1—5.

Det må foretas suppleringsvalg på 6. varamann, som trer inn istedenfor Anker Nordtvedt.

SEKRETARIATET foreslår: Formannen i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund velges som 6. varamann.

Av de øvrige varamenn er nr. 8, Gulbrand Brauer, trådt ut av aktiv virksomhet. Varamann nr. 9, Thv. Karlsen, er rykket opp som 8. varamann.

Det må foretas suppleringsvalg til 9. varamannsplassen.

SEKRETARIATET foreslår: Formannen i Norsk Tekstilarbeiderforbund, Bjarne Baardsen, velges som 9. varamann.»

Votering:

Sekretariatets innstillinger ble enstemmig vedtatt.

ETTERMIDDAGSMØTET 10. OKTOBER

Dirigent: Egil Halvorsen.

Thorleif Andresen refererte protokollen fra formiddagsmøtet.

Alf Frotjold bemerket at hans forslag i formiddagsmøtet ikke var behørig nevnt i protokollen. Thorleif Andresen gjorde merksam på at Frotjolds forslag også — ifølge protokollen — skulle gå til offentliggjørelse.

Protokollen ble deretter enstemmig godkjent.

REDEGJØRELSE OM MARKEDSSITUASJONEN

(Dagsordenens punkt 9.)

Konsulent Knut Frydenlund holdt følgende innledningsforedrag:

Jeg vil ta mitt utgangspunkt i det vedtak som Stortinget fattet den 13. juli i år. Etter en tre dagers debatt vedtok Stortinget denne dag å søke om forhandlinger med sikte på medlemskap i EEC.

En kan si at dette både er et foreløpig vedtak og et betinget vedtak. Det er betinget fordi det forutsetter at Storbritannia og andre Efta-land også blir knyttet til EEC. Det er foreløpig fordi det først skal forhandles. Når forhandlingene er sluttført, er tiden inne for vårt lands konstitusjonelle organer til å ta den endelige avgjørelse.

Men trass i denne foreløpighet og betingethet må vedtaket oppfattes som et ønske om at Norge skal bli medlem av EEC.

Stortingets vedtak ble fattet med 136 mot 13 stemmer. La oss først ta for oss den situasjon som de 136 stortingsrepresentanter befant seg i, de som stemte for forslaget fra Regjeringen. De visste alle at Norge innenfor et utvidet EEC i sterkere grad enn tidligere ville møte truselen fra de store kapitalkonsentrasjoner på Kontinentet. De visste at forbrukerne ville møte høyere priser for en del matvarer. De var klar over at Roma-avtalens bestemmelser om etableringsrett og kapitalmarked ville kunne reise særlige problemer for Norge som et kapitalfattig land, at innføringen av et felles arbeidsmarked ville kunne føre til friksjoner på den enkelte

arbeidsplass. De var videre klar over at konkurranseutsatt industri i Norge kunne få ennå vanskeligere konkurranseforhold innenfor EEC, at viktigere avgjørelser om vårt lands økonomiske framtid ville bli tatt i Bryssel. Disse og andre problemer var de 136 klar over. De hadde materialet om dette liggende foran seg. Og ingen skal beskyldes Regjeringen for å ha stukket problemene under en stol. Heller ikke var de 136 i villrede om de motforestillinger som gjorde seg gjeldende i norsk opinion mot å slutte oss til EEC. Likevel stemte de for at Norge skulle forhandle med sikte på medlemskap.

La oss så ta for oss den situasjon Regjeringen befant seg i. Den kunne ikke være lett. Det var flere i den borgerlige regjering som forrige gang hadde vært motstandere av medlemskap i EEC — den gang de satt i opposisjon. Det måtte derfor kunne råde tvil om hvilket standpunkt Regjeringen ville ende opp med. Dertil kom at etter det materiale som Regjeringen hadde lagt fram, og de undersøkelser den hadde foretatt, ville landbrukets inntekter bli redusert med 30 prosent om EEC's landbruksordninger skulle få anvendelse på Norge. Men Senterpartiet hadde denne gang plass i Regjeringen. Det hadde endog statsministeren. Likevel var det en enstemmig regjering som foreslo at det skulle forhandles med EEC på grunnlag av Roma-avtalens art. 237, dvs. fullt medlemskap.

Hva viser dette standpunkt som både Regjeringen og det overveiende flertall av stortingsrepresentantene kom fram til? Det er et uttrykk for det forhold at norsk økonomi i dag er knyttet til Vest-Europas på en slik måte at vi ikke uten skadevirkninger for oss selv kan stille oss utenfor en markedsorganisasjon — et utvidet EEC — som omfatter de aller viktigste av våre markeder. Denne avgjørelse viser også bedre enn tall og økonomiske analyser at de som må foreta en totalvurdering av Norges samlede økonomiske interesser, fordi de sitter der de sitter, kommer til det resultat at vi må forhandle om medlemskap i et utvidet EEC. Og dette skjer ikke utelukkende ut fra en vurdering av tollsatser. Sterkere enda ligger frykten for å bli avskåret fra den framtidige utvikling. Som det er blitt sagt, må vi med i et utvidet EEC ikke så meget av hensyn til det næringsliv vi allerede har, som til det vi må utvikle.

Denne økonomiske tilknytning til Vest-Europa er så sterk at også de 13 som stemte mot forslaget fra Regjeringen måtte ta hensyn til dette. Og dette er ikke det minst interessante resultat av stortingsbehandlingen. Trass i sterke ord mot EEC og kraftige utfall mot medlemskapstilhengerne fra enkelte av de 13, gikk også de i det forslag de satte fram, inn for at vi skulle forhandle med EEC. Det de ikke ville, var på det nåværende tidspunkt å fastlegge tilknytningsformen. Men etter forslagets ordlyd ser det ut som om

de kunne tenke seg en løsning på linje med Sverige. Men det den svenske regjering har i tankene er ikke noen handelsavtale med EEC. For Sverige har til hensikt å nå fram til en så omfattende ordning med EEC som mulig, gjerne medlemskap, forutsatt at hensynet til Sveriges nøytralitetspolitikk blir varetatt.

Hittil har jeg beskjeftiget meg med Stortingets og Regjeringens holdning. Det vil si med folk som har som oppgave å arbeide med denne sak. Det samme gjelder for folk fra sentraladministrasjonen, for organisasjonene og fra pressen. Men tilsammen er dette et heller tynt skikt.

Hvordan er så norsk opinions oppfatning i dag av spørsmålet om norsk medlemskap i EEC? Og hvordan er situasjonen i så henseende innenfor fagbevegelsen?

Alle som er her har sikkert kunnet konstatere at stemningen er en annen i dag enn for 5—6 år siden. Men fortsatt er det mange motforestillinger mot medlemskapslinjen, ikke minst innenfor fagbevegelsen. Det er få saker, om i det hele tatt noen, i Norges nyere historie som har vakt mer strid.

Årsakene til dette er flere. For det første — fordi det sannsynligvis dreier seg om den viktigste avgjørelse vår generasjon har stått overfor.

For det andre — det valg vi ble stilt overfor, første gang i 1961, det traff oss uforberedt. Opinionens reaksjon var meget forståelig. Og det var i de dager en takknemlig oppgave å argumentere mot norsk medlemskap i EEC. For det folk instinktivt reagerte mot, var hodekulls å gå inn i noe de ikke kjente til. Dette må være årsaken til at mens Stortinget i 1962 med stort flertall — 113 representanter — godkjente Regjeringens forslag om å ta opp forhandlinger om medlemskap i EEC, så demonstrerte tusenvis av mennesker utenfor Stortinget under slagordet «Nei til salg av landet». Dette må også være årsaken til at mens de aller fleste organisasjoner og den aller største delen av norsk presse gikk inn for medlemskapslinjen, viste Gallupundersøkelser i 1962 at opinionen var splittet i 3 omtrent like store deler: 36 prosent for forhandlinger om medlemskap, 32 prosent mot og 32 prosent som ikke hadde tatt stilling.

I dag er situasjonen som sagt på mange måter en annen når det gjelder norsk opinion. Det kan dreie seg om folk som forrige gang var imot, fordi de i Fellesmarkedet så en forlengelse av Nato-samarbeidet. I dag finner de å kunne slutte opp om et EEC på de Gaulles premisser — dvs. som motvekt mot De forente stater. Det var dem som forrige gang gikk imot fordi de i Roma-avtalen så kapitalismens verk. I dag ser de på EEC-institusjonene som et

eventuelt virkemiddel til, som det heter, å temme kapitalismen på det europeiske plan.

Men den vesentligste årsak til den forskyvning vi kan konstatere i opinionen, skyldes at folk har fått mer tid til å vurdere situasjonen. I de årene som er gått, er også Europa på mange måter kommet nærmere, dels som følge av selve utviklingen, men også som et resultat av den omfattende debatt vi har hatt.

Derfor viser de Gallupundersøkelser som ble foretatt i juli i år, også et helt annet resultat. Nå — fem år etter — var det 54 prosent som erklærte seg enig i at Norge søkte fullt medlemskap i Fellesmarkedet, 21 prosent var fortsatt uenig, mens resten — 25 prosent — erklærte at de ikke kunne uttale seg. Dette er ingen liten forskyvning sammenliknet med situasjonen forrige gang. Undersøkelsen viser også at oppslutningen er langt større blant menn enn kvinner, og større blant de yngre enn de eldre årsklasser.

Nå kan det kanskje sies at mange av dem som uttalte seg for, gjorde det fordi det politiske parti de følte seg knyttet til gikk inn for dette. Men helt ut stemmer ikke dette heller. For mens SF som parti konsekvent har gått mot forhandlinger om medlemskap, viste Gallupundersøkelsen at 44 prosent av de utspurte SF-velgere som hadde gjort seg opp en mening om saken, erklærte seg enig i at Norge søkte fullt medlemskap i EEC.

Jeg vil her ta for meg to grupper av motiver som etter min erfaring dominerer. Det ene er det som oppfattes som avgivelse av suverenitet eller nasjonal råderett. Det annet — som særlig gjør seg gjeldende innenfor vår egen bevegelse — er at det strider mot sosialismens idéer. Følgelig oppfattes det som uttrykk for et radikalt sinnelag å gå mot medlemskap i EEC.

La oss se på råderetten først. I dag er det mange mennesker i vårt land som ærlig og oppriktig frykter at vi som et lite folk vil miste vår nasjonale råderett innenfor EEC. Og det er ikke sjelden en møter følgende argumentasjon: La oss heller ta en saktere økonomisk vekst eller en eventuell nedgang i levestandarden, bare vi får beholde vår nasjonale råderett. Dette er et argument en måtte kunne møte med sympati. For levestandard og økonomisk vekst er ikke alt her i livet. Men det er bare det, at argumentasjonen ikke er riktig, at den blander sammen begrepene formell og reell råderett. For på de områder hvor det er tale om å overføre deler av vår råderett til de felles organer, på disse områder er vår råderett allerede bundet i dag. Vi eksporterer 40 prosent av vårt nasjonalprodukt, vi importerer tilsvarende meget. En større proSENTSATS enn nesten noe annet land i verden. Den økonomiske politikk vi kan føre i Norge er i stor utstrekning avhengig av utviklingen på verdensmarkedet, dvs. for det meste de vest-europeiske markeder. Men

dette gjelder en utvikling som vi i dag har få eller ingen muligheter til å influere på. En vital interesse for små land som Norge må derfor ligge i, ikke selv å bevare en *formell* råderett, men å få andre og større land med på en felles utøvelse av den *reelle* råderett. Det er derfor intet tilfelle at initiativet til dannelsen av Fællesmarkedet kom fra de minste landene, Belgia og Holland. Det er også de samme land som i dag sterkest går imot det større lands, Frankrikes, forsøk på å svekke samarbeidet. For på samme måte som en liten gruppe i et folk ikke har sjansen til å gjøre seg gjeldende hvis det ikke eksisterer et godtatt sett spilleregler, står de små land avmektig overfor de større land hvis begreper som nasjonal suverenitet skal gjelde ubegrenset.

Jeg har vært inne på Stortingets vedtak og på opinionens holdning til norsk medlemskap. Men hvorfor alt dette prat om denne sak — hvorfor sette det opp på dagsordenen for dette Representantskapsmøte — når det ikke blir noe av i det hele tatt.

For vi kan spørre, men det er de Gaulle som vil rå.

Og de Gaulle har gitt tydelig tilkjenne at han ikke ønsker noen utvidelse av det nåværende EEC. Det vil ødelegge Fællesskapet, sier han.

Det er Storbritannias medlemskap som de Gaulle er imot. Denne motvilje skyldes ikke bare hevnjerrighet fra hans erfaringer med britene i London under krigen. Dertil er han en for stor statsmann.

Men de Gaulle har en politisk målsetting. Han vil et Europa som skal være uavhengig både av øst og vest, av Sovjetsamveldet og De forente stater. Men kommer Storbritannia og de nordiske land med i EEC, vil dette kunne styrke de bånd til De forente stater som det nettopp er de Gaulles hensikt å svekke.

Men dette klargjør samtidig det som må være de Gaulles dilemma. For EEC skal tjene som basis for hans uavhengighetspolitikk overfor De forente stater. Men denne basis eller dette materielle grunnlag vil ikke bli sterkt nok så lenge Storbritannia eller de nordiske land står utenfor.

Avgjørende for de Gaulle blir derfor hans vurdering av om Storbritannia og de andre søkerland er «europiske» nok etter hans oppfatning til å ville spille med i denne uavhengighetspolitikken overfor amerikanerne.

Foreløpig er det intet som tyder på dette. Den franske taktikk går åpenbart ut på å hindre at forhandlinger i det hele tatt kommer i gang. Som et første ledd i denne taktikk forlangte franskmennene at Kommisjonen skulle utarbeide en rapport over hvilke problemer opptakelsen av de nye medlemmer ville få for EEC selv.

Kalkylen bak dette forslaget måtte være at denne problemkatalog ville bli så lang og så omfattende at det måtte skremme, ikke bare Frankrikes partnere, men også de medlemskapssøkende landene.

Kommisjonen har så lagt fram resultatet av sitt arbeid. Dens opplegg er også taktisk preget. De går nøye inn på de problemer som de Gaulle har trukket fram og som en utvidelse vil reise. Denne del av rapporten vil utvilsomt føre til motreaksjoner og motforestillinger i Storbritannia og de andre søkerlandene. Men denne behandlingsformen vil gjøre det umulig for Frankrike å hevde at problemene ikke er alvorlig behandlet.

På den annen side konkluderer rapporten at forhandlinger må komme i gang. Denne del av rapporten må gjøre det umåtelig vanskelig for de Gaulle som selv har sagt at han ikke vil legge ned veto denne gang. Om forhandlinger vil komme i gang og om de i så fall vil føre fram, er det ikke mulig å si noe om i dag. En første pekepinn vil vi få om to uker fra i dag, da utenriksministrene i EEC-landene for alvor skal ta fatt på Kommisjonens rapport.

I denne situasjon — en rekke spekulasjoner om alternative løsninger. Det har vært antydning at Storbritannia kan komme med i denne omgang, og at de andre landene får vente. Ennå sterkere er forlydender om at de nordiske land kan bli med, men at Storbritannia får vente en stund til. De Gaulle på sin side har antydning en slags assosieringsløsning for alle søkerlandene. Og for det tilfelle at det ikke skulle bli noen ordening i det hele tatt med EEC, er enkelte i gang med å undersøke mulighetene for et omfattende atlantisk frihandelsområde med det velklingende navn «Nafta». Dette skulle omfatte Efta-landene, De forente stater og Canada.

I denne situasjon må vi være forberedt på alle muligheter, muligheter som Norge som et lite land har liten innflytelse over, men som vi må reagere på.

Vår målsetting i denne situasjon må imidlertid være den samme: å være med på å overvinne markedssplittelsen i Vest-Europa. Og før eller senere, om ikke i denne omgang, vil de to markedsorganisasjonene smelte sammen.

Aksepterer vi dette som en arbeidshypotese, er det vår plikt å forberede oss på et medlemskap i et utvidet EEC. I intet tilfelle vil dette være bortkastet arbeid. For det kan jeg forsikre dere, at en god del av de problemer vi vil møte innenfor EEC, de vil vi i alle tilfelle komme til å stå overfor i årene som kommer.

For de vil følge av den utvikling vi nå er midt oppe i.

Og hva er det som kjennetegner denne utvikling? Jo, bl. a. at økonomiske spørsmål kommer til å dominere internasjonal politikk i stadig større grad.

Det som kommer til å bli gjenstand for internasjonale forhandlinger i årene som kommer, er spørsmål om hvilke land skal produsere tekstiler eller aluminium og hvor høy brødpriisen skal være.

Kennedy-runden var et varsel om dette. Enda sterkere kommer dette til å tvinge seg fram når det for alvor tas fatt på løsningen av utviklingslandenes problemer.

På bakgrunn av dette kom spørsmålet om vårt lands forhold til EEC som en nyttig vekker for oss.

Det har tvunget tidens økonomiske og politiske problemer inn på livet av oss på en slik måte at vi kan få forberedt oss på det som nå kommer.

La meg nevne et eksempel fra et område jeg kjenner. I over 1 år har en gruppe mennesker fra sentraladministrasjonen vært intenst opptatt av vårt forhold til EEC og dermed også av forholdet til resten av verden. Og nå i disse dager setter sentraladministrasjonen 30 mann på skolebenken for i 6 måneder å studere disse spørsmål.

Dette er en virkning av at EEC-saken kom opp, og det er en nyttig virkning. For Norges grunnleggende problem er ikke forholdet til EEC. For det er vår totale avhengighet av verden omkring oss, eller rettere sagt kombinasjonen av denne avhengighet og vår iboende trang til å isolere oss fra denne omverdenen — vår manglende evne til å møte de problemer som vil følge av den utvidelse av det internasjonale økonomiske samarbeid som nå kommer.

I innledningen nevnte jeg i stikkords form en del av de problemer vi vil kunne møte innenfor et utvidet EEC.

Det er ikke her tid til å gå nærmere inn på disse. Men jeg vil gjerne si noen ord om selve vår holdning til problemene.

For det første vil jeg advare mot den utbredte innstilling at de problemer vi står overfor, får vi ta under forhandlingene. Nei, de må vi ta opp med det samme.

Det er mulig jeg er naiv eller har for liten praktisk erfaring. Men hvorfor ikke se på problemene som utfordringer eller endog som muligheter.

Det var noe som gjorde inntrykk på meg da jeg i sin tid tjenestegjorde i Bryssel. Det en der kunne se, var at det var problemene som drev samarbeidet framover, dvs. det var måten de ble løst på.

Det jeg vil fram til, er at vi ikke må stirre oss blinde på problemene. Det vi må gjøre er å undersøke hvordan disse problemer kan løses på en måte som bringer det norske samfunn framover i den retning vi ønsker.

Her ligger utfordringer, og her ligger mulighetene.

Jeg nevnte tidligere at mye av motstanden mot EEC i fagbevegelsen hang sammen med den oppfatning at tilslutning til EEC skulle være i strid med sosialismen. Jeg kunne ha argumentert mot denne oppfatning.

Jeg kunne ha vist til at Roma-avtalen verken knesetter det sosialistiske eller det kapitalistiske system, men at det er de krefter som virker innenfor EEC som er avgjørende, og at arbeiderne innenfor EEC slutter opp om samarbeidet osv.

Men jeg tror at det er et annet svar vi må gi de som tviler innenfor våre egne rekker. Og det er at vi så fort som råd er, kommer i gang med å ta stilling til de problemer vi vil møte innenfor EEC, og legge opp løsningen av dem på en slik måte at det samsvarer med vår politiske målsetting.

Og den organisasjon, eller det parti som i Norge først kommer i gang med denne virksomheten, vil få et stort forsprang.

Ordsiftet.

P. Mentsen: — La meg minne om at første gang fellesmarkedsproblemer var oppe til behandling hos oss, var på Kongressen i 1957. Uttalelsen derfra vil være kjent.

Den 25. september 1961 mottok vi så Frihandelsutvalgets innstilling, og i skriv av 27. september fra Utenriksdepartementet ble LO anmodet om å uttale seg.

Etter en grundig utredning på forhånd behandlet Sekretariatet saken i møte den 22. november, og til dette møtet i Sekretariatet var alle varamenn innkalt.

Administrasjonens forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets vedtak ble sendt Utenriksdepartementet 4. desember 1961, og brevet i sin helhet ble tatt inn i beretningen, og utredningen av 22. november 1961 ligger på Representantskapets bord.

Den 2. juni 1962 behandlet Representantskapet beretningen for 1961. Det ble ikke da reist noen innvendinger mot LO's behandling eller brevet til Utenriksdepartementet. Beretningen ble enstemmig godkjent.

På Kongressen i 1965 ble beretningen for 1961 referert og, for såvidt også angår dette punkt, enstemmig vedtatt.

Med det kjennskap som det var til saken ved at avsnitt av utredningen av 22. november 1961 var referert både i aviser og gjort kjent i foredrag, mener Sekretariatet å ha dekning for at behandlingsmåten har vært like forsvarlig som i saker ellers.

Man skal være merksam på at det som behandling og vedtak har gått ut på, er at LO's besluttende organer her har tatt sikte på at også vårt land måtte komme i *forhandlingsposisjon*, slik at man kunne få kjennskap til alle betingelser. Når det forelå et resultat, skulle en så ta stilling til hele problemet.

Ut fra dette mener vi at det vil være riktig at man her diskuterer denne saken i den grad det ansees nødvendig, men at noe vedtak eller utredning i denne forbindelse ikke skulle være påkrevet ut over at Representantskapet bør ta redegjørelsen og det som er foretatt i saken til etterretning.

Ingvald Hansen, Sekretariatet: Følgende uttalelse av Frydenlund i hans foredrag har opptatt meg sterkt: «De problemer vi vil møte, kan vi ikke vente med å ta opp og løse før vi begynner forhandlingene.»

Og han tilføyer at det parti som snarest tar opp disse problemer til løsning, vil ha et forsprang.

Jeg er helt enig i formuleringen. Med utgangspunkt i de erfaringer vi har høstet i industrien helt siden opprettelsen av EFTA, står strukturrasjonaliseringen for meg som noe av det aller viktigste. Dette er noe som en rekke industrier måtte regne med, og som de fortsatt må regne med. Et viktig spørsmål i denne forbindelse er de forhold som berører de eldre arbeidstakerne. Hvor langt er vi kommet når det gjelder denne kategorien? Vi kan ikke la utviklingen fortsette uten å ha sikret de eldre arbeidstakerne som omplassering eller omskolering ikke har noen aktualitet for, og som vil falle mellom to stoler forsikringsmessig.

Alf Andersen: Jeg kan trøste Ingvald Hansen med at det er berammet møte torsdag 19. oktober i den komitéen som skal ta seg av dette problemet, og da for å behandle den endelige innstilling.

V o t e r i n g:

Ingen flere forlangte ordet, og dirigenten foreslo i samsvar med uttalelsen fra formannen at Frydenlunds redegjørelse, ordskiftet og Landsorganisasjonens behandling av saken, ble tatt til etterretning.

Dirigentens forslag ble vedtatt mot én stemme.

Einar Strand refererte protokollen fra ettermiddagsmøtet. Den ble enstemmig godkjent.

AVSLUTNING

P. Mentsen: — La meg først takke for den debatt som har vært ført i alle de saker som har vært oppe til behandling. Jeg synes debatten har vært saklig og også meget givende når jeg tenker på de to store saker vi har behandlet her — tariffsituasjonen og medlemsvervingen.

Det var en saklig debatt som vitner om at selv om det er visse nyanser i synsmåtene, så er det enighet om at man må fram til opplegg og vedtak som kan gi et faktisk uttrykk for fagorganisasjonens oppfatning.

Jeg vil også takke dirigentene og sekretærene for den utmerkede måte som møtet er avviklet på. Dirigentene har jo hatt en dagsorden foran seg her omtrent som for en vanlig kongress — og man er kommet gjennom det hele både hurtig og greit.

I samsvar med tidligere praksis, vil jeg foreslå at vi gir dirigentene kr. 75.00 hver i godtgjørelse.

Jeg anser det for enstemmig vedtatt.

Så til slutt: Takk alle sammen. Jeg ber om at dere, hver på deres hjemsted, redegjør for de saker som har vært behandlet her, og tar opp til en saklig og fornuftig diskusjon de problemer som Representantskapet skal ta stilling til 8. januar.

God reise hjem! Velkommen til representantskapsmøte 8. januar. Møtet er hevet.

